

Rolnictwo w województwie lubelskim w 2017 r.

Agriculture in lubelskie voivodship in 2017

Opracowanie merytoryczne:

Content-related works:

Urząd Statystyczny w Lublinie. Ośrodek badań Regionalnych
Statistical Office in Lublin, Lublin Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Magdalena Ściborek-Rycyk

Kierujący

Supervisor

Krzysztof Markowski

Prace redakcyjne

Editorial work

Magdalena Ściborek-Rycyk

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Magdalena Ściborek-Rycyk

ISSN 2080-0517

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

lublin.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Województwo lubelskie należy do regionów charakteryzujących się znaczącą rolą sektora rolniczego. O dogodnych warunkach do prowadzenia działalności rolniczej decydują przede wszystkim korzystne czynniki glebowo-klimatyczne oraz duży udział użytków rolnych. Lubelskie jest liderem wielu upraw rolniczych i sadowniczych, wśród których można wymienić m. in.: maliny, porzeczki i agrest.

Rzetelna wiedza na temat sytuacji w rolnictwie w województwie lubelskim jest niezbędna do podejmowania skutecznych decyzji zarówno przez prowadzących działalność gospodarczą w tym sektorze, jak i przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych zajmujących się polityką rolną. Dlatego też wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom i zainteresowaniu informacją statystyczną dotyczącą rolnictwa na Lubelszczyźnie, Urząd Statystyczny w Lublinie przygotował publikację: **„Rolnictwo w województwie lubelskim w 2017 r.”** Zakresem informacji nawiązuje ona do opracowań wydawanych przez nasz Urząd w poprzednich latach i składa się z części analitycznej i tabelarycznej.

W części analitycznej, podzielonej na działy tematyczne, szczegółowo omówiono najważniejsze zjawiska i tendencje występujące w rolnictwie województwa lubelskiego. W części tabelarycznej zamieszczone zostały dane dotyczące: użytkowania gruntów, produkcji rolniczej, skupu i cen produktów rolnych oraz środków produkcji w rolnictwie. Tablice przeglądowe prezentują dane wojewódzkie w retrospekcji od 2002 r., a szczegółowe ujmują dane odnoszące się do 2017 r. W niektórych przypadkach, ze względu na dostępność danych, przedstawione informacje dotyczą 2016 r. W ujęciu miesięcznym opublikowano ceny wolnorynkowe i relacje cen produktów rolnych, co pozwala na śledzenie sezonowych zmian koniunktury w rolnictwie.

Uzupełnieniem formy tekstowej i tabelarycznej są wykresy podkreślające specyficzne cechy i zaobserwowane prawidłowości zachodzące w procesie wytwarzania żywności i jej zagospodarowania. Publikacja zawiera najistotniejsze dane dla scharakteryzowania przedstawionego w tytule tematu.

Mam nadzieję, iż przygotowane przez nas opracowanie będzie dla Państwa przydatnym źródłem wiedzy o stanie i kierunkach zmian jakie zaszły w rolnictwie na terenie województwa lubelskiego w ciągu ostatnich lat. Bardziej szczegółowe informacje dotyczące rolnictwa na Lubelszczyźnie mogą Państwo uzyskać w Urzędzie Statystycznym w Lublinie lub na jego stronie internetowej (<http://lublin.stat.gov.pl/>).

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Lublinie

dr Krzysztof Markowski

Lublin, lipiec 2018 r.

Preface

Lubelskie voivodship is a region with significant role of agricultural sector. Favorable conditions for agricultural activities are determined primarily by advantageous soil and climate factors, and a large share of agricultural land. Lubelskie is the leader of many agricultural and horticultural crops, among which are: raspberries, currants, and gooseberry.

Thorough knowledge on situation in agriculture in lubelskie voivodship is essential for conducting economic activity as well as representatives of regional and local authorities. To meet the expectations and interest in statistical information on agriculture in the lubelskie voivodship, Statistical Office in Lublin prepared the publication "**Agriculture in lubelskie voivodship in 2017**". The scope of the information relates to publications issued by our Office in previous years and consists of three parts: methodical, analytical and tabular part.

Detailed definitions and terms used in the study were presented and explained in the methodical part. In turn, in the analytical part, divided into thematic sections, the major developments and trends in agriculture of lubelskie voivodship were discussed in details. Tabular part include data on: land use, agricultural production, procurement and prices of agricultural products and means of production in agriculture. Review tables present data in retrospection from 2002, and the detailed capture data relating to 2017. In some cases, due to the availability of data, the information relate to 2016. Free-market prices and price relations in agricultural products were published monthly, which allows to track seasonal changes in economic conditions in agriculture.

Complemented by text and tabular form are graphs highlighting the specific features and the observed regularities in the process of food preparation and its management. The publication contains the most relevant data for the characterization presented in the title of the topic.

I hope that prepared compilation will be a useful source of information regarding the status and the changes that took place in agriculture in the lubelskie voivodship in recent years. More detailed information can be obtained from the Statistical Office as well as on the website (<http://lublin.stat.gov.pl/>).

*Director
of Statistical Office
in Lublin*

Krzysztof Markowski, Ph.D.

Lublin, July 2018

Spis treści

Contents

Przedmowa.....	3
<i>Preface.....</i>	<i>4</i>
Spis tabel.....	5
<i>List of tables .....</i>	<i>5</i>
Spis wykresów	7
<i>List of charts .....</i>	<i>7</i>
Spis map	9
<i>List of maps.....</i>	<i>9</i>
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty.....	10
<i>Symbols. Main abbreviations.....</i>	<i>10</i>
1. Warunki agrometeorologiczne	11
1. <i>Agrometeorology conditions .....</i>	<i>11</i>
2. Użytkowanie gruntów	15
2. <i>Land use.....</i>	<i>15</i>
3. Środki produkcji w rolnictwie.....	25
3. <i>Means of production in agriculture .....</i>	<i>25</i>
4. Produkcja rolnicza.....	29
4. <i>Agricultural output.....</i>	<i>29</i>
5. Produkcja roślinna	31
5. <i>Crop production .....</i>	<i>31</i>
5.1. Zboża.....	33
5.1. <i>Cereals.....</i>	<i>33</i>
5.2. Rzepak i rzepik	37
5.2. <i>Rape and turnip rape.....</i>	<i>37</i>
5.3. Ziemniaki	38
5.3. <i>Potatoes.....</i>	<i>38</i>
5.4. Buraki cukrowe.....	40
5.4. <i>Sugar beets.....</i>	<i>40</i>
5.5. Warzywa i owoce.....	42
5.5. <i>Vegetables and fruits.....</i>	<i>42</i>
6. Produkcja zwierzęca	47
6. <i>Animal production.....</i>	<i>47</i>
6.1. Trzoda chlewna	47
6.1. <i>Pigs.....</i>	<i>47</i>
6.2. Bydło.....	51
6.2. <i>Cattles.....</i>	<i>51</i>
6.3. Owce.....	53
6.3. <i>Sheeps .....</i>	<i>53</i>
7. Skup produktów rolnych	55
7. <i>Procurement of agricultural products.....</i>	<i>55</i>
7.1. Skup produktów roślinnych	55
7.1. <i>Procurement of vegetables products.....</i>	<i>55</i>

7.2. Skup produktów zwierzęcych	56
7.2. Procurement of animal products	56
8. Ceny w rolnictwie.....	59
8. Prices in agriculture	59
Uwagi metodyczne	62
Methodological notes.....	62
Aneks tabelaryczny dołączony do wersji elektronicznej publikacji (format xlsx)	64
Tabular aneks attached to electronic version to this publication (format xlsx)	64

Spis tabel

List of tables

Tabela 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim.....	18
Table 1. Land use on agricultural holding in lubelskie voivodship.....	18
Tabela 2. Liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim...18	18
Table 2. Number of agricultural holding with agricultural land in lubelskie voivodship.....	18
Tabela 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim.....	19
Table 3. Average total land use in agricultural holding with agricultural land in lubelskie voivodship.....	19
Tabela 4. Struktura powierzchni zasiewów w województwie lubelskim	32
Table 4. Structure of sown area in lubelskie voivodship	32
Tabela 5. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w województwie lubelskim	34
Table 5. Sown area, yields and harvests of cereals in lubelskie voivodship.....	34
Tabela 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim	37
Table 6. Sown area, yields and harvests of rape and turnip rape in lubelskie voivodship.....	37
Tabela 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w województwie lubelskim.....	39
Table 7. Sown area, yields and harvests of potatoes (without home gardens) in lubelskie voivodship.....	39
Tabela 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych w województwie lubelskim.....	40
Table 8. Sown area, yields and harvests of sugar beets in lubelskie voivodship	40
Tabela 9. Zbiory warzyw gruntowych w województwie lubelskim	43
Table 9. Harvests of vegetables in lubelskie vovodship	43
Tabela 10. Zbiory owoców w województwie lubelskim.....	44
Table 10. Harvests of fruits in lubelskie voivodship.....	44
Tabela 11. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	47
Table 11. Pig stocks in lubelskie voivodship	47
Tabela 12. Pogłowie bydła w województwie lubelskim.....	51
Table 12. Cattle stocks in lubelskie voivodship	51
Tabela 13. Pogłowie owiec w województwie lubelskim	54
Table 13. Sheep stocks in lubelskie voivodship.....	54

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Średnie miesięczne temperatury powietrza w województwie lubelskim	12
<i>Chart 1. Monthly average air temperatures in lubelskie voivodship .....</i>	<i>12</i>
Wykres 2. Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych w województwie lubelskim	13
<i>Chart 2. Monthly average sums of atmospheric precipitation in lubelskie voivodship .....</i>	<i>13</i>
Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim	15
<i>Chart 3. Structure of land use in agricultural holdings in lubelskie voivodship .....</i>	<i>15</i>
Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie lubelskim	19
<i>Chart 4. Structure of agricultural holdings with agricultural land by area groups of agricultural land in lubelskie voivodship .....</i>	<i>19</i>
Wykres 5. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich w ramach kampanii 2017 r. w województwie lubelskim.	24
<i>Chart 5. The amount of the payments made in the framework of direct payments under the campaign 2017 in lubelskie voivodship .....</i>	<i>24</i>
Wykres 6. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie lubelskim	25
<i>Chart 6. Consumption mineral fertilizers (NPK) and lime (CaO) in agriculture per 1 ha agricultural land in good agricultural condition in lubelskie voivodship.....</i>	<i>25</i>
Wykres 7. Struktura globalnej produkcji roślinnej w województwie lubelskim w 2016 r.	29
<i>Chart 7. Structure of gross crop output in lubelskie voivodship in 2016.....</i>	<i>29</i>
Wykres 8. Struktura globalnej produkcji zwierzęcej w województwie lubelskim w 2016 r.	30
<i>Chart 8. Structure of gross animal output in lubelskie voivodship in 2016 .....</i>	<i>30</i>
Wykres 9. Powierzchnia zasiewów i plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie lubelskim.....	34
<i>Chart 9. Sown area and yields of basic and mixed cereals in lubelskie voivodship .....</i>	<i>34</i>
Wykres 10. Powierzchnia zasiewów i plony rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim	38
<i>Chart 10. Sown area and yields of rape and turning rape in lubelskie voivodship.....</i>	<i>38</i>
Wykres 11. Powierzchnia i plony ziemniaków w województwie lubelskim.	39
<i>Chart 11. Sown area and yields of potatoes in lubelskie voivodship .....</i>	<i>39</i>
Wykres 12. Powierzchnia zasiewów i plony buraków cukrowych w województwie lubelskim	41
<i>Chart 12. Sown area and yields of sugar beets in lubelskie voivodship .....</i>	<i>41</i>
Wykres 13. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach w województwie lubelskim.....	45
<i>Chart 13. Structure of trees fruit production in lubelskie voivodship.....</i>	<i>45</i>
Wykres 14. Struktura zbiorów owoców z krzewów i plantacji jagodowych w województwie lubelskim.....	45
<i>Chart 14. Structure of berries fruit production in lubelskie voivodship .....</i>	<i>45</i>
Wykres 15. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	48
<i>Chart 15. Pig stocks in lubelskie voivodship .....</i>	<i>48</i>
Wykres 16. Dynamika pogłowia trzody chlewnej w województwie lubelskim.....	48
<i>Chart 16. Dynamics of pig stocks in lubelskie voivodship .....</i>	<i>48</i>

Wykres 17. Struktura stada trzody chlewnej w województwie lubelskim	49
<i>Chart 17. Structure of pigs herd in lubelskie voivodship.....</i>	<i>49</i>
Wykres 18. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych	49
<i>Chart 18. Pigs per 100 ha of agricultural land .....</i>	<i>49</i>
Wykres 19. Relacje cen skupu 1 kg żywca wieprzowego do cen 1 kg żyta na targowiskach.....	50
<i>Chart 19. Relation of procurement prices of pigs to market prices of rye in lubelskie voivodship.....</i>	<i>50</i>
Wykres 20. Pogłowie bydła w województwie lubelskim	51
<i>Chart 20. Cattle stocks in lubelskie voivodship.....</i>	<i>51</i>
Wykres 21. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim.....	52
<i>Chart 21. Livestock density per 100 ha of agricultural land in lubelskie voivodship .....</i>	<i>52</i>
Wykres 22. Struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych w województwie lubelskim.....	52
<i>Chart 22. Structure of cattle herd by age and usage groups in lubelskie voivodship .....</i>	<i>52</i>
Wykres 23. Pogłowie owiec w województwie lubelskim	54
<i>Chart 23. Sheep stocks in lubelskie voivodship .....</i>	<i>54</i>
Wykres 24. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego)	56
<i>Chart 24. Indices of procurement of consumption and feed basic cereals (including mixed cereals, without seed for sowing).....</i>	<i>56</i>
Wykres 25. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami).....	57
<i>Chart 25. Indices of procurement of animals for slaughter (in terms of meat, including fats).57</i>	<i>57</i>
Wykres 26. Dynamika skupu mleka krowiego.....	57
<i>Chart 26. Indices of procurement of cow milk .....</i>	<i>57</i>
Wykres 27. Ceny wybranych produktów rolnych w skupie i na targowiskach.....	60
<i>Chart 27. Prices of selected agricultural products in procurement and marketplaces.....</i>	<i>60</i>
Wykres 28. Relacje cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia	61
<i>Chart 28. Relations of procurement prices of pigs to marketplaces prices of rye and barley .....</i>	<i>61</i>

Spis map

List of maps

Mapa 1. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Agroklimat.....	14
<i>Map 1. Natural conditions of agricultural production. Agro climate.....</i>	<i>14</i>
Mapa 2. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Jakość i przydatność rolnicza gleb	21
<i>Map 2. Natural conditions of agricultural production. Quality and agricultural usefulness of soils .....</i>	<i>21</i>
Mapa 3. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	22
<i>Map 3. Natural conditions of agricultural production. Valorisation of agricultural production area.....</i>	<i>22</i>
Mapa 4. Właściwości gleb. Odczyn	28
<i>Map 4. Properties of soil. pH.....</i>	<i>28</i>
Mapa 5. Zbiory zbóż ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	35
<i>Map 5. Harvests of total cereals in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>35</i>
Mapa 6. Zbiory pszenicy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	36
<i>Map 6. Harvests of wheat in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>36</i>
Mapa 7. Zbiory żyta w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	36
<i>Map 7. Harvests of rye in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>36</i>
Mapa 8. Zbiory kukurydzy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	37
<i>Map 8. Harvests of maize for grain in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>37</i>
Mapa 9. Zbiory ziemniaków w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	40
<i>Map 9. Harvests of potatoes in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>40</i>
Mapa 10. Zbiory buraków cukrowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	41
<i>Map 10. Harvests of sugar beets in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>41</i>
Mapa 11. Zbiory strączkowych jadalnych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	42
<i>Map 11. Harvests of edible pulses in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>42</i>
Mapa 12. Zbiory warzyw gruntowych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	44
<i>Map 12. Harvests of vegetables in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>44</i>
Mapa 13. Zbiory owoców z drzew w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	46
<i>Map 13. Trees fruit production in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>46</i>
Mapa 14. Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.	46
<i>Map 14. Berry fruits production in kg per capita by voivodships in 2017 .....</i>	<i>46</i>
Mapa 15. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw.	50
<i>Map 15. Pigs stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships .....</i>	<i>50</i>
Mapa 16. Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według województw.	53
<i>Map 16. Cattle stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships .....</i>	<i>53</i>

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych <i>data not available or not reliable</i>
Znak x	oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe <i>data not applicable</i>
Znak #	dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics</i>
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln	milion <i>million</i>
zł <i>zl</i>	złoty <i>zloty</i>
szt. <i>pcs</i>	sztuka <i>piece</i>
ha	hektary <i>hectares</i>
kg	kilogram <i>kilogram</i>
t	tona <i>tonne</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
l	litr <i>litre</i>

Rozdział 1

Chapter 1

Warunki agrometeorologiczne

Agrometeorology conditions

O wysokości plonów upraw rolnych w dużej mierze decydują warunki agrometeorologiczne, tj. temperatura powietrza, ilość i rozkład opadów atmosferycznych oraz nasłonecznienie. Czynniki te, oprócz środków produkcji stosowanych przez rolników, tj. między innymi zastosowanego materiału siewnego, środków ochrony roślin czy zastosowanych nawozów, wpływają na stan i rozwój roślin oraz terminowość wykonywanych prac polowych i zabiegów agrotechnicznych wykonywanych w poszczególnych etapach wegetacji roślin.

Agrometeorologia inaczej nazywana meteorologią rolniczą, ma duże znaczenie w precyzyjnym określeniu wzajemnego oddziaływania warunków pogodowych, fizjologii roślin i zwierząt, ekologii, jak również gleboznawstwa oraz upraw roli i roślin.

Zajmuje się ona badaniem wpływu czynników meteorologicznych i klimatu na rośliny uprawne oraz wpływem jaki te rośliny wywierają na zjawiska meteorologiczne.

Sezon wegetacyjny 2017 r. charakteryzował się w miarę stabilną pogodą bez gwałtownych zjawisk ekstremalnych. Warunki termiczno-wilgotnościowe w okresie późnego lata i wczesnej jesieni 2016 r. nie wpłynęły znacząco na opóźnienie prac polowych i przygotowanie pól pod zasiew zbóż ozimych. We wrześniu trwały wschody ozimin, które oceniono na dość dobre, natomiast ostatnia dekada października przyniosła pierwsze nocne przygruntowe przymrozki.

Obserwacja **warunków agrometeorologicznych** przyczynia się do prawidłowej oceny: ryzyka upraw poszczególnych gatunków i odmian roślin na danym terenie, przewidywanych plonów, przewidywanego stopnia rozwoju roślin i agrofagów, optymalnego terminu rozpoczęcia prac polowych takich jak np. ochrona roślin czy nawadnianie, jak również dostarcza informacji o mogących wystąpić niekorzystnych zjawiskach meteorologicznych.

Zima 2016/2017 charakteryzowała się większą ilością opadów śniegu i niższymi temperaturami niż poprzednia. Na początku stycznia 2017 r. odnotowano dość niskie temperatury poniżej -20°C , które w połączeniu z minimalną okrywą śnieżną spowodowały lokalne uszkodzenia roślin. Jednakże stan przezimowania większości roślin w lutym oceniono na lepszym poziomie niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Ponadto był to miesiąc dość ciepły, co sprzyjało zanikaniu porywy śnieżnej. Opady deszczu i deszczu ze śniegiem jakie wystąpiły od drugiej dekady miesiąca dodatnio wpłynęły na bilans wodny, a to połączone z dodatnimi temperaturami przyczyniło się do wznowienia wegetacji ozimin. Jednocześnie dość ciepły i wilgotny marzec pozwolił na rozpoczęcie prac polowych związanych z wysiewem nawozów, siewem zbóż jarych i rzepaku oraz roślin bobowatych, które ruszyły w trzeciej dekadzie miesiąca.

Zimny i bardzo wilgotny kwiecień nie sprzyjał prowadzeniu prac polowych, które pod koniec miesiąca zostały przerwane na około 2 tygodnie. Pomimo iż pierwsza dekada miesiąca była ciepła z temperaturami w ciągu dnia ok. 20°C i dodatnimi temperaturami w nocy, co sprzyjało prowadzeniu prac polowych takich jak: siewy roślin jarych, siewy nawozów, prowadzenie zabiegów ochronnych. To jednak w drugiej dekadzie nastąpiło znaczne ochłodzenie, a temperatury w nocy spadały znacznie poniżej zera i towarzyszyły im obfite opady deszczu i śniegu z deszczem. Taka niesprzyjająca aura utrzymywała się do końca miesiąca. Niskie temperatury zahamowały wegetację ozimin oraz spowolniły wschody zbóż jarych i wcześniej wysianych buraków cukrowych.

Maj 2017 r. był dość chłodny, a początek miesiąca przyniósł kolejną falę przymrozków połączoną z opadami deszczu i śniegu z deszczem, które poczyniły dalsze straty w uprawach sadowniczych (przemarły kwiaty jabłoni i truskawek) oraz opóźniły prace polowe (siew

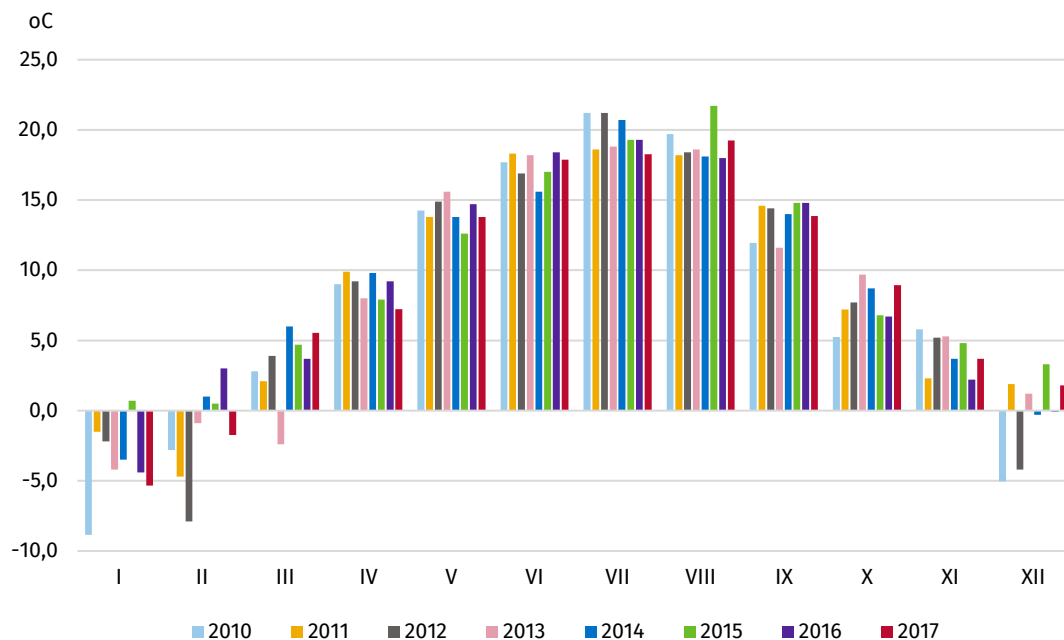
kukurydzy, roślin strączkowych i wysadzanie ziemniaków). Pogoda poprawiła się w drugiej połowie miesiąca, a jego koniec był bardzo ciepły i suchy, a to spowodowało niedobory wilgoci w glebie, które utrzymywały się również na początku czerwca. Dopiero druga połowa miesiąca przyniosła większe ilości opadów deszczu, a lokalnie pojawiły się gwałtowne burze i opady gradu. Warunki agrometeorologiczne w czerwcu były sprzyjające dla wzrostu i rozwoju roślin, które nadrobiły opóźnienia spowodowane późną wiosną.

Wykres 1.

Chart 1.

Średnie miesięczne temperatury powietrza w województwie lubelskim

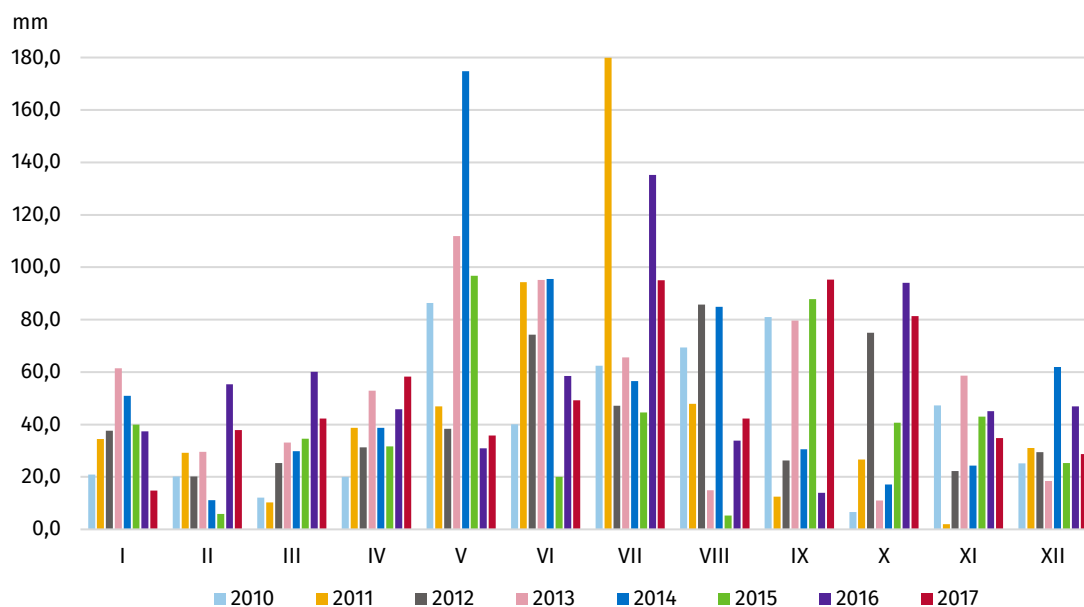
Monthly average air temperatures in lubelskie voivodship

Lato 2017 r. było ciepłe o dość częstych opadach deszczu, które spowodowały zniwelowanie niedoborów wilgoci na terenach, na których występowały oznaki suszy. Warunki pogodowe nie do końca sprzyjały prowadzeniu prac żniwnych, które pomimo iż rozpoczęły się dość wcześnie (druga dekada lipca) to jednak były przerywane na skutek silnych opadów deszczu i gwałtownych burz, którym lokalnie towarzyszyły opady gradu. Deszcze spowodowały wyleganie zbóż i rzepaku. Praktycznie do końca miesiąca wykoszono rzepak ozimy, jęczmień ozimy i żyto.

Sierpień przyniósł poprawę pogody i upały sięgające do 36°C, co sprzyjało prowadzeniu prac żniwnych. Zebrano pozostałe zboża ozime, a do połowy miesiąca zboża jare i rzepak jary. Tym samym żniwa w województwie lubelskim zakończono w pierwszej połowie sierpnia, a więc wcześniej niż w innych regionach kraju. Dostateczne uwilgotnienie gleby sprzyjało prowadzeniu prac polowych takich, jak: uprawki późniwne, podorywki, orki oraz siew poplonów ścierniskowych i rzepaku ozimego. Wrzesień charakteryzował się dość chłodną i deszczową pogodą, z przewagą dni pochmurnych. W pierwszej dekadzie miesiąca występowały niewielkie opady deszczu, a temperatura powietrza dochodziła do 28°C. Druga dekada przyniosła znaczne ochłodzenie i ciągłe opady deszczu, co nie sprzyjało prowadzeniu prac polowych związanych ze zbiorem ziemniaków, soi na ziarno czy kukurydzy na zielonkę oraz z siewem zbóż ozimych. Pod koniec miesiąca rolnicy rozpoczęli zbiory buraków cukrowych a cukrownie kampanię buraczaną. Pogoda poprawiła się w trzeciej dekadzie września (zanotowano więcej dni słonecznych), jednakże temperatury były już niższe niż na początku miesiąca, a ponadto pojawiły się pierwsze nocne przygruntowe przymrozki. Takie warunki atmosferyczne przyczyniły się do opóźnienia ochrony plantacji ozimych. Kolejny miesiąc był również dość chłodny z dużą ilością opadów deszczu i nocnymi przygruntowymi przymrozkami. Silne opady deszczu utrudniały prowadzenie prac polowych takich, jak: orka zimowa, siew ozimin, a w szczególności utrudniały zbiór kukurydzy na ziarno oraz roślin okopowych buraków cukrowych i warzyw. W październiku zakończono zbiory ziemniaków, jednakże zaobserwowano nadmierne gnicie bulw.

Wykres 2. Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych w województwie lubelskim
 Chart 2. Monthly average sums of atmospheric precipitation in lubelskie voivodship

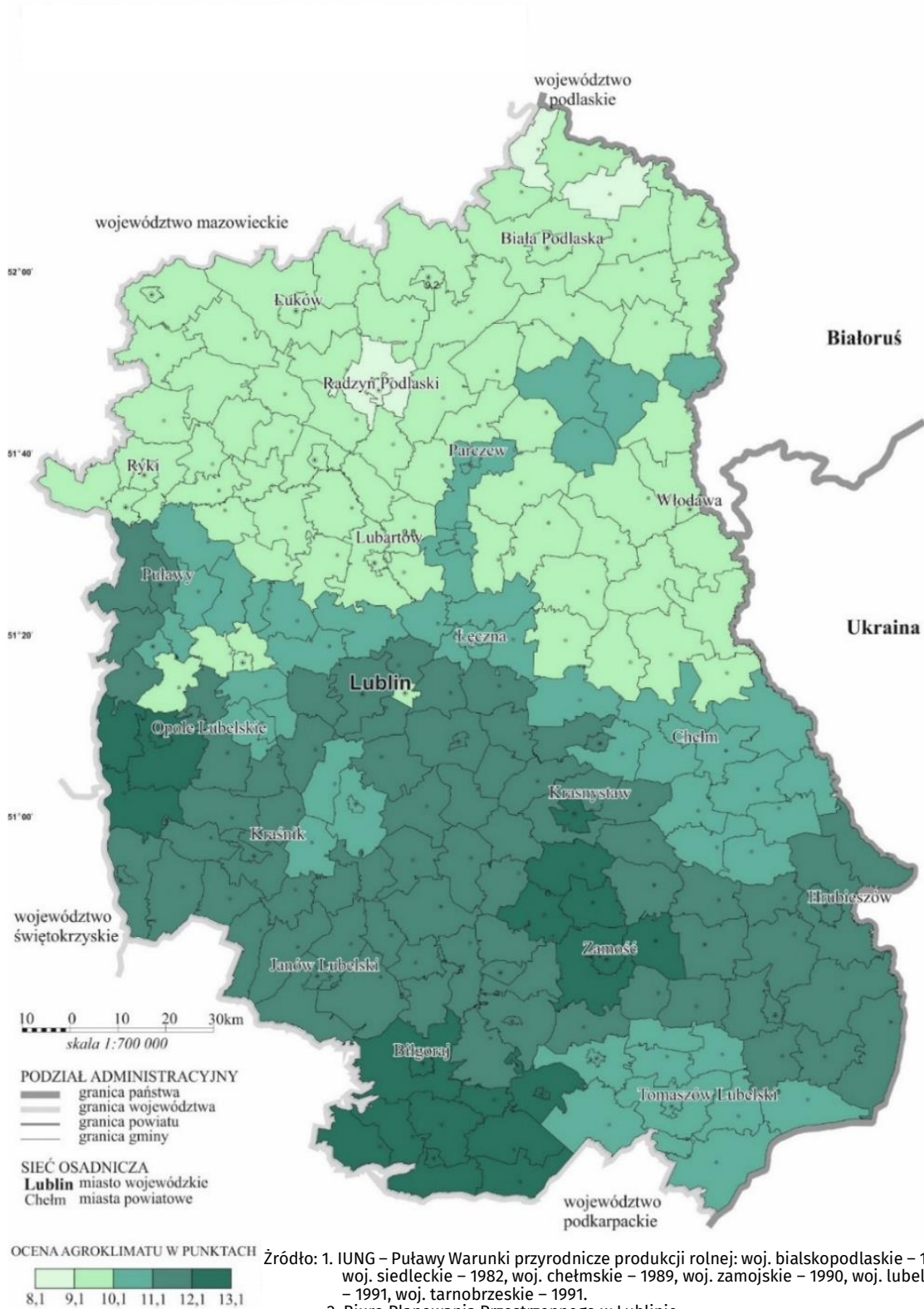

Listopad był miesiącem wilgotnym z dużą ilością opadów deszczu, a pod koniec miesiąca również śniegu. Temperatury w ciągu dnia były dodatnie. Ze względu na niesprzyjające warunki atmosferyczne w ciągu miesiąca rolnicy nie zakończyli prac polowych, między innymi zbiorów buraków cukrowych i orek zimowych.

Przestrzenne zróżnicowanie agroklimatu województwa lubelskiego przedstawia mapa 1. (str. 14). W celu oceny agroklimatu Polski posłużono się skalą 15-sto punktową, gdzie 15 oznacza klimat najkorzystniejszy dla rolnictwa. W województwie lubelskim rozpiętość punktowa dla gmin sięga od 8,8 do 13,0 pkt. Najlepszym agroklimatem charakteryzuje się część południowo-zachodnia województwa, zaś najgorszym północno-wschodnia.¹

¹ Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.

Mapa 1. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Agroklimat
 Map 1. Natural conditions of agricultural production. Agro climate

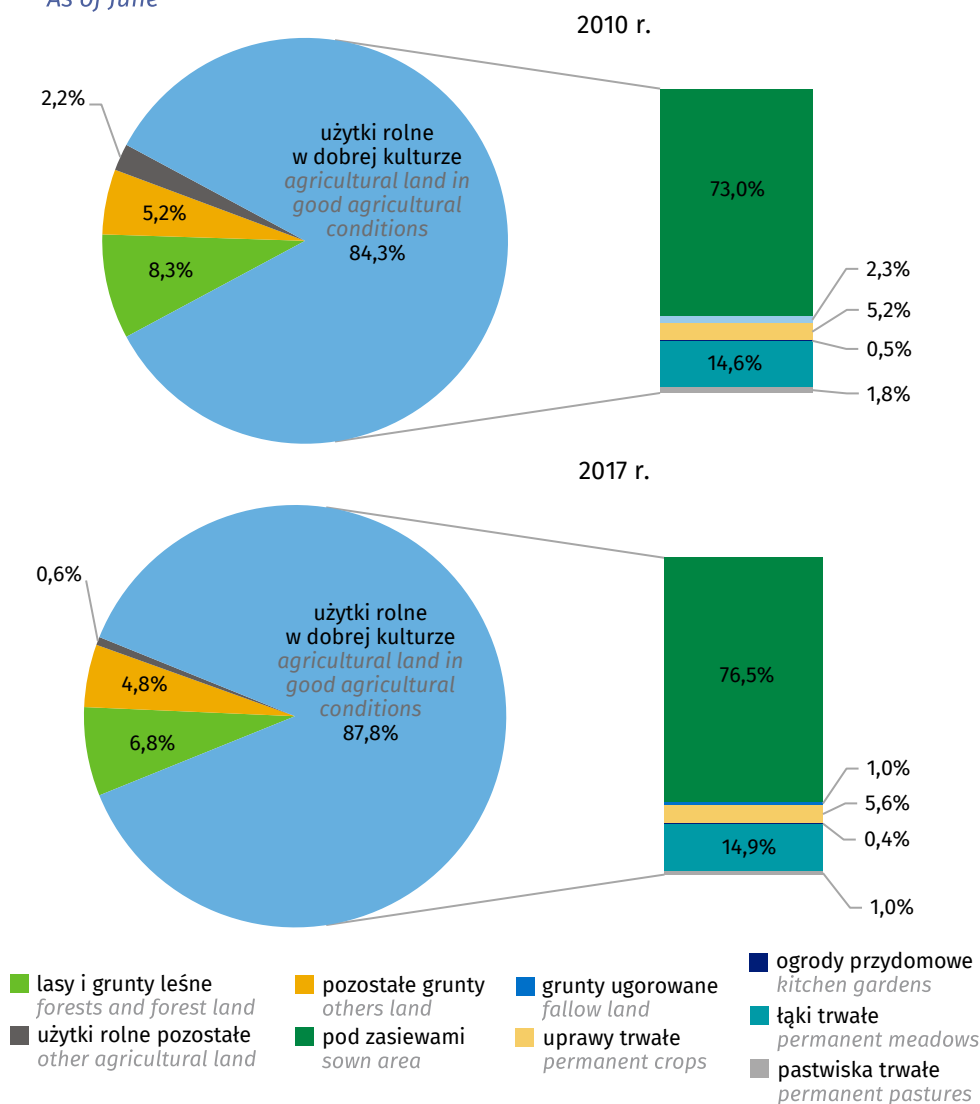
Rozdział 2 Chapter 2

Użytkowanie gruntów Land use

Powierzchnia geodezyjna województwa lubelskiego² według stanu na dzień 1 stycznia 2017 r. wynosiła 2 512 246 ha, z tego użytki rolne stanowiły 70,4%, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 23,7%, grunty pod wodami 0,8%, grunty zabudowane i zurbanizowane 3,9%, użytki ekologiczne 0,2%, nieużytki 0,9% i tereny różne 0,1%. Powierzchnia województwa lubelskiego stanowiła 8,0% ogólnej powierzchni kraju. Pod względem powierzchni województwo zajmowało 3. miejsce w kraju, po województwie mazowieckim i wielkopolskim.

Wykres 3. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim
Stan w czerwcu

Chart 3. Structure of land use in agricultural holdings in lubelskie voivodship
As of June

² Dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii według ewidencji gruntów (Dz. U. z 2001 r. Nr 38, poz. 454 z późniejszymi zmianami).

Dane zawarte w tym rozdziale opracowano na podstawie uogólnionych wyników czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych osób fizycznych oraz na podstawie pełnego badania gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej. Badanie zostało przeprowadzone w czerwcu i lipcu 2017 r. według stanu na dzień 1 czerwca 2017 r. (dzień referencyjny) i obejmowało zmienne, między innymi z zakresu użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów, a także zużycia nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2016/2017.

Wyniki czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, tj. dla gospodarstwa indywidualnego – według miejsca siedziby (zamieszkania) użytkownika, zaś dla gospodarstwa osoby prawnej i jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej – według miejsca siedziby przedsiębiorstwa (gospodarstwa).

Gospodarstwo rolne to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadząca działalność rolniczą.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną. Gospodarstwa indywidualne obejmują gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych oraz gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nie posiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej skali (określonej odpowiednimi programami), w tym działy specjalne produkcji rolnej.

W 2017 r. **powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych** w województwie lubelskim według stanu na dzień 1 czerwca 2017 r. wyniosła 1 455,9 tys. ha i była większa zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 1,9% i o 5,3%. Użytki rolne stanowiły 88,4% ogólnej powierzchni gruntów rolnych w województwie. W porównaniu z 2016 r. ich udział wzrósł o 0,7 p. proc, a w stosunku do 2010 r. o 1,9 p. proc. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia użytków rolnych wynosiła 1 420,9 tys. ha i była większa o 2,9% w stosunku do 2016 r. i o 5,9% w porównaniu z 2010 r.

Powierzchnia gruntów ogółem oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w 2017 r. wyniosła 1 445,6 tys. ha i stanowiła 99,3% ogólnej powierzchni użytków rolnych, przy czym w stosunku do 2016 r. jak i do 2010 r. ich udział w powierzchni użytków rolnych ogółem wzrósł odpowiednio o 0,7 p. proc. i o 1,9 p. proc. Jednocześnie zanotowano wzrost powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w 2017 r. o 2,9% w porównaniu z 2016 r. i o 7,2% w stosunku do 2010 r. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wyniosła 1 411,4 tys. ha i była większa o 3,0% w stosunku do 2016 r. i o 7,8% w porównaniu z 2010 r.

Użytki rolne ogółem obejmują powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze to użytki utrzymywane zgodnie z normami, spełniające wymogi ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1551, z 2016 r. poz. 337), na które składają się:

- **zasiewy** – wszystkie uprawy zasiane i zasadzone w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. do upraw trwałych, a także powierzchnia ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny;
- **łąki trwałe** – grunty pokryte trawami (tj. co najmniej 5 lat), zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. łąki powinny

być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, ale zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych;

- **pastwiska trwałe** – grunty pokryte trwale trawami (tj. co najmniej 5 lat), które z zasady nie są koszone lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji, itp.);
- **uprawy trwałe, w tym sady** – łączna powierzchnia sadów, szkótek drzew i krzewów owocowych, szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych dla celów handlowych, wikliny, innych gruntowych upraw trwałych, w tym tarniny, derenia i choinek bożonarodzeniowych, a także trwałych pod osłonami. **Sady** to plantacje drzew owocowych, krzewów owocowych i upraw jagodowych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z plantacjami leszczyny, malin, winorośli) rosnące w zwartym nasadzeniu, a także szkółki drzew i krzewów owocowych. Do sadów nie zalicza się powierzchni upraw truskawek i poziomek;
- **ogrody przydomowe** (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację) – powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa. Obejmuje powierzchnię upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego. Sporadycznie nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane. Ogród przydomowy może obejmować zarówno uprawy rolne i ogrodnicze jednoroczne, jak i uprawy wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe rosnące poza plantacjami. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację;
- **grunty ugorowane** (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny).

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej w dniu 1 czerwca 2017 r.

Największy udział w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze stanowiły grunty pod zasiewami (2017 r. – 77,1%, 2016 r. – 75,8%, 2010 r. – 74,8%) i łąki trwałe (2017 r. – 15,0%, 2016 r. – 15,1%, 2010 r. 15,0%). Powierzchnia gruntów **pod zasiewami** zwiększyła się o 3,7% w stosunku do 2016 r. i o 10,4% w porównaniu z 2010 r., natomiast **łąk trwałych** zwiększyła się w porównaniu z 2016 r. jak i w stosunku do 2010 r. odpowiednio o 0,8% i o 6,8%. Podobną tendencję zaobserwowano w odniesieniu do gospodarstw indywidualnych.

Powierzchnia **gruntów ugorowanych** w 2017 r. zmniejszyła się o 8,8% w porównaniu z 2016 r. i o 53,1% w stosunku do 2010 r. i wyniosła 14,9 tys. ha. W **gospodarstwach indywidualnych** powierzchnia tych gruntów wyniosła 14,5 tys. ha i była mniejsza o 9,5% w stosunku do 2016 r. i o 53,0% w porównaniu z 2010 r.

Lasy i grunty leśne to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha, pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (nie zalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną, a także powierzchnia plantacji o krótkiej rotacji – niezależnie od rodzaju gruntów na jakich zostały założone. Uwzględnia się tu powierzchnię szkótek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe).

Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** w 2017 r. wyniosła 112,1 tys. ha i zmniejszyła się zarówno w stosunku do 2016 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 10,1% i o 16,1%. Grunty te stanowiły 6,8% ogólnej powierzchni gruntów w województwie lubelskim i ich udział zmniejszył się w porównaniu z 2016 r. o 0,9 p. proc., a w stosunku do 2010 r. o 1,5 p. proc.

Lasy i grunty leśne województwa lubelskiego w 2017 r. stanowiły 11,4% powierzchni tych gruntów w kraju i pod tym względem województwo zajęło 3. miejsce w Polsce. Na pierwszym miejscu uplasowało się województwo mazowieckim (19,3%), zaś na ostatnim opolskim (0,9%).

Pozostałe grunty to grunty pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona do rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pól golfowych itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

Tabela 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 1. Land use in agricultural holding in lubelskie voivodship
As of June

Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2017	
	w liczbach bezwzględnych in absolute			2016 = 100
Powierzchnia ogólna gruntów w tys. ha <i>Total land area in thous. hectares</i>	1 599,7	1 628,6	1 647,1	101,1
w tym użytki rolne <i>of which agricultural land</i>	1 383,1	1 428,6	1 455,9	101,9
w tym w dobrej kulturze <i>of which in good agricultural condition</i>	1 348,7	1 417,1	1 445,6	102,0
w tym w gospodarstwach indywidualnych <i>of which private farms</i>	1 548,8	1 575,4	1 606,0	101,9
w tym użytki rolne <i>of which agricultural land</i>	1 341,5	1 381,3	1 420,9	102,9
w tym w dobrej kulturze <i>of which in good agricultural condition</i>	1 309,0	1 370,5	1 411,4	103,0

W 2017 r. w województwie lubelskim było 173,3 tys. **gospodarstw rolnych** posiadających użytki rolne, w tym 173,2 tys. **gospodarstw indywidualnych**. W stosunku do 2016 r. liczba gospodarstw rolnych obniżyła się o 2,6%, a w porównaniu z 2010 r. o 7,9%. W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych 78,4% stanowiły gospodarstwa małe o powierzchni do 10 ha, przy czym ich liczba w porównaniu z 2016 r. obniżyła się o 1,8 p. proc, natomiast w stosunku do 2010 r. obniżyła się o 3,3 p. proc. W tej grupie najwięcej było gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha (45,5 tys.), jednak w porównaniu z 2016 r. odnotowano ich spadek o 1,8%, a w stosunku do 2010 r. o 1,6%.

Tabela 2. Liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 2. Number of agricultural holding with agricultural land in lubelskie voivodship
As of June

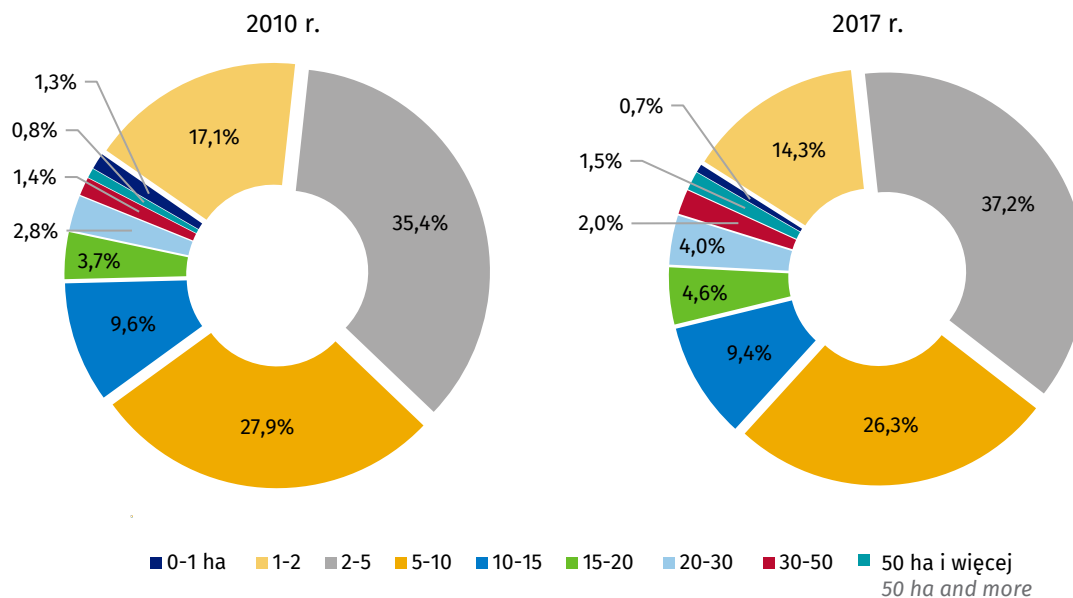
Wyszczególnienie Specification	2010	2016	2017	
	w liczbach bezwzględnych in absolute			2016 = 100
Liczba gospodarstw rolnych w tys. <i>Numbers of farms in thous.</i>	188,3	177,9	173,3	97,4
w tym w gospodarstwach indywidualnych <i>of which private farms</i>	188,1	177,9	173,2	97,4

Udział gospodarstw większych obszarowo (o powierzchni ponad 10 ha) wynosił 21,6% i gospodarstwa te dysponowały największym arealem użytków rolnych – 894,6 tys. ha, czyli 61,4% ogółu użytków rolnych. W porównaniu z 2016 r. ich liczba obniżyła się o 0,7%, zaś w stosunku do 2010 r. wzrosła o 3,3%.

Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 4. Structure of agricultural holding with agricultural land by area groups of agricultural land in lubelskie voivodship
As of June

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego powyżej 1 ha użytków rolnych w 2017 r. wyniosła 8,5 ha, przy czym powierzchnia ta wzrosła w porównaniu z 2016 r. o 0,5 ha, zaś z 2010 r. o 1,3 ha.

Tabela 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 3. Average total land use in agricultural holding with agricultural land in lubelskie voivodship
As of June

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	
	w hektarach in hectares			2016 = 100
Ogółem Total				
Grupy obszarowe użytków rolnych ogółem Total agricultural land area group	8,00	7,94	8,40	105,8
poniżej 1 ha below 1 ha	0,72	0,95	0,51	53,7
1 – 2	1,53	1,45	1,53	105,5
2 – 5	3,30	3,27	3,25	99,4
5 – 10	7,01	7,05	6,88	97,6
10 – 15	12,02	12,09	11,96	98,9
15 – 20	17,04	17,01	16,95	99,6
20 – 50	28,71	29,35	28,68	97,7
powyżej 50 ha above 50 ha	100,77	109,28	100,60	92,1

Tabela 3. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w województwie lubelskim (dok.)

Stan w czerwcu

Table 3. Average total land use in agricultural holding with agricultural land in lubelskie voivodship (cont.)

As of June

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	
	w hektarach in hectares			2016 = 100
w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
Grupy obszarowe użytków rolnych ogółem <i>Total agricultural land area group</i>	7,80	7,69	8,21	106,8
poniżej 1 ha <i>below 1 ha</i>	0,72	0,95	0,50	52,6
1 – 2	1,53	1,45	1,53	105,5
2 – 5	3,30	3,27	3,25	99,4
5 – 10	7,01	7,05	6,88	97,6
10 – 15	12,02	12,09	11,96	98,9
15 – 20	17,04	17,01	16,95	99,6
20 – 50	28,69	29,32	28,66	97,7
powyżej 50 ha <i>above 1 ha</i>	89,30	93,12	91,05	97,8

Potencjał przyrodniczy województwa lubelskiego jest znacznie korzystniejszy w porównaniu z innymi regionami w kraju. Największy wpływ na wysokość plonów roślin uprawnych uzyskiwanych przez rolników ma jakość i przydatność rolnicza gleb. Jakość gleb dla Polski oceniono w skali 100 punktowej, a gminy województwa lubelskiego charakteryzują się znaczną rozbieżnością punktową od 30 do 90 punktów, co przedstawia mapa 2 (str. 21). Najlepsze gleby znajdują się w powiecie lubelskim w okolicach Nałęczowa oraz w powiecie hrubieszowskim, najgorsze zaś w powiecie włodawskim, białskim, w okolicach Parczewa, Lubartowa, Biłgoraja i wschodniej części powiatu łukowskiego i janowskiego.

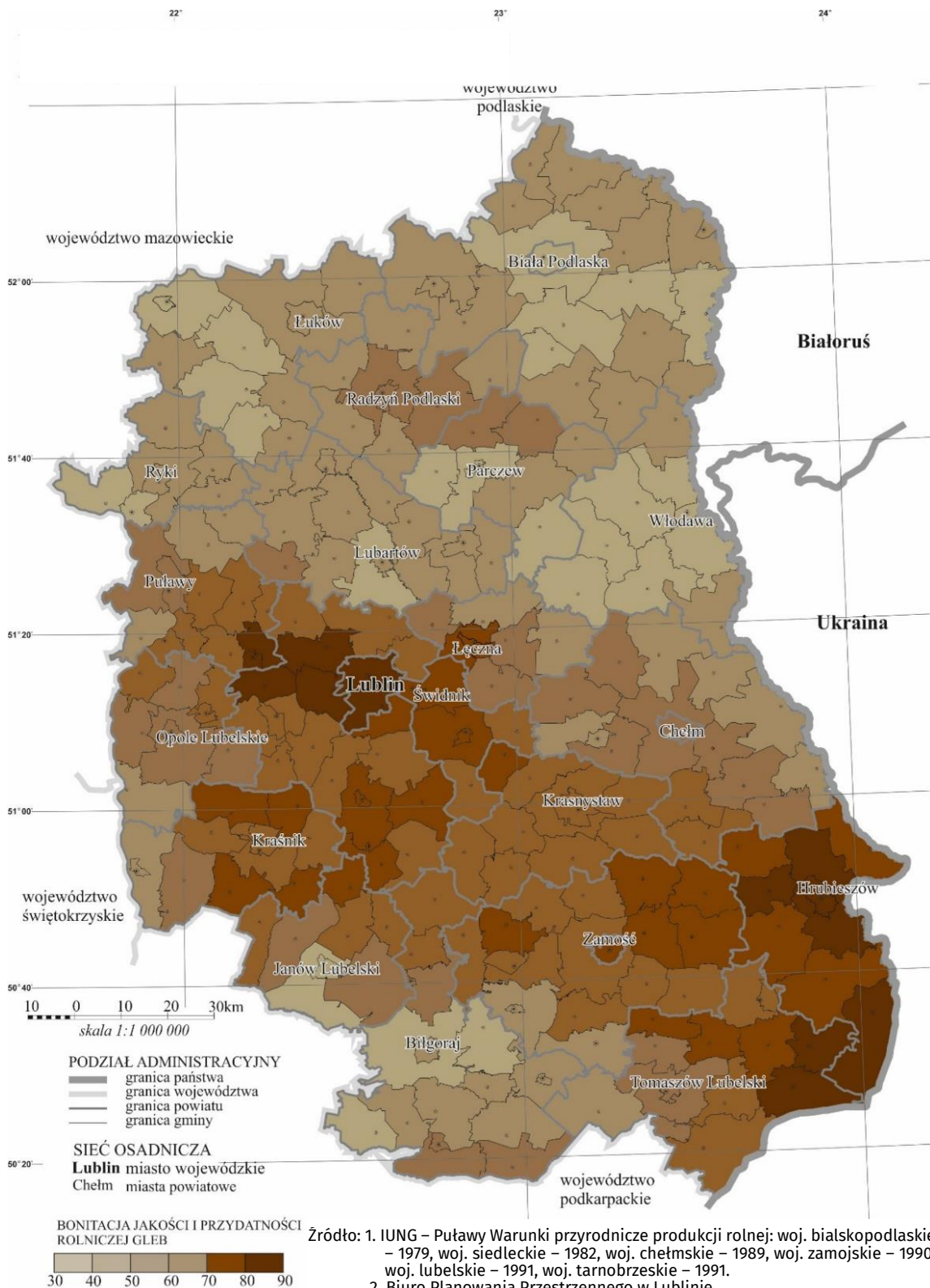
Ogólną ocenę warunków przyrodniczych produkcji rolnej można dokonać na podstawie wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, która zgodnie z metodyką opracowaną przez Zakład Gleboznawstwa, Eroзии i Ochrony Gruntów IUNG w Puławach w 2004 r., obejmuje:

- jakość gleb ocenianą w skali 100 punktowej;
- warunki wodne oceniane w skali 5-cio punktowej;
- agroklimat oceniany w skali 15-sto punktowej;
- rzeźbę terenu ocenianą w skali 5-cio punktowej.

Suma uzyskanych punktów z wyżej wymienionych obszarów stanowi ogólny wskaźnik wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, który dla województwa lubelskiego wyniósł 74,1 pkt. (był jednym z najwyższych w kraju, po województwach opolskim – 81,4 pkt. i dolnośląskim 74,9 pkt.), a jego zróżnicowanie w poszczególnych gminach województwa przedstawia mapa 3 (str. 22).³ Dla Polski wskaźnik ten wyniósł 66,6 pkt.

³ Opracowanie ekofizjograficzne do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.

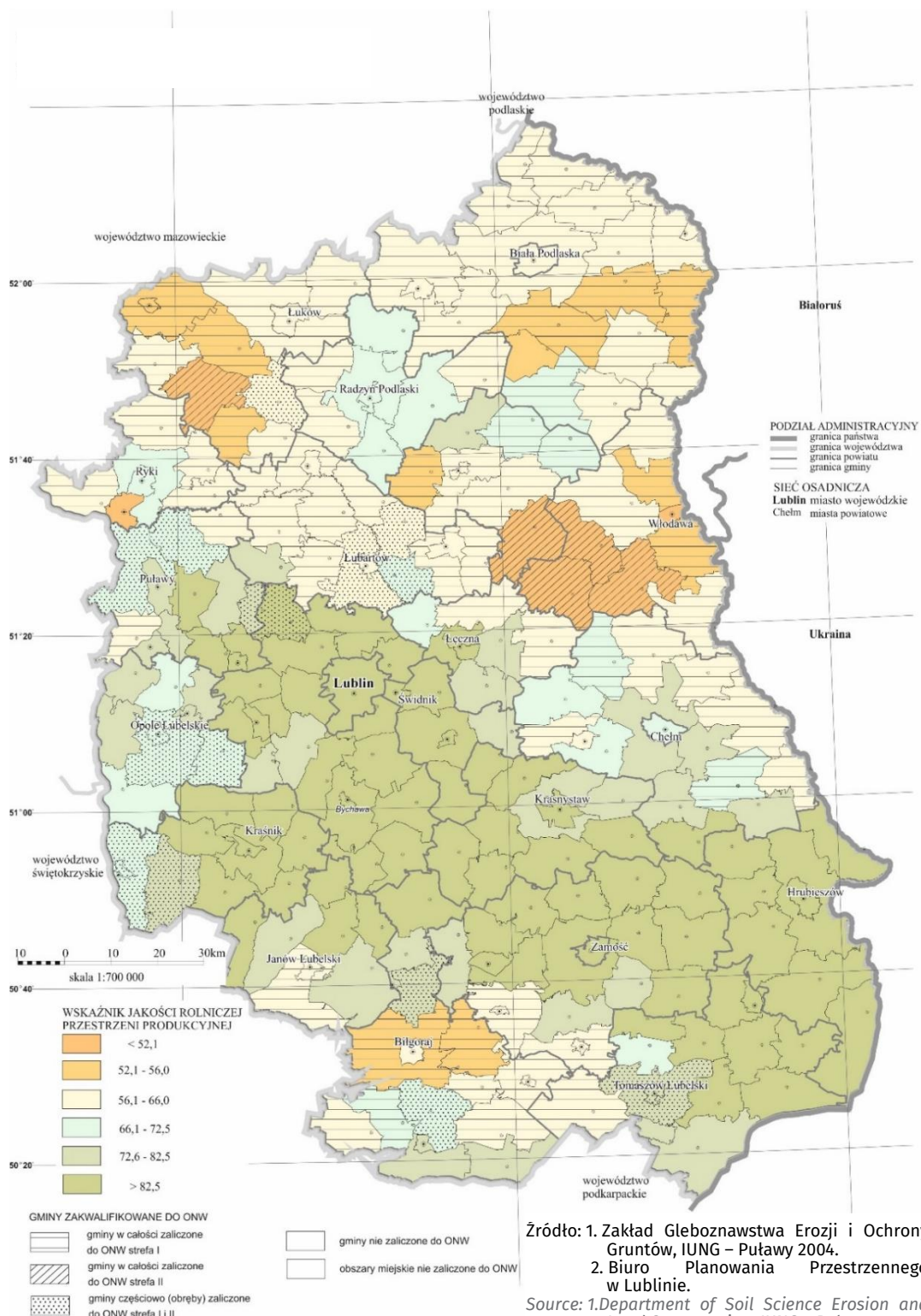
Mapa 2. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Jakość i przydatność rolnicza gleb
 Mapa 2. Natural conditions of agricultural production. Quality and agricultural usefulness of soils

Źródło: 1. IUNG – Puławy Warunki przyrodnicze produkcji rolnej: woj. białkopodlaskie – 1979, woj. siedleckie – 1982, woj. chełmskie – 1989, woj. zamojskie – 1990, woj. lubelskie – 1991, woj. tarnobrzeskie – 1991.
 2. Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie.
 Source: 1. IUNG – Puławy Natural conditions of agricultural production: białkopodlaskie voivodship – 1979, siedleckie voivodship – 1982, chełmskie voivodship – 1989, zamojskie voivodship – 1990, lubelskie voivodship – 1991, tarnobrzeskie voivodship – 1991.
 2. The Land Management Office of Lublin.

Mapa 3. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej
 Map 3. Natural conditions of agricultural production. Valorisation of agricultural production area

⁴ ONW – Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarczych – sposób i kryteria wydzielenia tych obszarów przyjęty w Polsce został uzgodniony z Komisją Europejską i opiera się na kryteriach demograficznych oraz waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, za pomocą mierzalnych wskaźników charakteryzujących jakość gleb, stosunki wodne, rzeźbę terenu oraz klimat. Źródło: <http://www.lfa.iung.pulawy.pl/list.html>.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa od 16 października do 30 listopada 2017 r. prowadziła wypłatę zaliczek na poczet dopłat bezpośrednich za 2017 r. Zaliczki te miały na celu złagodzenie skutków trudnej sytuacji na rynkach rolnych, zwłaszcza na rynku mleka, owoców i warzyw oraz na rynku wieprzowiny. Natomiast płatności końcowe za 2017 r. wypłacane są od 1 grudnia 2017 r.⁵

Płatności bezpośrednie stały się ważnym instrumentem Wspólnej Polityki Rolnej⁶, który jest odpowiedzialny za:

- wsparcie i stabilizację dochodów rolniczych,
- utrzymanie użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, zgodnej z wymogami środowiska,
- rekompensowanie kosztów związanych z wypełnianiem wymogów wspólnotowych związanych z realizacją pozaprodukcyjnych dóbr publicznych,
- zapewnienie równych warunków konkurencji w ramach jednolitego rynku rolno-spożywczego,
- pomoc w realizacji nowych celów, związanych z ochroną zasobów naturalnych, zmianami klimatycznymi, gospodarką wodną, różnorodnością biologiczną oraz energią odnawialną.⁷

Wiosną 2017 roku (według stanu na dzień 31 maja 2018 r.) w województwie lubelskim wnioski o przyznanie płatności obszarowych złożyło 173,5 tys. rolników, co stanowiło 12,9% wniosków złożonych w kraju. W porównaniu z 2016 r. liczba tych wniosków obniżyła się o 0,7%, a w stosunku do 2010 r. o 2,9%

W 2017 r. (według stanu na dzień 31 maja 2018 r.) w województwie lubelskim Agencja wydała 172,6 tys. decyzji o przyznaniu płatności obszarowych, co stanowiło 13,2% decyzji wydanych w Polsce. W porównaniu z 2016 r. liczba tych decyzji obniżyła się o 1,1%, a w 2010 r. o 3,4%.

W 2017 r. (według stanu na dzień 31 maja 2018 r.) decyzje wydane o przyznaniu płatności obszarowych stanowiły 99,5% ogółu złożonych wniosków (w kraju 97,5%). W porównaniu z 2016 r. ich liczba pozostała bez zmian, zaś z 2010 r. obniżyła się o 0,3 p. proc.

Kwota zrealizowanych płatności w ramach jednolitych płatności obszarowych w ramach kampanii 2017 r. w województwie lubelskim według stanu na dzień 31 maja 2018 r. wynosiła 1 446,6 mln zł, co stanowiło 10,7% całości kwot zrealizowanych w Polsce. Przy czym Agencja miała czas do 30 czerwca 2018 r. na wypłatę w/w płatności za 2017 r.

⁵ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (<http://www.arimr.gov.pl/aktualnosci/artykuly/9214-mld-zl-trafilo-do-rolnikow-w-ramach-wypalat-tegorocznych-doplat-bezposrednich.html>) data dostępu 31 lipca 2018 r.

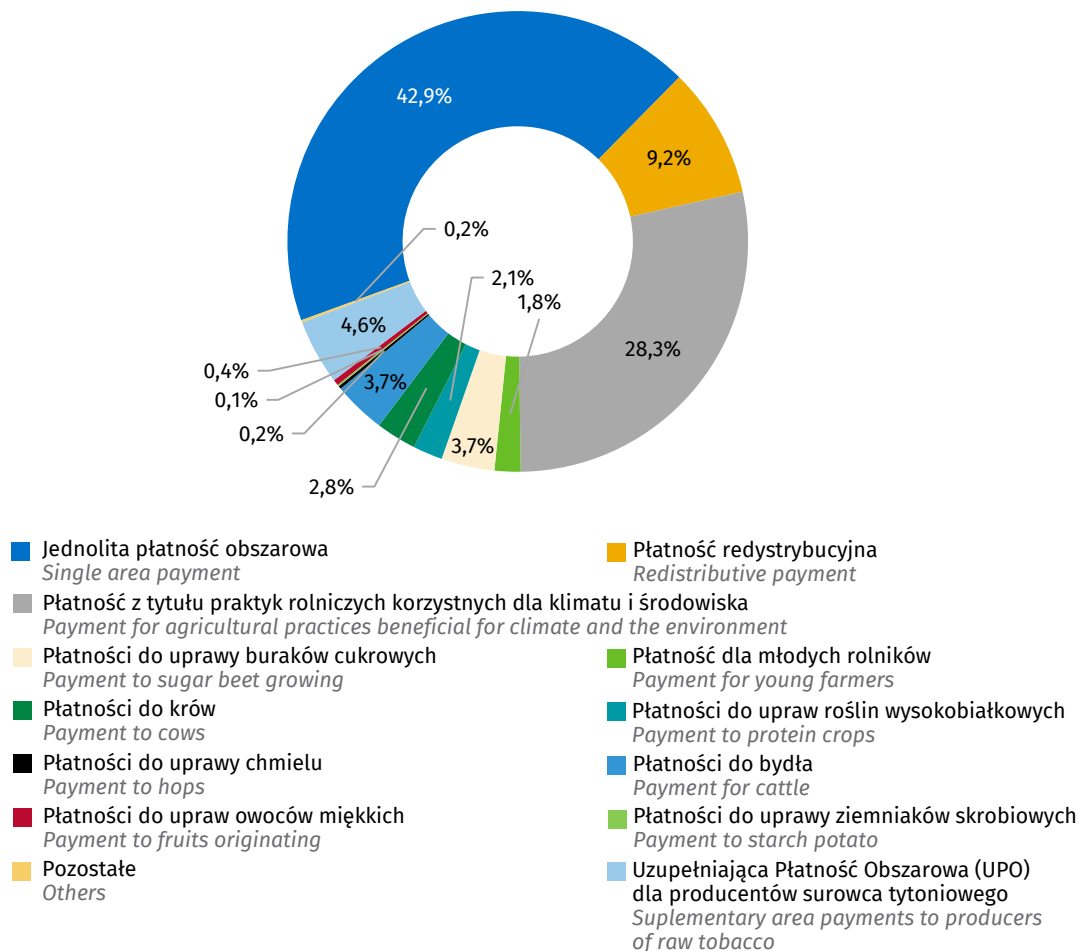
⁶ Początki Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) przypadają na 1962 r., kiedy zaczęła oficjalnie funkcjonować. Jednakże jej cele zostały zapisane znacznie wcześniej w Traktacie Rzymskim w 1957 r., który włączył WPR do wspólnego rynku Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG). Obecnie WPR służy budowaniu zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. (Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wspolna-polityka-rolna/czym-jest-wspolna-polityka-rolna.html>) data dostępu 30 maja 2016 r.

⁷ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (<http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Platnosci-bezposrednie>) data dostępu 30 maja 2016 r.

Wykres 5. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich w ramach kampanii 2017 r. w województwie lubelskim.

Stan na dzień 31 grudnia 2017 r.

Chart 5. The amount of the payments made in the framework of direct payments under the campaign 2017 in lubelskie voivodship
As of the day December 31, 2017

Źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR).
Source: The Agency for Restructuring and Modernisation of Agricultural (ARMA).

Rozdział 3 Chapter 3

Środki produkcji w rolnictwie Means of production in agriculture

Wyniki produkcji roślinnej w rolnictwie uzależnione są w głównej mierze od warunków agrometeorologicznych, jak również od zastosowanych nawozów, środków ochrony roślin oraz zastosowanego materiału siewnego. Wielkość nakładów poniesionych przez rolnika na zakup tych środków w dużej mierze decyduje o wysokości osiągniętego dochodu.

Dane o **zużyciu nawozów mineralnych, wapniowych oraz nawozów naturalnych** opracowano na podstawie sprawozdawczości i reprezentacyjnych badań, tj. cyklicznych badań struktury gospodarstw rolnych (R-SGR) przeprowadzanych w odstępach trzyletnich i czerwcowych badań rolniczych (R-CzBR) przeprowadzanych między badaniami R-SGR.

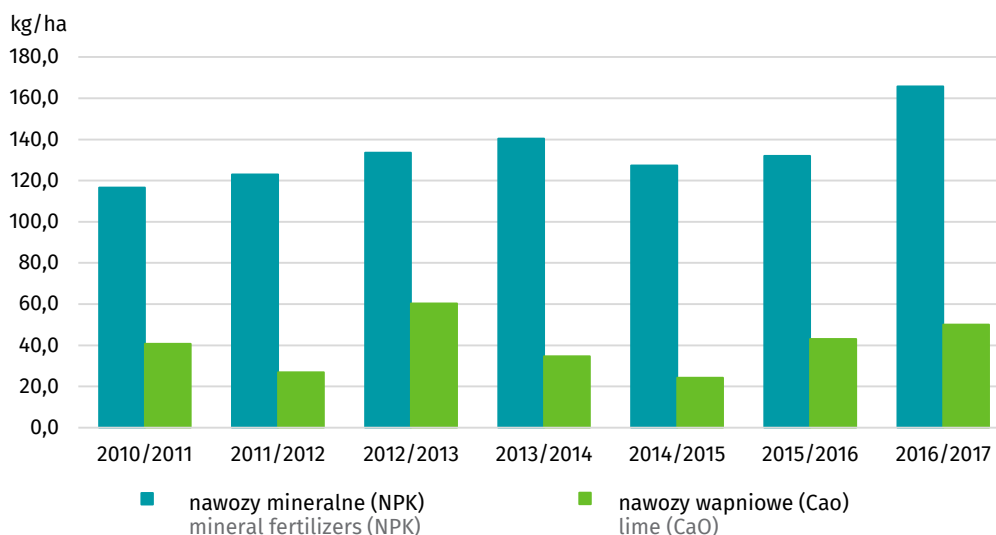
Wyniki badań prezentowane są według siedziby użytkownika gospodarstwa.

W roku gospodarczym 2016/2017 zużycie **nawozów mineralnych** w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosło 165,8 kg i w stosunku do okresu poprzedniego zwiększyło się o 25,6%, a w porównaniu z 2009/2010 r. o 56,4% (w kraju odpowiednio o 7,6% i o 17,6%). Podobnie zużycie **nawozów wapniowych** na 1 ha użytków rolnych wzrosło zarówno w stosunku do poprzedniego okresu, jak i do 2009/2010 r. odpowiednio o 16,1% i o 82,5% (w kraju odpowiednio obniżyło się o 22,5% i wzrosło o 33,2%).

Nawozy są to produkty przeznaczone do dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb albo zwiększania żyzności stawów rybnych, którymi są nawozy mineralne, nawozy naturalne organiczne i nawozy organiczno-mineralne.⁸

Wykres 6. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) i wapniowych (CaO) w rolnictwie na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w województwie lubelskim

Chart 6. Consumption mineral fertilizers (NPK) and lime (CaO) in agriculture per 1 ha agricultural land in good agricultural condition in lubelskie voivodship

⁸ Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. 2007 Nr 147 poz. 1033) – tekst jednolity z dnia 7 czerwca 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 1259), art. 2. & 1.

Nawozy mineralne to nawozy nieorganiczne, produkowane w drodze przemian chemicznych, fizycznych lub przerobu surowców mineralnych, w tym wapno nawozowe, do którego zalicza się wapno nawozowe zawierające magnez, a także niektóre nawozy pochodzenia organicznego.⁹

Od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

W badanym okresie rolnicy zużyli 241,4 tys. t. nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, czyli o 28,0% więcej niż w poprzednim roku gospodarczym. W tym w gospodarstwach indywidualnych 235,3 tys. t. czyli o 28,4% więcej niż w poprzednim roku gospodarczym.

Wśród nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych największy udział miały nawozy azotowe (N) – 84,5 kg (w kraju 78,7 kg), a ich zużycie wzrosło zarówno w stosunku do roku gospodarczego 2015/2016 r., jak i 2009/2010 r. odpowiednio o 28,3% i o 46,2% (w Polsce odpowiednio o 9,8% i o 14,2%). Na drugim miejscu były nawozy potasowe (K₂O) – 48,8 kg (w kraju 38,0 kg), a ich wzrost w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego wyniósł 21,8% (w Polsce 5,0%) i 95,2% w porównaniu z rokiem gospodarczym 2009/2010 (w kraju 42,9).

Poziom zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w badanym roku gospodarczym wzrósł zarówno w stosunku do poprzedniego roku gospodarczego jak i do roku 2009/10 odpowiednio o 25,5% i o 53,6% i wyniósł 167,0 kg (w kraju odpowiednio o 7,5% i o 15,4%). Podobnie wzrosło zużycie nawozów wapniowych w obydwu w/w okresach odpowiednio o 16,1% i o 79,4% (w kraju odpowiednio obniżyło się o 22,6% i wzrosło o 30,8%). Wzrost zużycia nawozów miał pośredni wpływ na zwiększenie się plonów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, które w województwie lubelskim wzrosły o 6,1% i wyniosły 43,4 dt/ha.

Województwo lubelskie pod względem zużycia nawozów mineralnych w kg na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zajęło 4. miejsce w kraju, zaś wapniowych 5. Najwięcej nawozów mineralnych zużyto w województwie kujawsko-pomorskim (202,5 kg/ha) i opolskim (190,7 kg/ha), natomiast wapniowych w województwie kujawsko-pomorskim (127,6 kg/ha) i opolskim (96,7 kg/ha).

Nawozy naturalne są to nawozy pochodzące od zwierząt gospodarskich, w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, odchody, z wyjątkiem odchodów pszczoł, bez dodatków innych substancji, przeznaczone do wykorzystania rolniczego. Należą do nich między innymi obornik, gnojówka i gnojowica oraz guano.¹⁰

Obornik – odchody stałe i ciekłe zwierząt zmieszane ze ściółką (np. słomą), stanowiące nawóz organiczny.

Gnojówka – odciek powstający w budynku inwentarskim przy ściółkowym systemie utrzymania zwierząt, stosowany jako nawóz organiczny.

Gnojowica – mieszanina odchodów zwierzęcych, resztek pasz oraz wód technologicznych z budynków inwentarskich wraz z przeciekami z instalacji wodociągowych.¹¹

W województwie lubelskim w roku gospodarczym 2016/2017 zużyto 6 506,6 tys. t. **obornika**, w tym 6 474,9 tys. t. w gospodarstwach indywidualnych. Pod tym względem nasze województwo zajęło 3. miejsce w kraju z udziałem 12,5%. Najwięcej obornika zużyto w województwie wielkopolskim (18,2%), zaś najmniej w województwie zachodniopomorskim (1,5%).

W badanym okresie w województwie lubelskim zużyto 526,1 tys. m³ **gnojówki**, w tym w gospodarstwach indywidualnych 524,5 tys. m³. Pod tym względem nasze województwo

⁹ Tamże, art. 2 & 1, pkt. 3.

¹⁰ Tamże, art. 2 & 1, pkt. 4.

¹¹ W. Romaniuk, J. W. Wardal, Techniczne uwarunkowania przechowywania i uzdatniania nawozów naturalnych. Nawozy i nawożenie Nr 4 (29) z 2006 r., Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, str. 62.

uplasowało się na 7. miejscu w kraju z udziałem 5,8%. Najwięcej gnojówki zużyto w województwie wielkopolskim (17,1%), zaś najmniej w lubuskim (1,0%).

Zużycie **gnojowicy** wyniosło 931,0 tys. m³, w tym w gospodarstwach indywidualnych 922,3 tys. m³. Pod tym względem województwo lubelskie zajęło 8. miejsce w kraju z udziałem 6,0%. Najwięcej gnojowicy zużyto w województwie podlaskim (18,3%), zaś najmniej w podkarpackim (0,6%)

W gospodarstwach rolnych w województwie lubelskim w 2016 r. znajdowało się 182,5 tys. szt. **ciągników rolniczych** i tym samym województwo zajęło 2. miejsce w kraju z udziałem 12,2%). Najwięcej ciągników rolniczych znajdowało się w województwie mazowieckim (15,2%), zaś najmniej w lubuskim (1,4%).

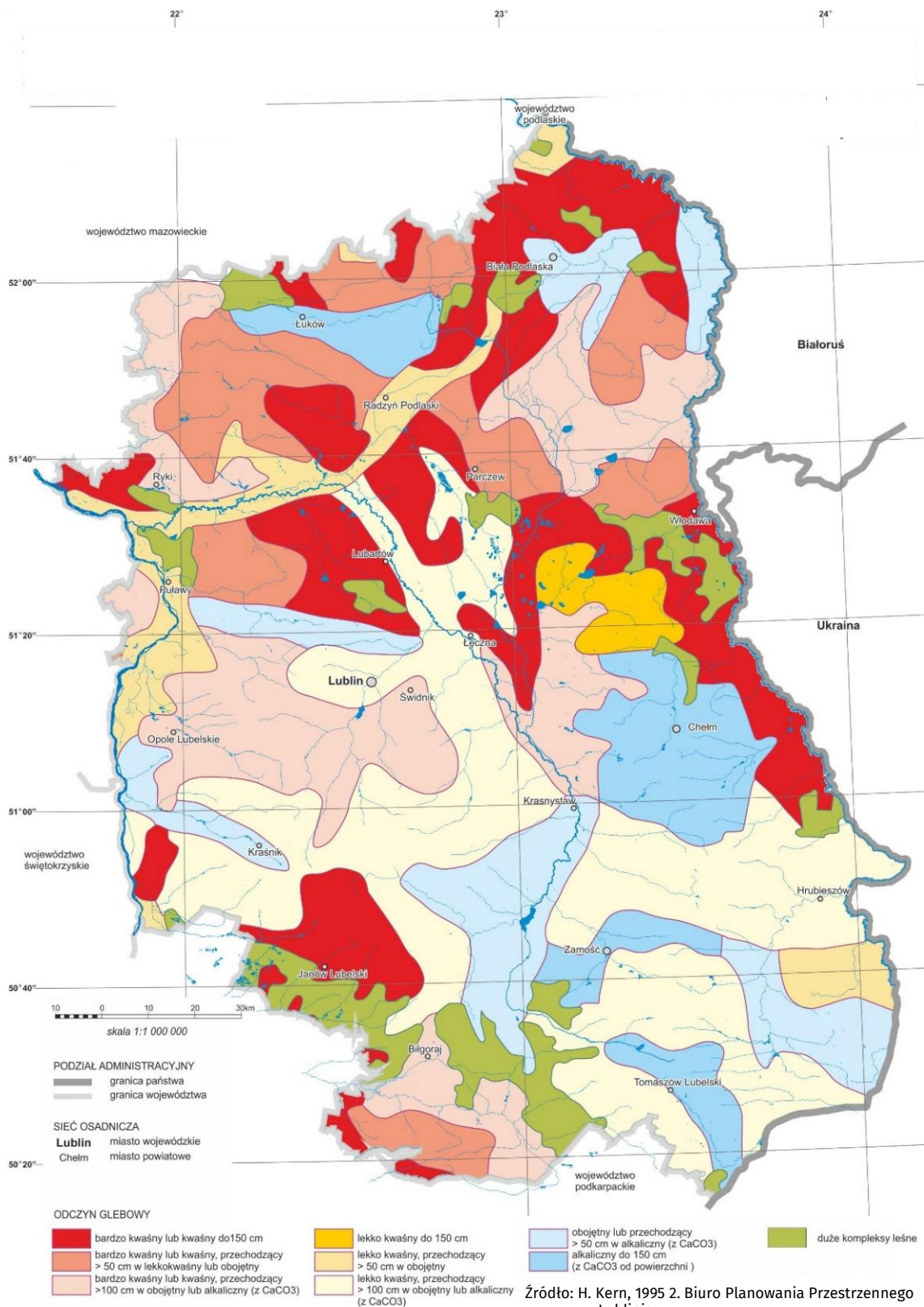
Jednakże pod względem ciągników rolniczych o najmniejszej mocy silnika, czyli do 15 kW (do 20,4 KM) województwo lubelskie w 2016 r. zajęło 4. miejsce w kraju z udziałem 9,8 %, a ich ilość w porównaniu z 2013 r. obniżyła się o 20,0%. Natomiast pod względem tych największych ciągników, czyli o mocy silnika 100 i więcej kW (136,0 i więcej KM) uplasowało się również na 4. miejscu w kraju z udziałem 8,3%, a ich ilość w stosunku do 2013 r. wzrosła o 57,2%.

Biorąc natomiast pod uwagę powierzchnię użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik (7,8 ha) województwo lubelskie w 2016 r. zajęło 12. miejsce w kraju. Najwięcej użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik znajduje się w województwie zachodniopomorskim (25,9 ha), zaś najmniej w małopolskim (5,0 ha).

W porównaniu zarówno z 2013 r., jak i 2010 r. powierzchnia użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik w województwie lubelskim w 2016 r. zmniejszyła się odpowiednio o 2,5% i o 6,0% (w kraju odpowiednio o 4,9% i o 7,6%).

Z danych Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej wynika, że w województwie lubelskim przeważają gleby o odczynie kwaśnym z pH 4,6-5,5 i stanowią one 26% gleb z przebadanej próby oraz gleby lekko kwaśne z pH 5,6-6,5, które stanowią 25%.

Mapa 4. Właściwości gleb. Odczyn
Map 4. Properties of soil. pH

Rozdział 4 Chapter 4

Produkcja rolnicza Agricultural output

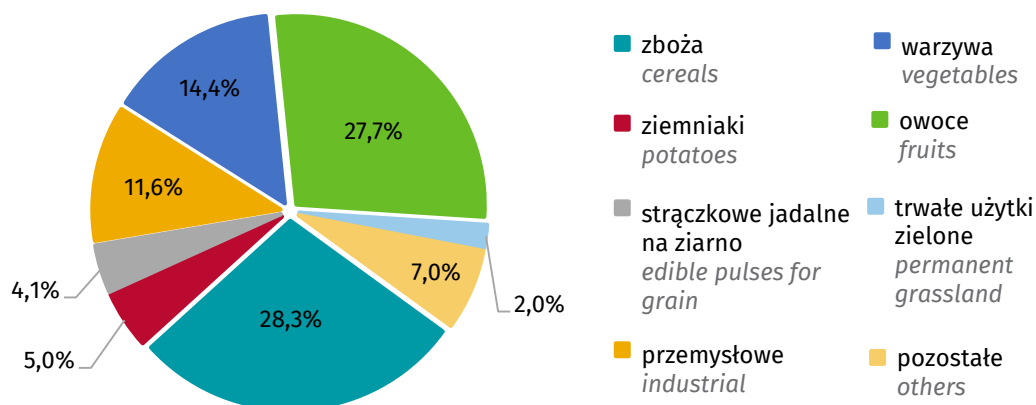
Wartość **rolniczej produkcji globalnej** w cenach stałych w 2016 r., w porównaniu z 2015 r., wzrosła o 16,7%, co było wynikiem wzrostu wartości produkcji roślinnej o 25,5% przy jednoczesnym spadku wartości produkcji zwierzęcej o 1,3%.

Globalna produkcja rolnicza obejmuje **produkcję roślinną** (surowe – nieprzetworzone produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku)) i **produkcję zwierzęcą** (produkcję żywca rzeźnego oraz surowych – nieprzetworzonych – produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób).

Wskaźniki cen globalnej i towarowej produkcji rolniczej przedstawiają w sposób syntetyczny zmiany cen sprzedawanych produktów rolnych, tj. średnich cen skupu i cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach. Wskaźniki te oblicza się jako iloraz wskaźnika wartości i wskaźnika wolumenu, uzyskanych ze zbiorczych rachunków produkcji rolniczej, przy czym wskaźnik wartości obliczany jest jako stosunek poziomu produkcji wyrażonej w cenach bieżących w badanym okresie do poziomu tej produkcji w roku poprzednim, a wskaźnik wolumenu – w cenach stałych.

Wykres 7.
Chart 7.

Struktura globalnej produkcji roślinnej w województwie lubelskim w 2016 r.
Structure of gross crop output in lubelskie voivodship in 2016

Największy udział w produkcji roślinnej stanowiły zboża (28,3%) oraz owoce (27,7%). W stosunku do 2015 r. udział zbóż obniżył się o 5,0 p. proc., a owoców wzrósł o 4,1 p. proc. W globalnej produkcji zwierzęcej największy udział miał żywiec rzeźny 55,6% (w tym wieprzowy 47,2%) i mleko krowie 34,9%. W porównaniu z 2015 r. udział żywca rzeźnego wzrósł o 2,7 p. proc, zaś mleka krowiego obniżył się o 3,7 p. proc.

W analizowanym roku udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 9,2% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 3. miejsce w kraju po województwie wielkopolskim (udział w globalnej produkcji krajowej 16,7%) i mazowieckim (16,6%). Na ostatnim miejscu znalazło się województwo lubuskie z udziałem 2,1%. W 2016 r. produkcja globalna na 1 ha użytków rolnych w kraju zwiększyła się o 2,7% w porównaniu z poprzednim rokiem, natomiast w województwie lubelskim o 14,2%.

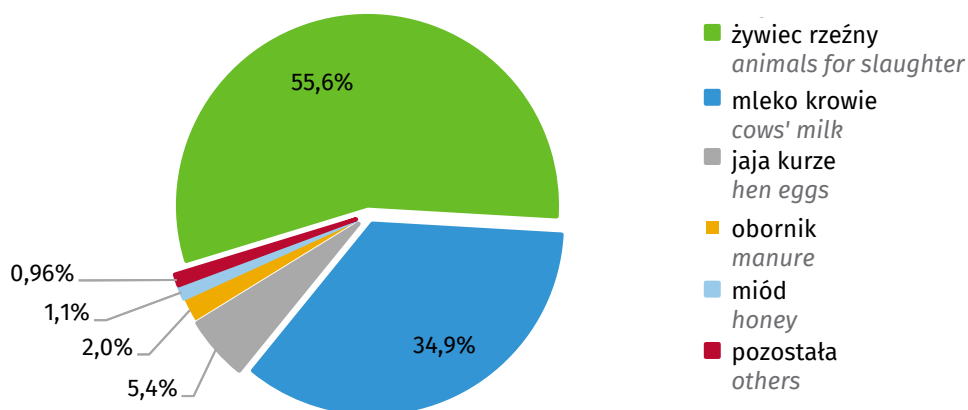

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

W 2016 r. wartość **produkcji końcowej** w województwie lubelskim, w porównaniu z poprzednim rokiem, była wyższa o 23,2%. Przyczynił się do tego przede wszystkim wzrost produkcji roślinnej o 39,5%, pomimo spadku produkcji zwierzęcej o 1,2%. Produkcja roślinna stanowiła 67,9% wartości końcowej, a zwierzęca 32,1% i w porównaniu z 2015 r. zaobserwowano wzrost udziału produkcji roślinnej o 10,5 p. proc., przy jednoczesnym spadku udziału produkcji zwierzęcej o 10,6 p. proc.

Pod względem produkcji końcowej województwo lubelskie zajęło 3. miejsce w kraju z udziałem 9,1%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie z udziałem 17,2%, zaś na ostatnim województwo podkarpackie z udziałem 2,1% w krajowej produkcji końcowej.

Wykres 8. **Struktura globalnej produkcji zwierzęcej w województwie lubelskim w 2016 r.**
Chart 8. *Structure of gross animal output in lubelskie voivodship in 2016*

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach. W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) w latach 1999-2003 uwzględniono dopłaty bezpośrednie Agencji Rynku Rolnego do interwencyjnego skupu pszenicy i żyta, od 2004 r. naliczone za dany rok płatności uzupełniające do powierzchni upraw (m.in. uprawy chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

W 2016 r. wartość **produkcji towarowej** ogółem wzrosła o 16,2%, co spowodowane było wyższą niż przed rokiem produkcją roślinną, której wzrost wyniósł 27,5%. Produkcja zwierzęca natomiast obniżyła się o 0,6%, a jej udział w wartości produkcji towarowej ogółem wyniósł 34,4% i był niższy w porównaniu z 2015 r. o 8,1 p. proc. Natomiast udział produkcji roślinnej wyniósł 65,6% i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł o 8,1 p. proc.

Pod względem produkcji towarowej województwo lubelskie zajęło 3. miejsce w kraju z udziałem 8,6%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie z udziałem 17,9% w krajowej produkcji towarowej, zaś na ostatnim województwo podkarpackie z udziałem 1,9%.

Rozdział 5

Chapter 5

Produkcja roślinna

Crop production

W 2017 r. w województwie lubelskim uzyskano wyższe plony w produkcji roślinnej niż rok wcześniej, co spowodowane było między innymi korzystnym wpływem warunków atmosferycznych w okresie wegetacji. Zwiększono powierzchnię upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi i tym samym uzyskano wyższe plony niż przed rokiem. Zbiory rzepaku i rzepiku zwiększyły się w porównaniu z 2016 r. Wzrosły również zbiory ziemniaków, co było wynikiem dobrej aury, jednakże plony uzyskane z 1 ha były niższe niż w roku poprzednim.

Wielkość produkcji roślinnej obliczono na podstawie:

- a) wyników czerwcowych badań reprezentacyjnych (w 2010 r. Powszechnego Spisu Rolnego) w zakresie powierzchni zasiewów;
- b) wyników reprezentacyjnych badań plonów i zbiorów oraz ocen i ekspertyz rzeczoznawców GUS;
- c) sprawozdań statystycznych (badanie pełne) z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i pozostałych.

Korzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w omawianym roku miały przede wszystkim:

- warunki atmosferyczne w ciągu zimy 2016/2017, które przyczyniły się do dobrego przezimowania roślin ozimych, dzięki czemu w dobrej kondycji weszły w stan wiosennej wegetacji, która ruszyła w marcu;
- ciepłe lato, które umożliwiło sprawne przeprowadzenie prac żniwnych.

Niekorzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w roku miały przede wszystkim:

- wiosenne przymrozki oraz opady deszczu ze śniegiem w maju, które przyczyniły się do strat przede wszystkim w uprawach sadowniczych i opóźnienia w pracach polowych;
- letnie intensywne i częste opady deszczu, które powodowały przerywanie prac żniwnych;
- jesienne opady deszczu, które nie sprzyjały prowadzeniu prac polowych, a przede wszystkim zbiorom ziemniaków, soi na ziarno i kukurydzy na kiszonkę.

Pod pojęciem **plon** rozumie się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemnioprodu zebranego z jednostki powierzchni (ha).

Wynikowy szacunek produkcji głównych ziemiopłodów rolnych¹² w województwie lubelskim w 2017 r. przedstawiał się następująco:

- zbiory zbóż ogółem oszacowano na poziomie 3 641,3 tys. t, czyli na wyższym o 11,2% od notowanego w poprzednim roku i o 44,3% od notowanego w 2010 r.; w tym zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na poziomie 3 404,4 tys. t, czyli wyższym o 12,3% od notowanego w 2016 r. i o 41,6% od uzyskanego w 2010 r.;
- zbiory kukurydzy na ziarno oceniono na poziomie 212,7 tys. t, czyli wyższym o 1,3% od zbiorów z roku poprzedniego i ponad 2-krotnie większym w stosunku do 2010 r.;
- zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na poziomie 275,2 tys. t, czyli wyższym o 53,6% od zbiorów uzyskanych w 2016 r. i prawie 3-krotnie wyższe niż w 2010 r.;
- zbiory ziemniaków oceniono na poziomie 615,8 tys. t, czyli wyższym o 1,3% od zbiorów z roku poprzedniego i o 17,5% niższym od notowanych w 2010 r.;
- zbiory buraków cukrowych oszacowano na poziomie 2 407,2 tys. t, czyli wyższym o 7,1% od zbiorów uzyskanych w 2016 r. i o 49,1% od notowanych w 2010 r.

W strukturze zasiewów w województwie lubelskim w 2017 r. przeważały zboża, które stanowiły 74,4% ogólnych zasiewów. Udział zbóż w strukturze zasiewów wzrósł o 0,2 p. proc. w porównaniu z 2016 r., natomiast obniżył się o 4,3 p. proc. w stosunku do 2010 r.

Tabela 4.
Table 4.

Struktura powierzchni zasiewów w województwie lubelskim
Structure of sown area in lubelskie voivodship

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017
	w odsetkach <i>in percent</i>		
Ogółem <i>Total</i>	100,0	100,0	100,0
Ogółem <i>Total</i>	100,0	100,0	100,0
zboża ^a <i>cereals^a</i>	74,2	74,2	74,4
strączkowe <i>pulses</i>	2,5	4,9	4,0
ziemniaki ^b <i>potatoes^b</i>	2,1	1,9	1,9
przemysłowe <i>industrial</i>	9,3	11,3	12,5
pastewne <i>fodder</i>	8,7	4,5	4,0
pozostałe uprawy <i>other crops</i>	3,3	3,3	3,1

a Zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe. b Bez powierzchni ziemniaków w ogrodach przydomowych.

a Basic cereals, cereals mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. b Without area of potatoes in home gardens.

¹² Do obliczenia wynikowych wielkości produkcji roślinnej wykorzystano: w zakresie powierzchni: wyniki reprezentacyjnego badania użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów przeprowadzonego w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha w czerwcu i lipcu 2017 r. oraz wszystkich gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej; w zakresie plonów: ekspertyzy rzeczoznawców terenowych GUS d/s produkcji roślinnej z listopada 2017, wyniki źródłowych badań reprezentacyjnych plonów i zbiorów niektórych upraw rolnych, wyniki sprawozdawczości z gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

Uprawy pastewne obejmują:

- a) strączkowe pastewne;
- b) motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami;
- c) okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa i inne);
- d) kukurydzę na pasze.

Pozostałe uprawy to: warzywa, truskawki, wysadki okopowych oraz inne, np. zioła.

5.1. Zboża

5.1. Cereals

Stan przezimowania zbóż w lutym 2017 r. rzeczoznawcy rolni ocenili na lepszym poziomie niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Jedynie stan żyta został oceniony na podobnym poziomie jak rok wcześniej i ono jako pierwsze z ozimin wznowiło wegetację. Jednakże ujemne temperatury, które utrzymywały się w nocy od drugiej dekady kwietnia zahamowały wegetację ozimin i spowolniły wschody zbóż jarych. Na plantacjach zbóż ozimych zaobserwowano choroby grzybowe: mączniaka prawdziwego i rdzę brunatną oraz zachwaszczenie.

W maju stan upraw został oceniony na dobry. Zboża ozime znajdowały się w fazie liścia flagowego natomiast zboża jare w fazie strzelania w źdźbło. Ponadto na plantacjach zbóż ozimych zaobserwowano przebarwienia liści spowodowane przymrozkami i chorobami grzybowymi (rdzą brunatną) oraz nasiloną obecność szkodników (skrzyptonki i mszycy).

W czerwcu 2017 r. stan zbóż ozimych rzeczoznawcy ocenili na dobry, pomimo iż miejscami występowało wyleganie łanów po obfitych opadach deszczu. Lokalnie zaobserwowano nasiloną obecność chorób grzybowych, takich jak: mączniaka prawdziwego źdźbła, rdza żółta, paskowana septorioza liści. Natomiast stan zbóż jarych oceniony został na średni, gdyż niesprzyjające warunki pogodowe wiosną utrudniły wykonywanie zabiegów ochronnych. Zaobserwowano choroby grzybowe i zachwaszczenie podobnie jak w przypadku zbóż ozimych.

Żniwa rozpoczęto pod koniec lipca i praktycznie do połowy sierpnia zakończono. Jednakże zebrane ziarno zbóż miało obniżone parametry jakościowe (głównie brakowało białka i glutenu) oraz podwyższoną wilgotność, czego przyczyną były warunki atmosferyczne panujące w okresie wegetacji.

Zboża, jeżeli nie zaznaczono inaczej, to:

- a) zboża podstawowe: pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto;
- b) mieszanki zbożowe na ziarno;
- c) kukurydza na ziarno, gryka, proso i pozostałe zbożowe.

W strukturze zasiewów zbóż w województwie lubelskim największy udział stanowiła pszenica 38,9% (w kraju 31,5%), a jej udział w stosunku do 2016 r. obniżył się o 0,3 p. proc., zaś w porównaniu z 2010 r. wzrósł o 6,2 p. proc (w kraju udział pszenicy w zasiewach zbóż ogółem obniżył się o 0,5 p. proc. w stosunku do 2016 r., zaś wzrósł o 3,4 p. proc. w porównaniu z 2010 r.). Na drugim miejscu w województwie lubelskim było pszenżyto z udziałem 18,0% i jęczmień z udziałem 13,9% (w kraju odpowiednio 17,8% i 12,5%). Jednakże w przypadku pszenżyta odnotowano wzrost udziału w stosunku do 2016 r. o 0,1 p. proc. (w Polsce spadek o 1,0 p. proc.), zaś spadek w odniesieniu do jęczmienia o 1,1 p. proc. (w kraju wzrost o 0,1 p. proc.). W porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost udziału pszenżyta o 3,3 p. proc. (w kraju o 0,4 p. proc.), zaś spadek udziału jęczmienia o 1,8 p. proc. (w kraju o 0,2 p. proc.).

Według wynikowego szacunku **powierzchnia upraw zbóż ogółem** w 2017 r. wyniosła 829,1 tys. ha i była wyższa o 4,7% w porównaniu z rokiem wcześniejszym i o 4,3% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio wyższa o 2,7% i o 0,1%). Plony zbóż ogółem oszacowano na poziomie 43,9 dt/ha i były one wyższe zarówno od uzyskanych w 2016 r., jak i w 2010 r. odpowiednio o 6,2% i o 38,3% (w kraju odpowiednio o 4,2% i o 17,2%). Zbiory zbóż ogółem w 2017 r. wzrosły o 11,2%

w porównaniu z rokiem poprzednim i o 44,3% w porównaniu z 2010 r. i wyniosły 3 641,3 tys. t. (w kraju odpowiednio o 7,0% i o 17,3%).

Tabela 5. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 5. Sown area, yields and harvests of cereals in lubelskie voivodship
As of June

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017 ^a	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2016 = 100
Ogółem Total					
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	794,7	818,7	792,1	829,1	104,7
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	31,8	37,0	41,3	43,9	106,2
Zbiory w tys. t Harvests in thous. t	2 523,9	3 027,2	3 274,1	3 641,3	111,2
w tym w zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed					
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	757,6	764,4	741,1	784,2	105,8
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	31,7	37,2	40,9	43,4	106,1
Zbiory w tys. t Harvests in thous. t	2 405,0	2 846,9	3 031,5	3 404,4	112,3

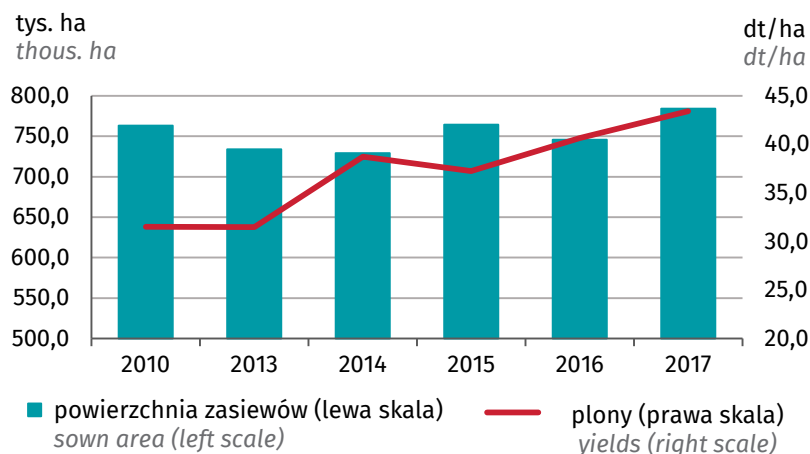
a Dane nieostateczne.
a Preliminary data.

Łączna powierzchnia zasiewów **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** określona na podstawie wynikowego szacunku w 2017 r. wyniosła 784,2 tys. ha i była większa zarówno w porównaniu z 2016 r., jak i z 2010 r., odpowiednio o 5,8% i o 3,5% (w kraju wyższa w stosunku do 2016 r. o 3,6%, zaś niższa w stosunku do 2010 r. o 2,9%). Plony uzyskane ze zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na poziomie 43,4 dt/ha, czyli wyższym zarówno w stosunku do roku wcześniejszego, jak i do 2010 r., odpowiednio o 6,1% i o 36,8% (w kraju odpowiednio o 5,8% i o 14,0%). Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, podobnie jak i plony, oszacowano na wyższym poziomie zarówno w porównaniu z 2016 r., jak i z 2010 r., odpowiednio o 12,3% i o 41,6% i wyniosły one 3 404,4 tys. t. (w kraju odpowiednio o 9,5% i o 10,6%).

Pod względem wielkości zbiorów zbóż ogółem województwo lubelskie zajęło 2. miejsce w kraju z udziałem 11,4%, po województwie wielkopolskim z udziałem 14,9%, na ostatnim miejscu było województwo świętokrzyskie z udziałem 2,5%.

Wykres 9. Powierzchnia zasiewów i plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie lubelskim

Chart 9. Sown area and yields of basic and mixed cereals in lubelskie voivodship

Powierzchnia upraw **pszenicy** ogółem w województwie lubelskim w 2017 r. wyniosła 322,4 tys. ha, w tym pszenicy ozimej 261,0 tys. ha. W stosunku do roku wcześniejszego powierzchnia upraw pszenicy ogółem wzrosła o 3,8%, w tym ozimej o 2,3%, natomiast w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost odpowiednio o 24,2% i 23,9%. Podobną sytuację zaobserwowano w kraju, gdzie powierzchnia pszenicy ogółem wzrosła o 1,2%, w tym ozimej o 3,7% w stosunku do 2016 r. oraz odpowiednio o 12,6% i o 4,4% w porównaniu z 2010 r.

Plony pszenicy ogółem z 1 hektara w województwie lubelskim w 2017 r. wyniosły 52,4 dt (plony pszenicy ozimej – 54,3 dt) i w stosunku do roku poprzedniego wzrosły o 5,2% (w kraju o 6,6%), w tym ozimej o 5,4% (w kraju o 7,4%). W stosunku do 2010 r. odnotowano również wzrost plonów pszenicy ogółem o 39,4% (w kraju o 10,2%), w tym ozimej o 43,7% (w kraju o 11,8%).

Odmierna sytuacja miała miejsce w przypadku **żyta**, gdzie w województwie lubelskim powierzchnia zasiewów w 2017 r. wyniosła 44,5 tys. ha i wzrosła o 18,9% w stosunku do 2016 r. (w kraju o 12,7%), natomiast w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 29,9% (w kraju o 17,6%). Zebrane plony żyta były o 5,3% wyższe niż rok wcześniej i o 33,8% wyższe niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 7,7% i o 13,8%) i wyniosły 31,7 dt/ha.

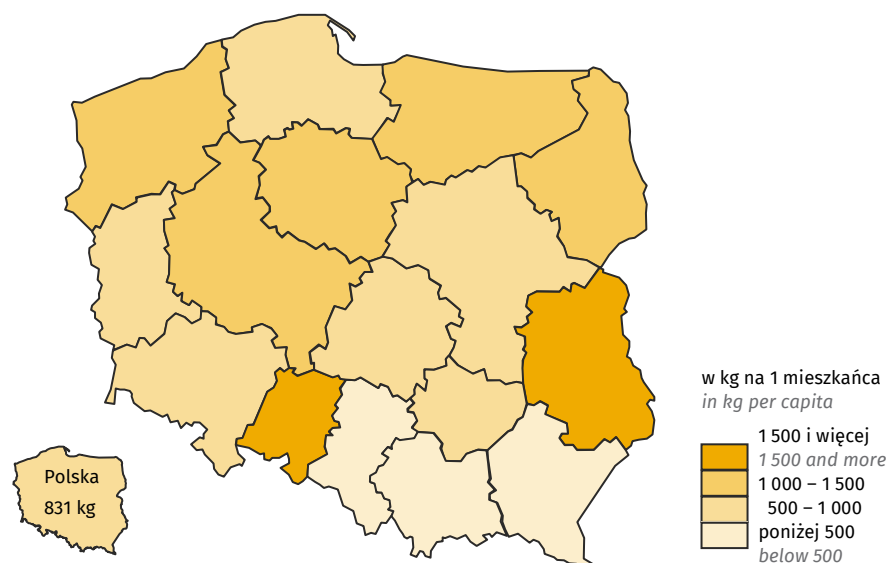
Ujemne temperatury utrzymujące się w nocy od drugiej dekady kwietnia 2017 r. opóźniły siew **kukurydzy**. Natomiast ta wysiana wcześniej wymagała przesiewu, gdyż część ziaren nie powschodziła na skutek niskich temperatur. W maju 2017 r. kukurydza na ogół była w dobrym stanie, choć wegetacja była opóźniona o ok. 2 tygodnie. W lipcu plantacje kukurydzy znajdowały się w dobrym stanie. Deszczowa aura we wrześniu i październiku nie sprzyjała zbiorom kukurydzy zarówno na kiszonkę jak i na ziarno. Zbiory kukurydzy na ziarno były przez to opóźnione, a zebrane ziarno było bardzo wilgotne (34 – 40%).

W 2017 r. **kukurydżę na ziarno** zasiano na powierzchni 31,5 tys. ha, czyli o 0,2% większej niż w roku poprzednim i o 70,2% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio mniejszej o 5,3% i większej o 68,6%). Plony kukurydzy oceniono na poziomie 67,6 dt/ha, czyli wyższym o 1,8% od uzyskanych w 2016 r. i o 28,8% niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio o 2,3% niższym i o 19,6% wyższym). Zbiory wyniosły 212,7 tys. t i były wyższe o 1,3% od uzyskanych przed rokiem i ponad 2-krotnie wyższe niż w 2010 r. (w kraju odpowiednio niższe o 7,4% i ponad 2-krotnie wyższe).

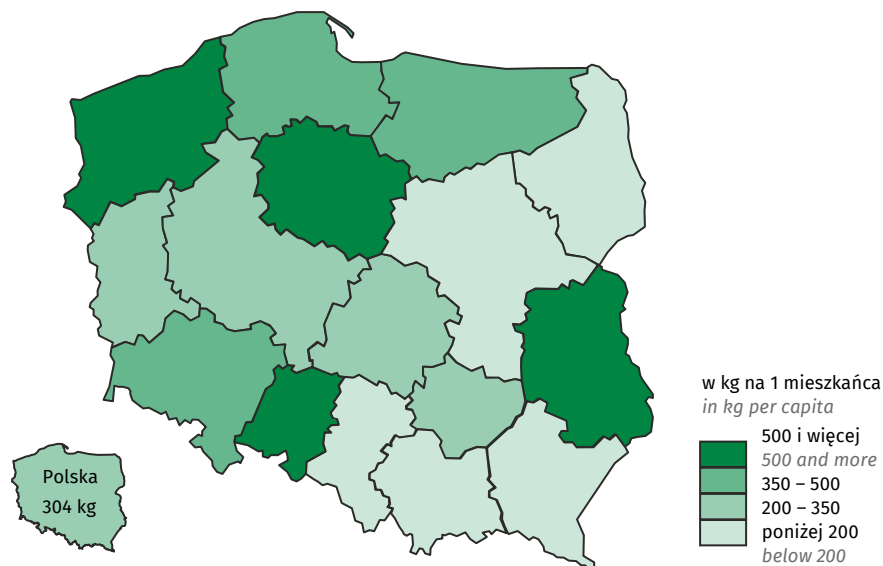
Województwo lubelskie zajęło 6. miejsce pod względem wielkości zbiorów kukurydzy na ziarno w kraju, z udziałem 5,3% w zbiorach krajowych. Najwięcej kukurydzy na ziarno wyprodukowano w województwie wielkopolskim (udział w kraju 21,5%) i dolnośląskim (udział w kraju 13,6%), zaś najmniej w świętokrzyskim (udział w kraju 0,9%) i zachodniopomorskim (udział w kraju 1,4%).

Mapa 5. Zbiory zbóż ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.

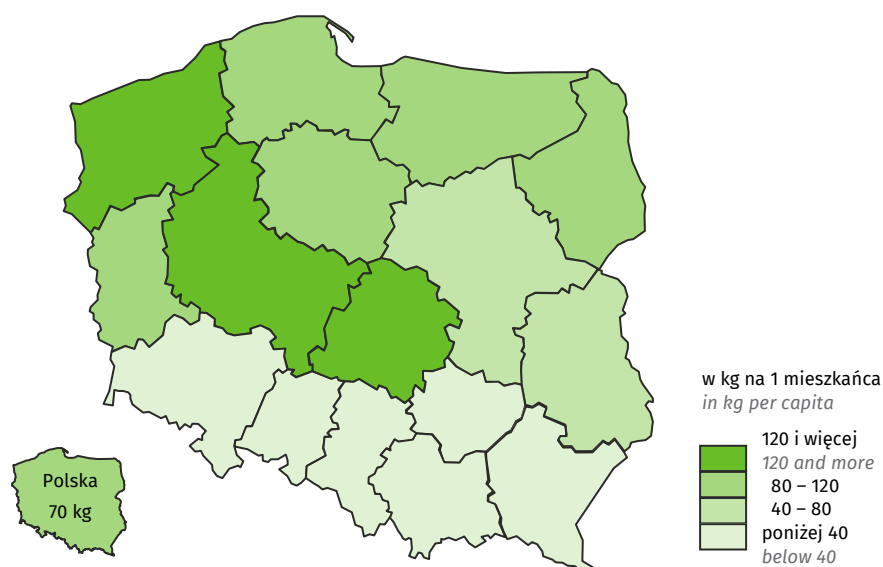
Map 5. Harvests of total cereal in kg per capita by voivodships in 2017

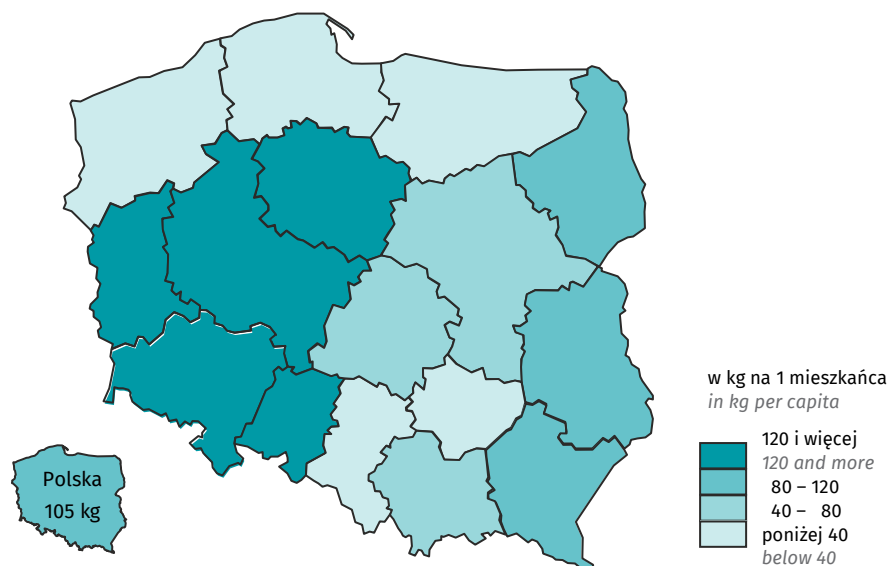
Mapa 6. Zbiory pszenicy w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.
 Map 6. Harvests of wheat in kg per capita by voivodships in 2017

Mapa 7. Zbiory żyta w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.
 Map 7. Harvests of rye in kg per capita by voivodships in 2017

Mapa 8. Zbiory kukurydzy na ziarno w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.
 Map 8. Harvests of maize for grain in kg per capita by voivodships in 2017

5.2. Rzepak i rzepik

5.2. Rape and turnip rape

Stan ozimin w lutym 2017 r. rzeczoznawcy rolni ocenili na lepszym poziomie niż w roku wcześniejszym, a w marcu stan zasiewów był bardzo dobry. Jednakże ujemne temperatury utrzymujące się w nocy od drugiej dekady kwietnia 2017 r. przyczyniły się do powstania uszkodzeń przymrozkowych pąków kwiatowych.

W maju 2017 r. stan plantacji rzepaku i rzepiku zarówno ozimego jak i jarego oceniono na dobry. Lokalnie na niektórych plantacjach ozimych zaobserwowano nieznaczne uszkodzenia łąszczyń spowodowane gradobiciem. Natomiast na tych słabo chronionych nieznaczną obecność szkodników takich jak: mszyce, pryszczarkę kapustnika i chowacza podobnika. Na rzepaku jarym, który w maju znajdował się w fazie kwitnienia zaobserwowano żerowanie stódszka rzepakowego.

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Tabela 6. Powierzchnia zawiewów, plony i zbiory rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim
 Table 6. Sown area, yields and harvests of rape and turnip rape in lubelskie voivodship

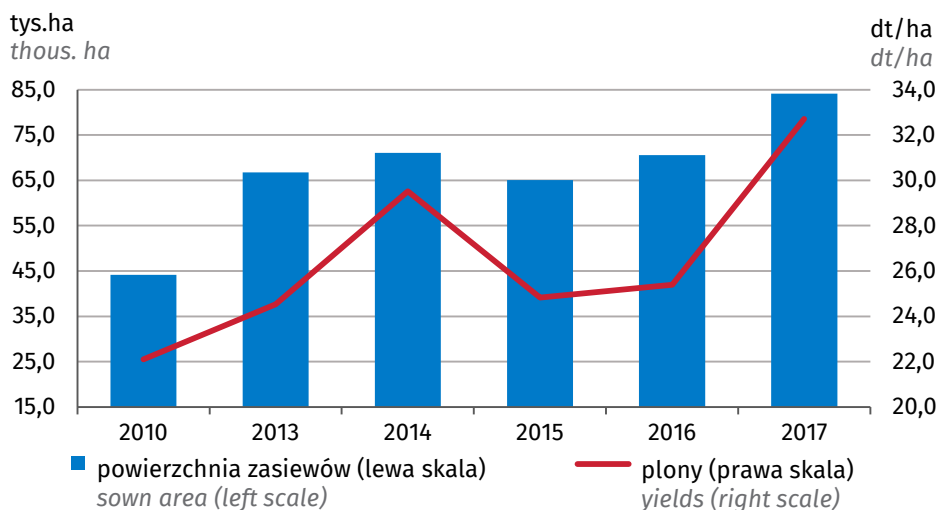
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2016 = 100
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	44,1	65,0	69,9 ^a	84,1	120,3
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	22,1	24,8	25,6 ^a	32,7	127,7
Zbiory w tys. t Harvests in thous. t	97,6	161,5	179,2	275,2	153,6

^a Dane ostateczne - zmienione w stosunku do już opublikowanych.
^a Final data – changed from the already published.

W czerwcu 2017 r. stan upraw ozimych i jarych rzeczoznawcy rolni ocenili na dobry. Jednakże na rzepaku ozimym zaobserwowano lokalnie występowanie choroby grzybowej (zgnilizny twardzikowej). Natomiast na rzepaku jarym, który w czerwcu znajdował się jeszcze w fazie kwitnienia zaobserwowano obecność stodyszka rzepakowego.

Pod koniec drugiej dekady lipca rozpoczęto żniwa rzepaku, które jednak zostały przerwane na skutek obfitych opadów deszczu. Wznowiono je ok. 25 lipca i praktycznie do końca miesiąca wykoszono rzepak ozimy, natomiast jary zebrano do połowy sierpnia i zakończono żniwa rzepaku.

Wykres 10. Powierzchnia zasiewów i plony rzepaku i rzepiku w województwie lubelskim
Chart 10. Sown area and yields of rape and turning rape in lubelskie voivodship

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw **rzepaku i rzepiku** w 2017 r. wyniosła 84,1 tys. ha i była o 20,3% wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim i o 90,8% w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio o 11,1% wyższa i o 3,3% niższa). Uzyskane plony rzepaku i rzepiku oszacowano na poziomie 32,7 dt/ha, a więc wyższym od uzyskanych zarówno w roku poprzednim jak i w 2010 r. odpowiednio o 27,7% i o 47,9% (w kraju wyższym odpowiednio o 9,1% i o 24,9%).

W województwie lubelskim w 2017 r. zbiory rzepaku i rzepiku ukształtowały się na poziomie 275,2 tys. t. i były o 53,6% wyższe od notowanych w 2016 r. i prawie trzykrotnie wyższe od notowanych w 2010 r. (w kraju natomiast odpowiednio o 21,5% i o 21,0% wyższe).

Województwo lubelskie z udziałem 10,2% w zbiorach krajowych znalazło się na 4. miejscu w kraju. Najwięcej rzepaku i rzepiku zebrano w województwie dolnośląskim (z udziałem 14,0%) i wielkopolskim (11,5%), natomiast najmniej w świętokrzyskim (0,8%) i małopolskim (1,1%).

5.3. Ziemiaki

5.3. Potatoes

Ujemne temperatury utrzymujące się w nocy od drugiej dekady kwietnia 2017 r. opóźniły wysadzanie ziemniaków. Również wschody były opóźnione ze względu na niekorzystne warunki atmosferyczne w maju, a ziemniaki znajdowały się w fazie zaznaczania rzędów. Stan plantacji rzeczoznawcy rolni ocenili na dobry, chociaż na niektórych zaczęła pojawiać się stonka ziemniaczana. W czerwcu ziemniaki znajdowały się w fazie kwitnienia.

W sierpniu 2017 r. stan roślin został oceniony na dobry, jednakże na niektórych plantacjach występowała zaraza ziemniaczana i stonka ziemniaczana.

Zbiory ziemniaków rozpoczęto we wrześniu. Wcześniej zebrane bulwy były w dobrym stanie, jednakże niesprzyjająca aura z ciągłymi i intensywnymi opadami deszczu we wrześniu (średnia liczba dni deszczowych w województwie lubelskim we wrześniu – 17) przyczyniła się do pogorszenia jakości zebranych ziemniaków. Na bulwach tych zaobserwowano przypadki gnicia.

Tabela 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w województwie lubelskim

Table 7. Sown area, yields and harvests of potatoes (without home gardens) in lubelskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2016 = 100
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	27,0 ^a	21,3 ^a	20,3 ^a	21,3	105,1
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	277 ^a	214	300 ^a	289	96,4
Zbiory w tys. t Harvests in thous. t	746,1 ^a	456,0 ^a	607,8 ^a	615,8	101,3

a Dane ostateczne - zmienione w stosunku do już opublikowanych.
a Final data – changed from the already published.

Według wynikowego szacunku powierzchnia upraw **ziemniaków** w 2017 r. zwiększyła się o 5,1% w stosunku do poprzedniego roku, natomiast w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się o 21,0% i wyniosła 21,3 tys. ha (w kraju odpowiednio wzrosła o 6,8% w stosunku 2016 r., zaś zmniejszyła się o 14,3% w porównaniu z 2010 r.). Plony ziemniaków oszacowano na poziomie 289 dt/ha, czyli o 3,6% niższym od uzyskanych w roku poprzednim i o 4,4% wyższym w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 2,8% niższym i o 27,6% wyższym).

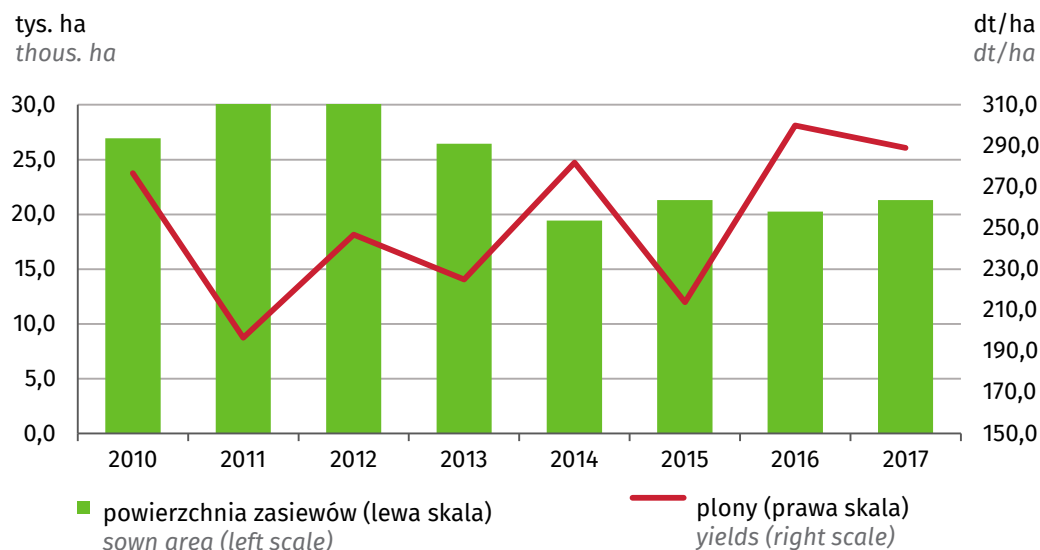
W województwie lubelskim w 2017 r. zbiory ziemniaków ukształtowały się na poziomie 615,8 tys. t. i były o 1,3% wyższe od notowanych w roku wcześniejszym, co wiązało się ze zwiększonym arealem upraw. Natomiast w porównaniu z 2010 r. zbiory były o 17,5% niższe. Zbiory w kraju w 2017 r. w porównaniu z 2016 r. zwiększyły się o 3,8% i o 9,4% w stosunku do 2010 r.

Wykres 11. Powierzchnia zasiewów i plony ziemniaków w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 11. Sown area and yields of potatoes in lubelskie voivodship

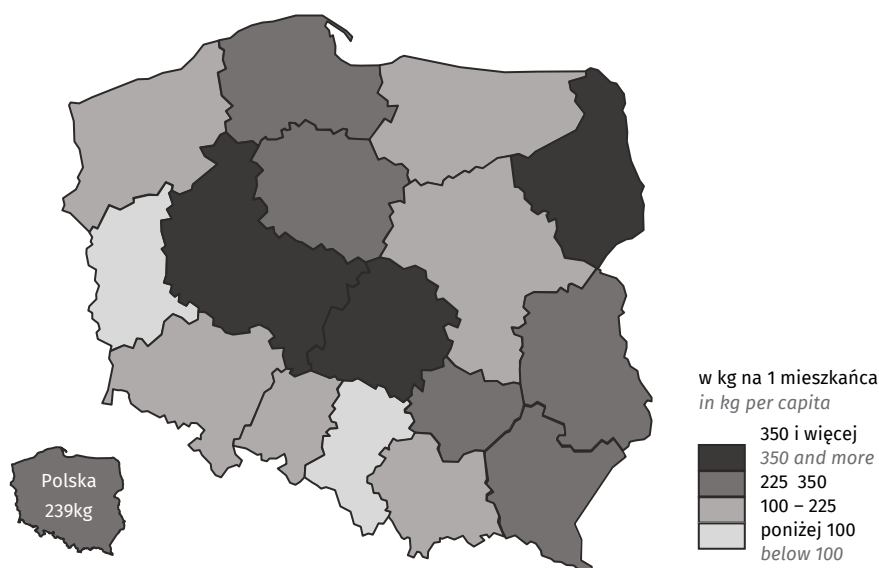
As of June

Województwo lubelskie zajęło 5. miejsce w kraju pod względem produkcji ziemniaków z udziałem 6,9%. Najwięcej ziemniaków zebrano w województwie wielkopolskim (udział w kraju 14,7%) oraz łódzkim (12,52%) i mazowieckim (12,46%), natomiast najmniej w województwie lubuskim (1,0%) i śląskim (2,0%).

Mapa 9. Zbiory ziemniaków w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.
 Map 9. Harvests of potatoes in kg per capita by voivodships in 2017

5.4. Buraki cukrowe

5.4. Sugar beets

Kwietniowe spadki temperatury poniżej zera spowolniły wschody wcześniej wysianych buraków cukrowych, a niektóre z plantacji wymagały przesiewów. W maju 2017 r. buraki cukrowe znajdowały się w fazie 2 – 4 par liści, a ich stan rzeczoznawcy rolni ocenili na dobry. Jednakże we wschodniej części województwa (powiat hrubieszowski i zamojski) pojawił się rzadki szkodnik żerujący na młodych liściach – szarek kośminek, który spowodował duże straty na plantacjach. W kolejnym miesiącu buraki cukrowe znajdowały się w fazie zakrywania rzędów. W lipcu i sierpniu stan upraw został oceniony na dobrym poziomie, chociaż na niektórych plantacjach zaobserwowano występowanie chwościka i lokalnie błyszczki jarzynówki.

Tabela 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych w województwie lubelskim.

Table 8. Stan w czerwcu
 Sown area, yields and harvests of sugar beets in lubelskie voivodship.
 As of June

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016	2017 ^a	
	w liczbach bezwzględnych in absolute				2016 = 100
Powierzchnia w tys. ha Area in thous. ha	33,7	32,3	35,8 ^b	40,9	114,4
Plony z 1 ha Yields in 1 ha	479	518	628 ^b	588	93,6
Zbiory w tys. t Harvests in thous. t	1 614,2	1 674,6	2 247,9	2 407,2	107,1

^a Dane nieostateczne. ^b Dane ostateczne - zmienione w stosunku do już opublikowanych.
^a Preliminary data. ^b Final data – changed from the already published.

Zbiory buraków cukrowych rozpoczęły się pod koniec września i tym samym ruszyła kampania buraczana w cukrowniach. Jakość zebranych buraków rzeczoznawcy rolni ocenili gorzej jak w roku poprzednim, co związane jest z niską zawartością cukru czyli tzw. polaryzacją, która była niska (do 14% – średnia zawartość cukru w buraku to ok. 20%). Związane było to

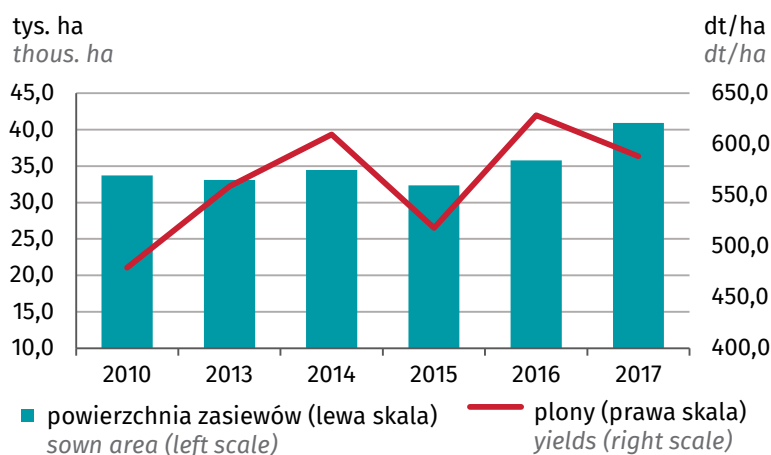
z niekorzystnymi warunkami pogodowymi – mała ilość dni słonecznych w sierpniu i wrześniu oraz dużo opadów deszczu. Jak wiadomo długa i ciepła jesień sprzyja dorastaniu korzeni buraka cukrowego oraz gromadzeniu w nich cukru, czego w omawianym sezonie zabrakło.

Wykres 12. Powierzchnia zasiewów i plony buraków cukrowych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 12. Sown area and yields of sugar beets in lubelskie voivodships

As of June

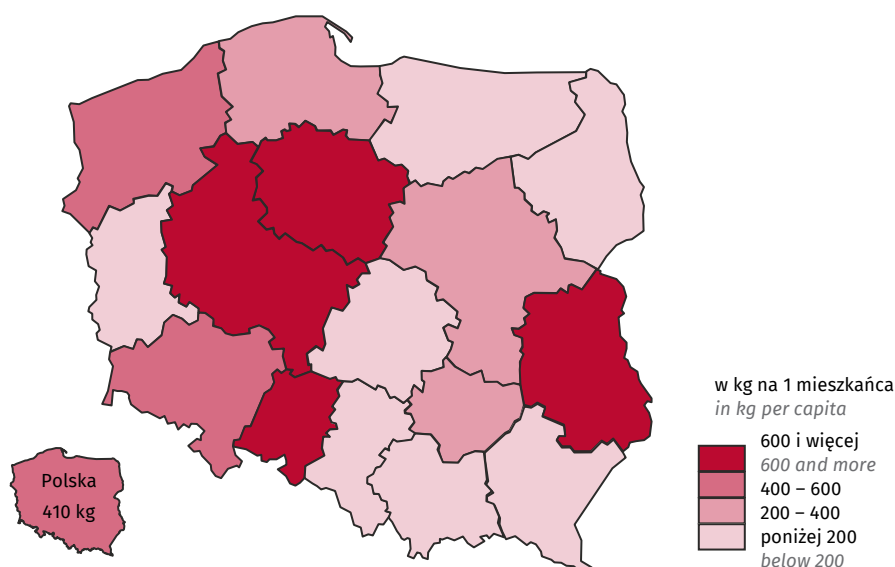
Powierzchnia upraw **buraków cukrowych** w 2017 r. zwiększyła się, zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i w porównaniu z 2010 r., odpowiednio o 14,4% i o 21,5% i wyniosła 40,9 tys. ha. W kraju w stosunku do 2016 r. odnotowano wzrost o 13,9% i o 21,5% w odniesieniu do 2010 r.

Plony buraków cukrowych ukształtowały się na poziomie 588 dt/ha i były o 6,4% niższe w stosunku do uzyskanych rok wcześniej i o 22,7% wyższe w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 13,9% i o 12,4%). Zbiory buraków cukrowych w 2017 r. wzrosły o 7,1% w odniesieniu do roku poprzedniego i o 49,1% w porównaniu z 2010 r. (w kraju odpowiednio o 16,3% i o 57,8%) i wyniosły 2 407,2 tys. t.

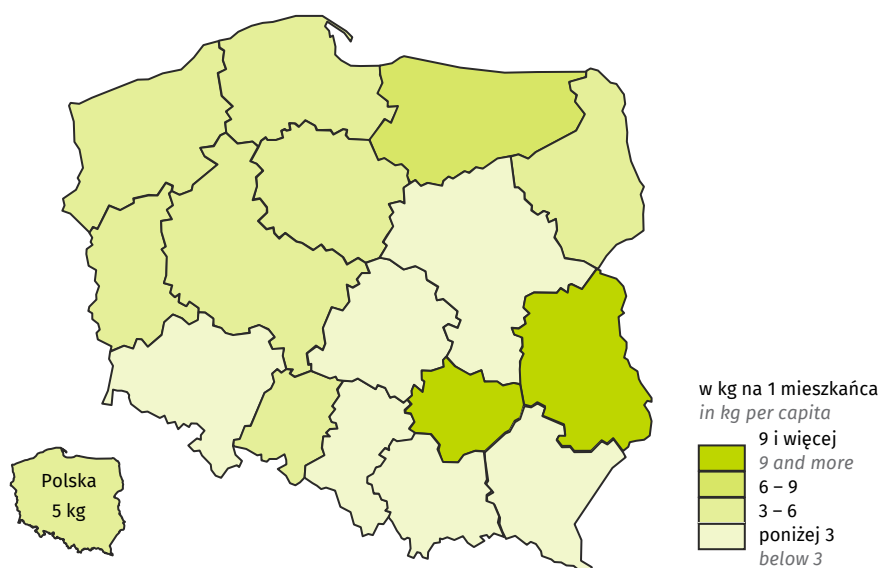
Udział województwa lubelskiego w krajowych zbiorach buraka cukrowego wyniósł 17,7% i tym samym województwo zajęło 3. miejsce w kraju. Najwięcej buraków cukrowych zebrano w województwie wielkopolskim (udział w kraju 19,6%) i kujawsko-pomorskim (19,3%), zaś najmniej w podlaskim (0,003%) i małopolskim (0,6%).

Mapa 10. Zbiory buraków cukrowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r

Map 10. Harvests of sugar beets in kg per capita by voivodships in 2017

Mapa 11. Zbiory strączkowych jadalnych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.
 Map 11. Harvests of edible pulses in kg per capita by voivodships in 2017

Strączkowe na ziarno to:

- a) konsumpcyjne (groch, fasola, bób i inne);
- b) pastewne (peluszką, wyka, bobik, tubin i inne).

Największy udział w zbiorach roślin strączkowych jadalnych w województwie lubelskim w 2017 r. stanowiła fasola (63,1%) oraz groch (32,0%). Natomiast w kraju najczęściej zebrano grochu (47,8%) i fasoli (28,8%).

Województwo lubelskie uplasowało się na 1. miejscu jeśli chodzi o zbiór roślin strączkowych jadalnych z udziałem 38,0% w kraju. Na drugim miejscu znalazło się województwo świętokrzyskie (z udziałem 8,6%), zaś na ostatnim śląskie (0,7%).

5.5. Warzywa i owoce

5.5. Vegetables and fruits

Korzystny przebieg warunków agrometeorologicznych w marcu 2017 r. pozwolił na ruszenie wegetacji drzew i krzewów owocowych, a krótkotrwałe spadki temperatury w nocy nie powodowały znacznych strat w uprawach i plantacjach sadowniczych. Stan przezimowania rzeczoznawcy rolni ocenili na dobrym poziomie, a na większości plantacji truskawek okrywa śnieżna zapewniła odpowiednią izolację termiczną, dzięki czemu znajdowały się po zimie w dobrej kondycji.

Plantacje malin również przezimowały dobrze, chociaż lokalnie w przypadku odmian letnich zaobserwowano uszkodzenia podstawy pędów. Natomiast pod względem fitosanitarnym na wielu pędach występowało zamieranie przypakowe pędów maliny oraz porażenie pędów szarą pleśnią. Na niektórych plantacjach zauważono duże uszkodzenia pędów przez grzyby powodujące zamieranie pędów maliny po jesiennych infekcjach i braku ochrony w tym czasie.

Korzystna pogoda w marcu (słoneczna z temperaturą w granicach 10°C) umożliwiła sadownikom przeprowadzenie pierwszych zabiegów agrotechnicznych i ochronnych w sadach, między innymi przeciwko parchowi jabłoni oraz kędzierzawość liści brzoskwiń. Jednakże nocne spadki temperatur poniżej zera od drugiej dekady kwietnia spowodowały straty w sadach w szczególności przemarznięcie pąków kwiatowych na plantacjach jabłoni, grusz, wiśni

i czereśni. Zaobserwowano liczne uszkodzenia na plantacjach malin jesiennych oraz wczesnych odmian porzeczki czarnej.

Tabela 9.
Table 9.

Zbiory warzyw gruntowych w województwie lubelskim
Harvests of vegetables in lubelskie voivodship

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2010	2015	2016	2017	
	w tysiącach ton <i>in thousand ton</i>				2016 = 100
Ogółem <i>Total</i>	460,9	364,7	503,6	503,7	100,0
kapusta <i>cabbage</i>	81,9	48,5	64,7	64,3	99,4
kalafior <i>cauliflower</i>	45,5	22,7	41,0	40,9	99,8
cebula <i>onion</i>	36,3	32,3	43,5	38,5	88,4
marchew jadalna <i>dining carrots</i>	97,1	81,7	110,5	115,9	104,9
burak ćwikłowy <i>beetroot</i>	37,4	33,5	46,2	43,2	93,4
ogórek <i>cucumber</i>	28,6	20,7	21,8	21,3	97,5
pomidor <i>tomato</i>	50,6	29,3	45,7	45,9	100,4
pozostałe ^a <i>others^a</i>	83,5	96,0	130,0	133,7	102,8

a Pory, pietruszka, selery, papryka, rzodkiewka, sałata i inne.
a Leeks, parsley, celeries, pepper, radish, lettuce and others.

Niekorzystna aura utrzymywała się również na początku maja, a straty spowodowane niskimi temperaturami były zróżnicowane w zależności od położenia plantacji, jej wieku i składu odmianowego oraz faz rozwojowych w jakich były rośliny w momencie wystąpienia przymrozków. Największe straty wystąpiły w sadach czereśniowych, jabłoniowych, wiśniowych oraz na plantacjach agrestu, porzeczki i truskawek. Dodatkowo niesprzyjające warunki pogodowe – chłód i opady deszczu – w czasie kwitnienia truskawek przyczyniły się do wydłużenia okresu kwitnienia oraz utrudniły wykonywanie zabiegów ochrony w optymalnie odpowiednich terminach. Na części plantacji widoczne były objawy szarej pleśni oraz nowe objawy mączniaka prawdziwego. Na wielu plantacjach stwierdzono coraz większe nasilenie występowania białej i czerwonej plamistości liści truskawki. Wiele pierwszych zawiązków było zdeformowanych w wyniku uszkodzeń przymrozkowych kwiatów.

Pierwsza dekada sierpnia 2017 r. była ciepła, a nawet upalna, z temperaturą dochodzącą do 36°C i niewielką ilością opadów deszczu. Lokalnie występowały burze i gradobicia, które uszkodziły plantacje owoców i warzyw. Druga i trzecia dekada charakteryzowała się przelotnymi opadami deszczu z temperaturą ok 25 – 30°C. Jednakże opady te nie wpłynęły pozytywnie na bilans wodny i znaczna część województwa nadal odczuwała niedobory wody, które najbardziej dotknęły plantacje malin jesiennych oraz uprawy roślin kapustnych – brokuła i kalafiora. Owoce bez dodatkowego nawadniania były drobne, a zawiązki zasychały. Zbiory maliny jesiennej były opóźnione o około 2-3 tygodnie, a ich jakość nie była zadowalająca.

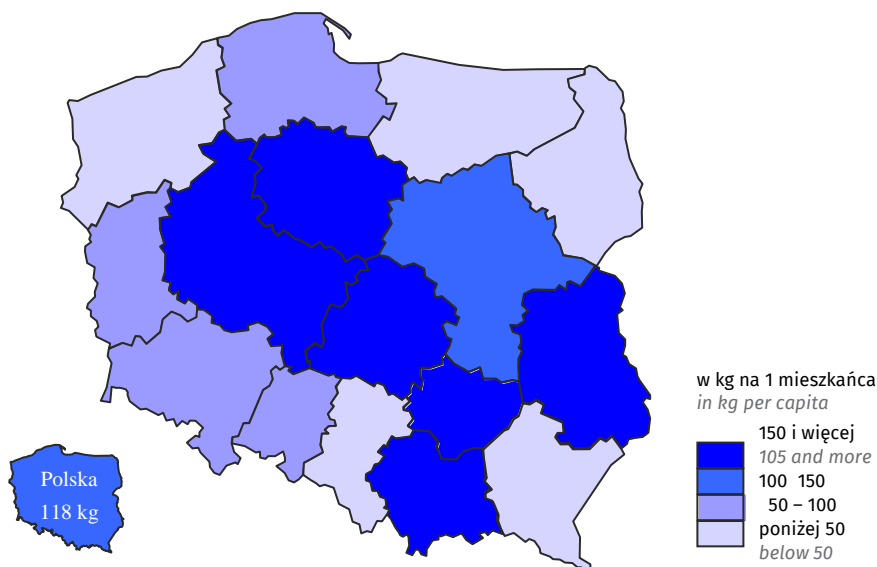
Powierzchnia upraw **warzyw gruntowych ogółem** w województwie lubelskim w 2017 r. zwiększyła się o 0,6% w stosunku do 2016 r. i o 0,3% w stosunku do 2010 r. i wyniosła 15,9 tys. ha. Natomiast powierzchnia upraw warzyw gruntowych w Polsce zmniejszyła się w stosunku do 2016 r. o 0,5%, zaś wzrosła w porównaniu z 2010 r. o 11,9%. Pomimo niewielkiego spadku areалу upraw, zbiory w kraju wzrosły o 0,8% w porównaniu z 2016 r. i o 9,4% w stosunku do 2010 r. W województwie lubelskim zebrano 503,7 tys. t warzyw i zarówno w porównaniu z 2016 r. jak i z 2010 r. odnotowano wzrost produkcji warzyw gruntowych odpowiednio o 0,02% i o 9,3%.

Największy udział w zbiorach warzyw w województwie lubelskim w 2017 r. stanowiły zbiory marchwi jadalnej (23,0%) oraz kapusty (12,8%). Natomiast w kraju najwięcej zebrano kapusty (22,4%) i marchwi jadalnej (18,0%).

Województwo lubelskie uplasowało się na 6. miejscu w kraju pod względem zbioru warzyw gruntowych z udziałem 11,0%. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie (z udziałem 15,2%), a na kolejnym kujawsko-pomorskie (13,6%), zaś na ostatnim podlaskie (0,8%), a na przedostatnim opolskie (1,1%).

Mapa 12. Zbiory warzyw gruntowych ogółem w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.

Map 12. Harvests of vegetables in kg per capita by voivodships in 2017

Zbiory owoców z drzew z sadów w 2017 r. były niskie ze względu na wyżej opisane warunki atmosferyczne w okresie kwitnienia i w porównaniu z 2016 r. obniżyły się o 41,1%, natomiast wzrosły o 10,2% w stosunku do 2010 r. i wyniosły 350,4 tys.t (w kraju odpowiednio zmniejszyły się o 34,7% i wzrosły o 19,8%). W strukturze zbiorów dominowały jabłka, które stanowiły 89,6% ogółu owoców zebranych z drzew owocowych (w kraju 91,9%). W stosunku do 2016 r. odnotowano spadek produkcji jabłek o 40,0%, zaś w porównaniu z 2010 r. wzrost o 15,7% (w kraju odpowiednio spadek o 32,3% i wzrost o 30,0%).

Tabela 10. Zbiory owoców w województwie lubelskim

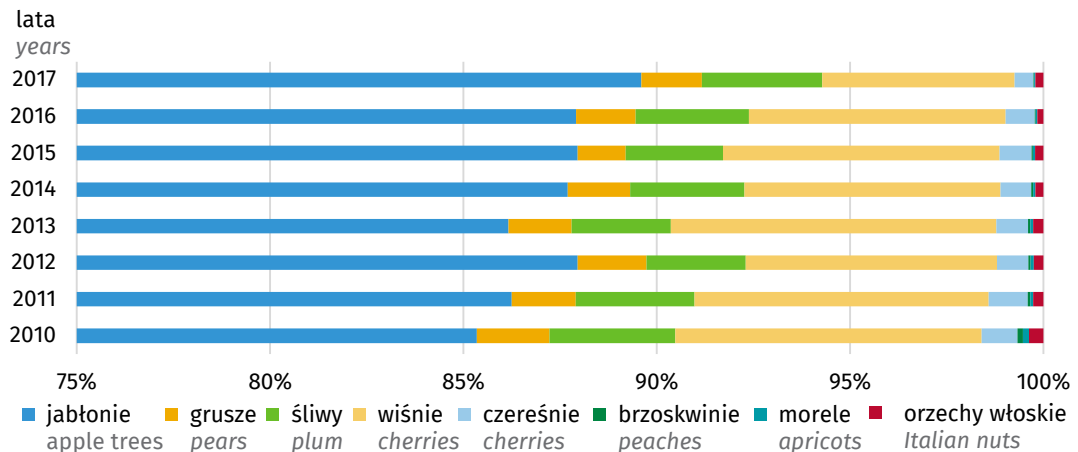
Table 10. Harvests of fruits in lubelskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2016 ^a	2017 ^b	
	w tysiącach ton in thousand ton				2016 = 100
Ogółem z drzew <i>Total from trees</i>	318,0	542,7	595,1	350,4	58,9
w tym jabłonie <i>of which apple trees</i>	271,4	478,7	523,1	314,0	60,0
śliwy <i>plums</i>	10,4	13,3	17,4	10,9	62,5
wiśnie <i>cherries</i>	25,2	38,8	39,5	17,4	44,1
Ogółem z krzewów i plantacji jagodowych <i>Total from shrubs and berry plantations</i>	230,5	218,2	273,2	225,7	82,6
w tym maliny <i>of which raspberries</i>	72,2	62,7	106,8	84,3	78,9
porzeczki ogółem <i>total currants</i>	87,3	77,6	84,5	68,6	81,1

a Do 2016 r. zbiory łącznie z poza sadami. b Dane nieostateczne.

a Until 2016, harvests including the harvests fruit from out of orchards. b Preliminary data.

Wykres 13. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach w województwie lubelskim
 Chart 13. Structure of tree fruit production in lubelskie voivodship

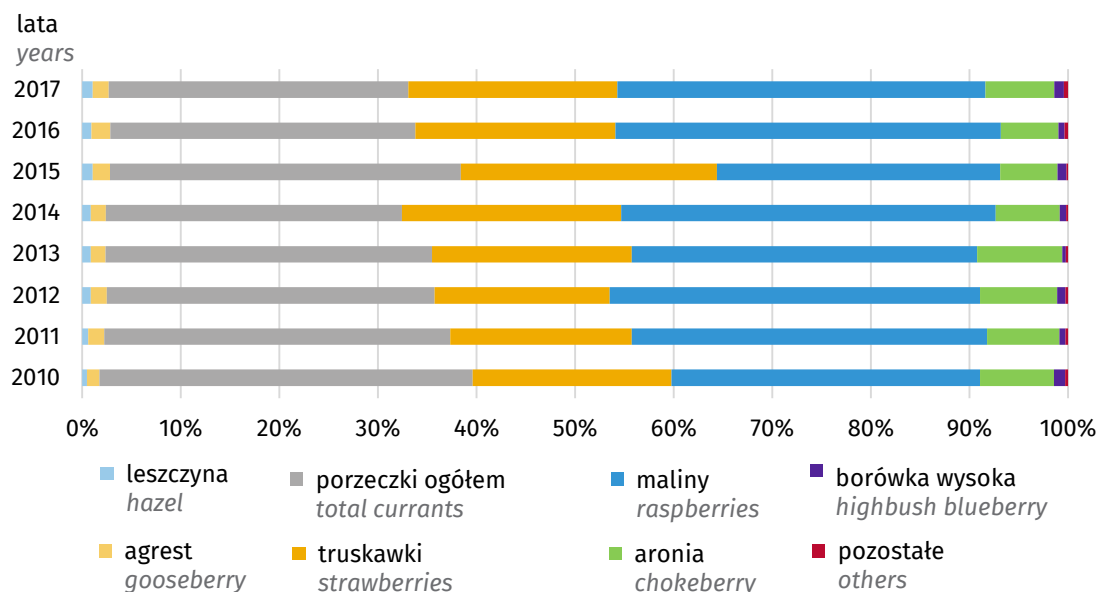

Województwo lubelskie w 2017 r. było na 3. miejscu w kraju (po mazowieckim 46,6% produkcji krajowej) pod względem produkcji owoców z drzew, a sadownicy z naszego województwa wyprodukowali 13,2% produkcji krajowej. Na ostatnim miejscu było województwo opolskie (z udziałem 0,1%).

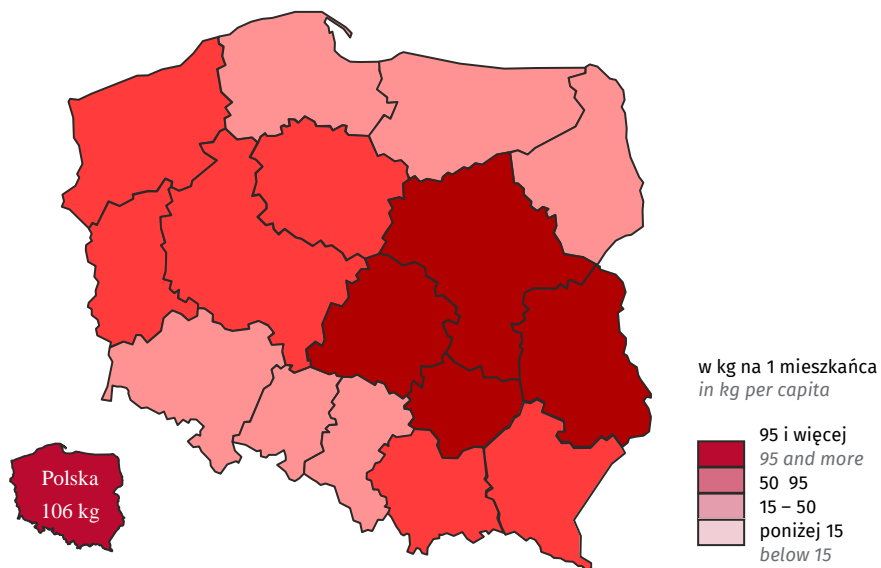
Z krzewów i plantacji jagodowych w 2017 r. zebrano 225,7 tys. t owoców, co stanowiło 45,6% produkcji krajowej i dało województwu lubelskiemu 1. miejsce w produkcji tych owoców w kraju. Na drugim miejscu uplasowało się województwo mazowieckie z udziałem 18,0%, zaś na ostatnim opolskie z udziałem 0,5%.

Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w 2017 r. były niższe w stosunku do 2016 r. o 17,4% (w kraju o 14,5%), a do 2010 r. o 2,1% (w kraju o 5,9%). Największy udział w produkcji tych owoców w województwie lubelskim w 2017 r. miały maliny (37,4%), porzeczki ogółem (30,4%) i truskawki (21,2%). W kraju natomiast w strukturze zbiorów przeważały truskawki (35,9%), porzeczki ogółem (26,0%) i maliny (21,1%). W województwie lubelskim wyprodukowano 80,7% ogólnej krajowej produkcji malin, 53,2% porzeczki ogółem, 51,6% leszczyny i 39,0% agrestu.

Wykres 14. Struktura zbiorów owoców z krzewów i plantacji jagodowych w województwie lubelskim
 Chart 14. Structure of berry fruits production in lubelskie voivodship

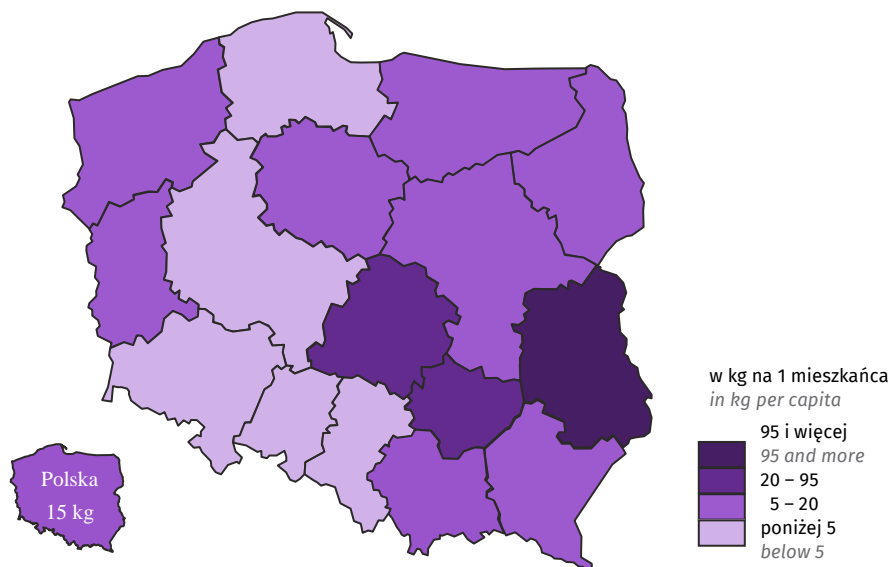

Mapa 13. Zbiory owoców z drzew w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.
 Map 13. *Tree fruit production in kg per capita by voivodships in 2017*

Mapa 14. Zbiory owoców z krzewów i plantacji jagodowych w kg na 1 mieszkańca według województw w 2017 r.

Map 14. *Berry fruits production in kg per capita by voivodships in 2017*

Rozdział 6 Chapter 6

Produkcja zwierzęca Animal production

Dane o **połowie zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej** opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych (w 2010 r. wyników Powszechnego Spisu Rolnego) oraz szacunków.

W województwie lubelskim od 2005 r. maleje stan połowie zwierząt gospodarskich. Wielkość połowie trzody chlewnej w tym okresie zmniejszyła się o 51,5% (z 1 269,3 tys. szt. w lipcu 2005 r. do 616,2 tys. szt. w czerwcu 2017 r.), wielkość połowie bydła o 14,0% (z 434,9 tys. szt. w czerwcu 2005 r. do 374,2 tys. szt. w czerwcu 2017 r.), natomiast wielkość połowie owiec o 34,9% (z 23,5 tys. szt. w czerwcu 2005 r. do 15,3 tys. szt. w czerwcu 2017 r.).

6.1. Trzoda chlewna

6.1. Pigs

Badania **połowie trzody chlewnej i produkcji żywca wieprzowego** prowadzone są 3 razy w roku – w marcu według stanu na 1 marca, w czerwcu według stanu na 1 czerwca i w grudniu według stanu na 1 grudnia.

Według stanu na dzień 1 czerwca 2017 r. połowie trzody chlewnej w województwie lubelskim liczyło 616,2 tys. sztuk i w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił wzrost o 10,4% (w kraju o 4,5%), natomiast w odniesieniu do 2010 r. (stan na koniec lipca) spadek o 37,9% (w kraju o 23,6%). Udział województwa lubelskiego w ogólnokrajowym połowie świń wyniósł 5,1%.

Tabela 11. Połowie trzody chlewnej w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 11. Pig stocks in lubelskie voivodship

As of June

Wyszczególnienie Specification	2016			2017		
	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2015 = 100	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2016 = 100
Ogółem <i>Total</i>	558 353	527 666	97,2	616 217	602 556	110,4
prosięta o wadze do 20 kg <i>piglets up to 20 kg</i>	151 952	137 634	105,5	136 394	133 301	89,8
warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg <i>pigs from 20 – 50 kg</i>	151 089	146 763	98,0	189 398	185 530	125,4
trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej <i>pigs 50 kg and more</i>	255 312	243 269	92,3	290 425	283 725	113,8
z przeznaczeniem na ubój <i>for slaughter</i>	209 013	202 849	93,3	243 595	237 985	116,5
z przeznaczeniem na chów <i>for breeding.</i>	46 299	40 420	88,1	46 830	45 740	101,1
w tym lochy <i>of which sows</i>	45 318	39 469	88,3	45 888	44 815	101,3
w tym lochy prośne <i>of which farrow sows.</i>	30 256	25 246	91,5	30 175	29 341	99,7

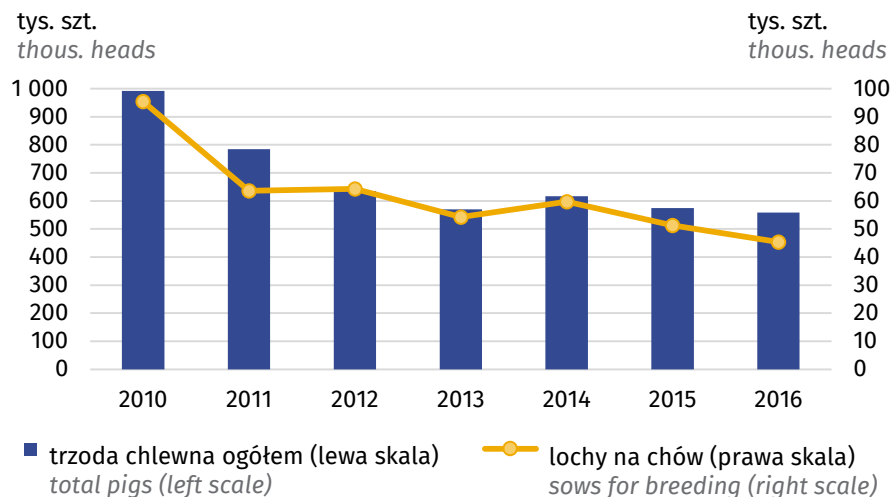
Do wzrostu pogłowia przyczynił się wyższy niż w ubiegłym roku poziom opłacalności produkcji zwierzęcej, który spowodowany był wyższą ceną jaką rolnicy uzyskiwali w skupie za sprzedaż żywca wieprzowego. Cena skupu żywca wieprzowego w czerwcu 2017 r. wynosiła 5,65 zł/kg i była wyższa w stosunku do analogicznego miesiąca roku ubiegłego o 16,5% i o 31,7% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 15. Pogłowie trzody chlewnej w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 15. Pig stocks in lubelskie voivodships

As of June

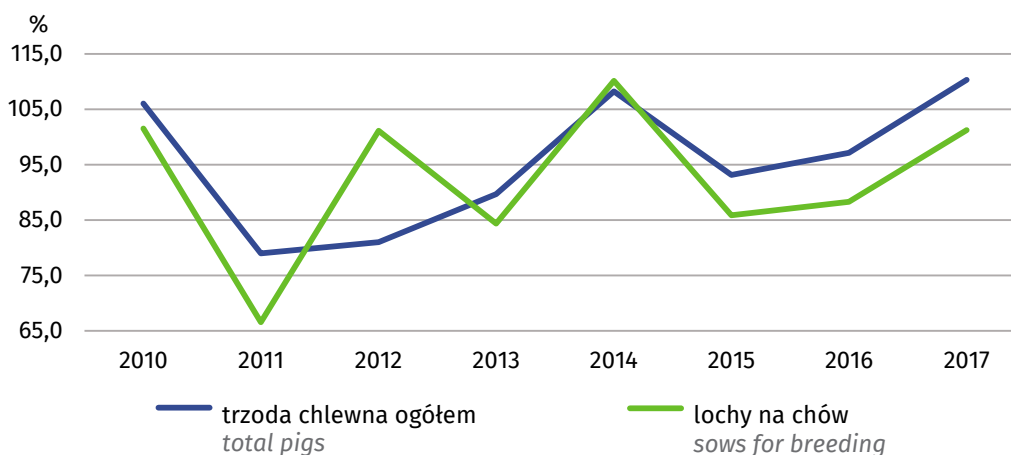
W czerwcu 2017 r., biorąc pod uwagę poszczególne grupy produkcyjno-użytkowe, w porównaniu z analogicznym miesiącem 2016 r. liczba warchlaków o wadze od 20 do 50 kg zwiększyła się o 25,4%, natomiast prosiąt do 20 kg zmniejszyła się o 10,2%.

Wykres 16. Dynamika pogłowia trzody chlewnej w województwie lubelskim

Rok poprzedni = 100

Chart 16. Dynamics of pig stocks in lubelskie voivodship

Previous year = 100

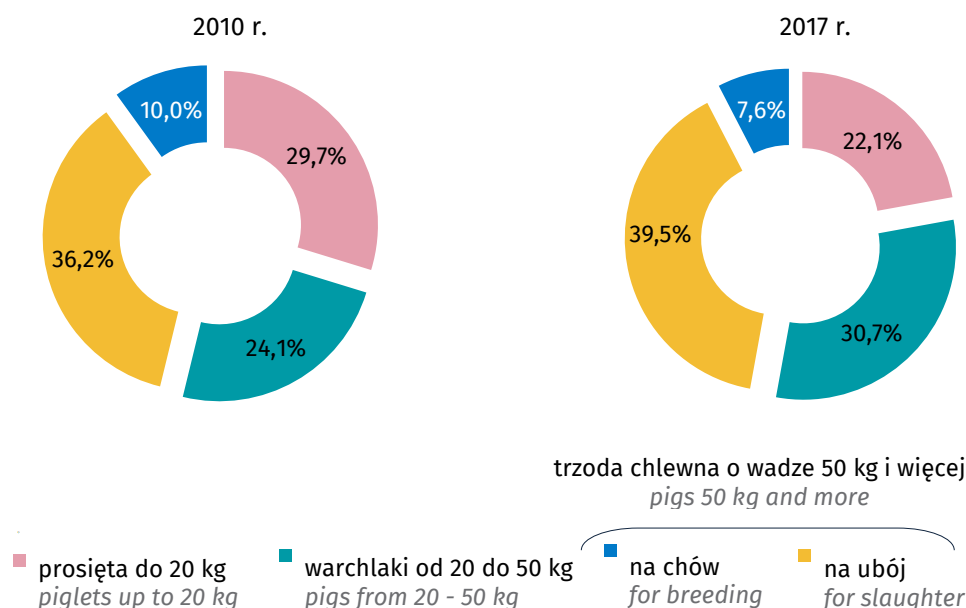

W strukturze stada trzody chlewnej największy odsetek stanowiła trzcoda chlewna o wadze 50 kg i więcej (47,1%), w tym z przeznaczeniem na ubój (39,5%) oraz warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg (30,7%). Najmniejszy udział w strukturze stada odnotowano w przypadku trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów (7,6%), przy czym w tej grupie największy odsetek stanowiły lochy (98,0%), w tym lochy prośne (65,8%).

Wielkość pogłowia loch ogółem według stanu na początku czerwca 2017 r. w porównaniu ze stanem na początku czerwca 2016 r. wzrosła o 1,3%, zaś loch prośnych obniżyła się o 0,3%.

Wykres 17. Struktura stada trzody chlewnej w województwie lubelskim

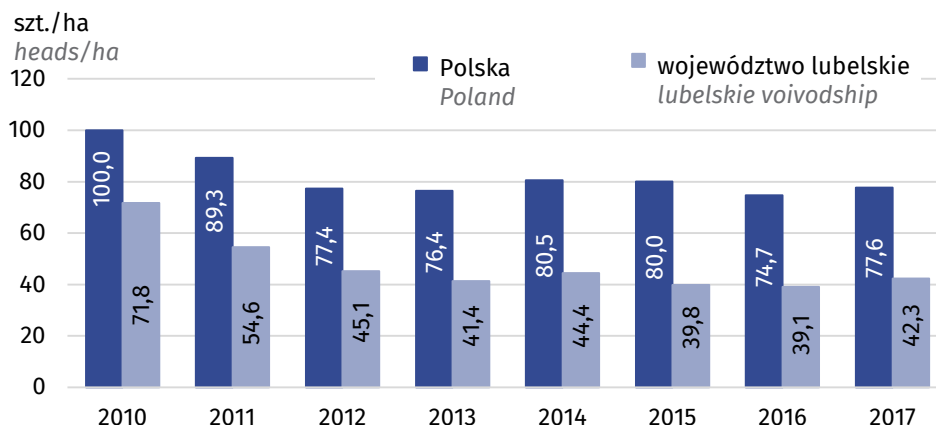
Stan w czerwcu

Chart 17. Structure of pigs herd in lubelskie voivodship
As of June

W gospodarstwach indywidualnych pogłowie trzody chlewnej na początku czerwca 2017 r. wynosiło 602,6 tys. szt., co stanowiło 97,8% pogłowia wojewódzkiego. Roczny wzrost liczebności stada w tej grupie gospodarstw wyniósł 14,2% (w kraju 5,7%). Udział gospodarstw indywidualnych województwa lubelskiego w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych w kraju zajmujących się chowem świń wyniósł w czerwcu 2017 r. 6,7% i tym samym nasze województwo zajęło pod tym względem 5. miejsce. Najwięcej trzody chlewnej w gospodarstwach indywidualnych mają rolnicy w województwie wielkopolskim (28,9%), zaś najmniej w zachodniopomorskim (1,2%).

Wykres 18. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w czerwcu

Chart 18. Pigs per 100 ha of agricultural land
As of June

Opłacalność tuczu świń mierzona relacją ceny skupu 1 kg żywca wieprzowego do targowiskowej ceny żyta polepszyła się z 8,3 w styczniu 2017 r. do 9,5 w czerwcu 2017 r., ale nadal utrzymywała się poniżej poziomu przyjętego za opłacalny dla tuczu świń, tj. co najmniej 10 – 11.

Średnia cena skupu 1 kg wagi żywej żywca wieprzowego w czerwcu 2017 r. wynosiła 5,65 zł/kg i była wyższa o 16,5% od notowanej w analogicznym miesiącu roku ubiegłego. Przeciętna cena targowiskowa żyta w tym czasie wynosiła 59,74 zł/dt i w skali roku była wyższa o 9,7%.

Obecnie obserwuje się malejące zainteresowanie rolników rozwojem produkcji żywca wieprzowego i spadkiem populacji loch prośnych. W województwie lubelskim w ciągu całego 2017 r. tylko w miesiącu lutym i marcu notowana była cena prosiąt na targowiskach, która ukształtowała się na poziomie 135,00 zł w lutym i tym samym była wyższa o 4,1% w stosunku do lutego 2016 r. Natomiast w marcu 2017 r. cena prosiąt na targowiskach wynosiła 142,50 zł i tym samym była wyższa o 1,2% w porównaniu z marcem 2016 r.

Wykres 19. Relacje cen skupu 1 kg żywca wieprzowego do cen 1 kg żyta na targowiskach
Chart 19. Relation of procurement prices of pigs to market prices of rye in lubelskie voivodship

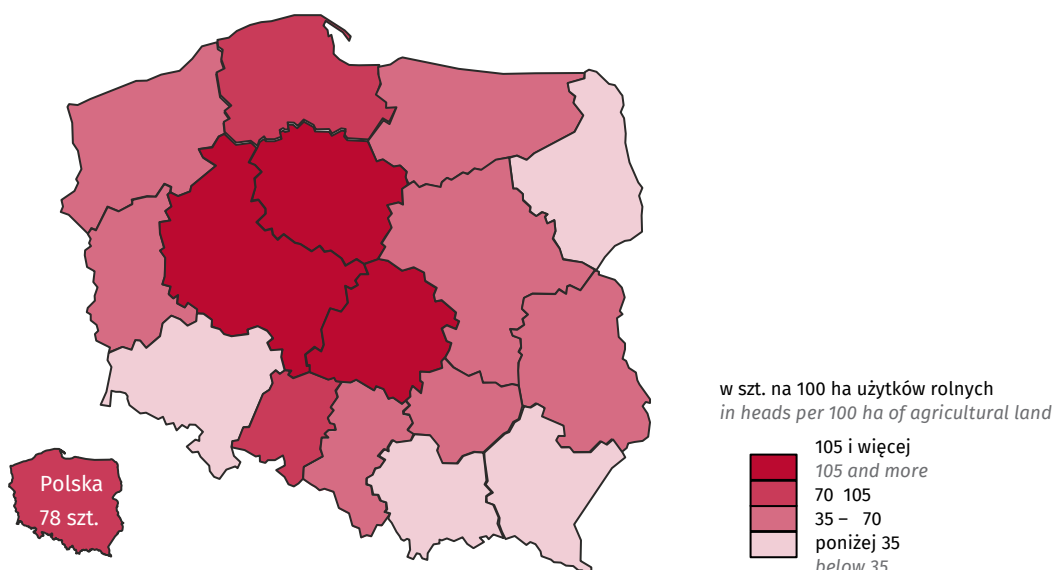

W skali kraju pogłowie trzody chlewnej na początku czerwca 2017 r. w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem zwiększyło się w 10 województwach. Największy wzrost odnotowano w województwach: lubuskim (o 11,0%), lubelskim (o 10,4%) i mazowieckim (o 8,9%). Natomiast spadek w województwach: dolnośląskim (o 5,7%), śląskim (o 5,1%) i pomorskim (o 3,1%).

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju jeśli chodzi o chów trzody chlewnej i uplasowało się na 6. pozycji. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo wielkopolskie (4 070,1 tys. szt.), a na drugim kujawsko-pomorskie (1 225,1 tys. szt.), zaś na ostatnim województwo lubuskie (163,8 tys. szt.).

Mapa 15. Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw
Stan w czerwcu

Map 15. Pig stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships
As of June

6.2. Bydło

6.2. Cattles

Badania **połowia bydła i pozostałych gatunków zwierząt gospodarskich** prowadzone są 2 razy w roku – według stanu na 1 czerwca i na 1 grudnia.

Według stanu z czerwca 2017 r. połowie bydła w województwie lubelskim liczyło 374,2 tys. szt., co stanowiło 6,1% ogólnego połowia bydła w kraju. W porównaniu z czerwcem 2016 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 3,4%, podobnie jak w kraju, natomiast w odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. odnotowano wzrost o 1,8% (w kraju o 7,3%).

Tabela 12. Połowia bydła w województwie lubelskim
Stan w czerwcu

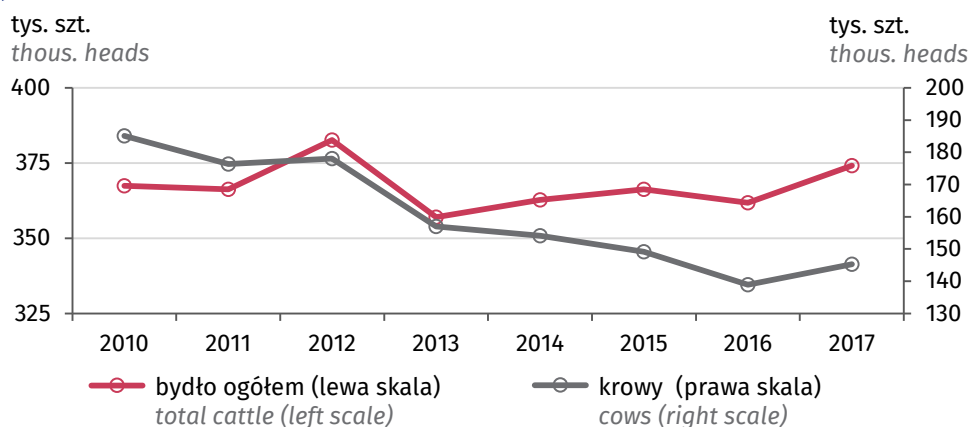
Table 12. Cattle stocks in lubelskie voivodship
As of June

Wyszczególnienie Specification	2016			2017		
	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2015 = 100	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	2016 = 100
Ogółem <i>Total</i>	361 777	354 766	98,8	374 180	366 844	103,4
cielęta w wieku poniżej 1 roku <i>calves less than 1 year old</i>	112 003	110 199	104,6	108 052	106 126	96,5
młode bydło w wieku 1 – 2 lata <i>bovines aged between 1 and 2</i>	98 310	96 431	103,0	104 812	102 923	106,6
bydło w wieku 2 lata i więcej <i>bovines of 2 years and over</i>	151 464	148 136	92,5	161 315	157 794	106,5
w tym krowy <i>of which cows</i>	138 912	135 947	93,1	145 293	142 213	104,6
w tym mleczne <i>of which dairy</i>	129 565	127 245	91,4	132 897	130 514	102,6

Pogłowia krów w czerwcu 2017 r., w stosunku do analogicznego miesiąca roku ubiegłego, zwiększyło się o 4,6%, a w porównaniu z 2010 r. o 21,5%. W kraju wzrosło odpowiednio o 1,8% i o 10,6%. Krowy stanowiły 38,8% w ogólnej strukturze stada bydła, w tym krowy mleczne 35,5%. W kraju odsetki te wynosiły odpowiednio 38,7% i 35,1%. Udział krów w stadzie w porównaniu z czerwcem 2016 r. wzrósł o 0,4 p. proc. a w stosunku do 2010 r. obniżył się o 11,4 p. proc. Odwrotną tendencję zaobserwowano w Polsce, gdzie w stosunku do czerwca 2016 r. udział krów w stadzie obniżył się o 0,6 p. proc., zaś w porównaniu z 2010 r. o 7,7 p. proc.

Wykres 20. Połowia bydła w województwie lubelskim
Stan w czerwcu

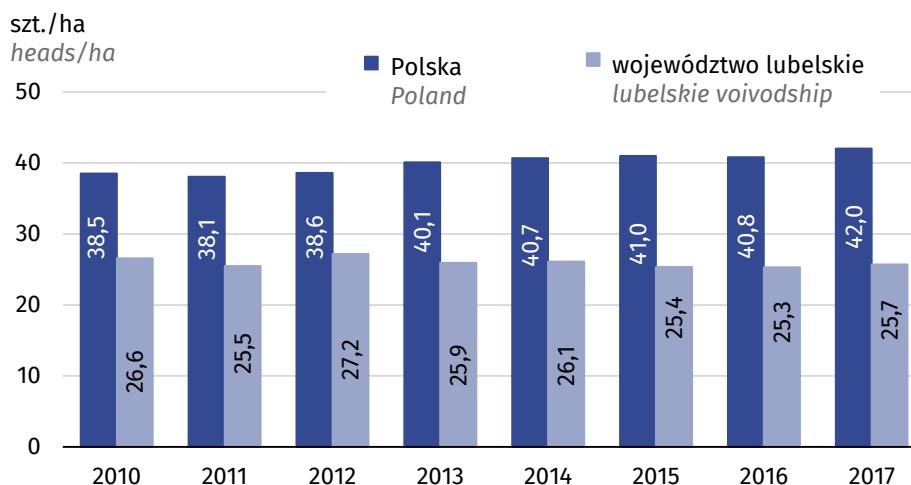
Chart 20. Cattle stocks in lubelskie voivodship
As of June

Wykres 21. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 21. *Livestock density per 100 ha of agricultural land in lubelskie voivodship*
As of June

W gospodarstwach indywidualnych w czerwcu 2017 r. pogłowie bydła liczyło 366,8 tys. szt. i w porównaniu z czerwcem 2016 r. zwiększyło się o 3,4%, a w porównaniu z 2010 r. o 1,5% (w kraju odpowiednio o 3,9% i o 7,9%).

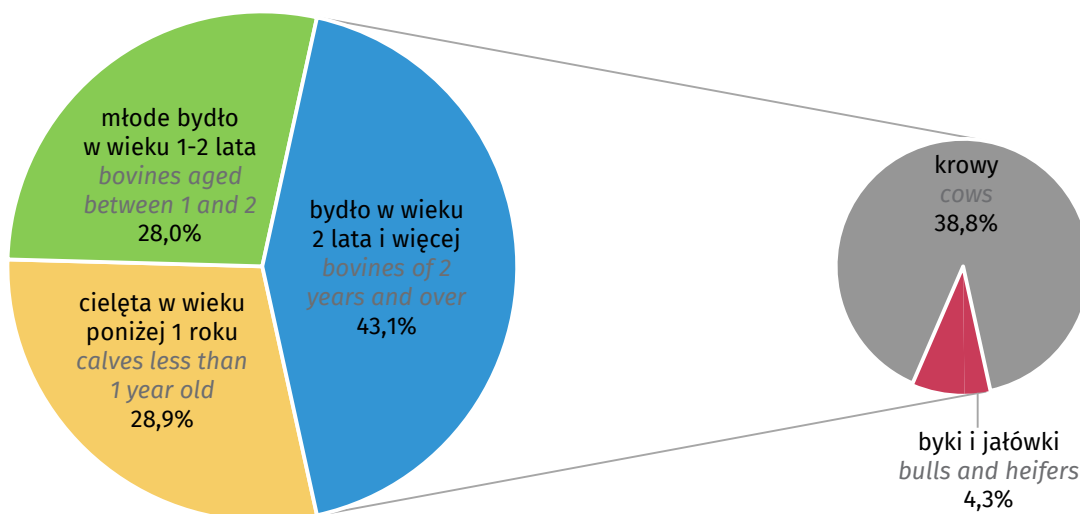
W czerwcu 2017 r. pogłowie krów mlecznych wynosiło 130,5 tys. szt., co stanowiło 91,8% ogólnej populacji krów. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2016 r. udział krów mlecznych w ogólnym pogłowie krów zmniejszył się o 1,8 p. proc., a w stosunku do stanu z 2010 r. o 1,6 p. proc. (w kraju odpowiednio o 1,3 p. proc. i o 5,0 p. proc.).

W strukturze stada bydła największy odsetek stanowiło bydło w wieku 2 lata i więcej (43,1%). W tej grupie dominowało pogłowie krów (90,1%). Najmniejszy udział odnotowano w przypadku młodego bydła w wieku 1 – 2 lata (28,0%). W skali roku w strukturze stada bydła odnotowano spadek udziału zarówno cieląt w wieku poniżej 1 roku, jak i krów mlecznych odpowiednio o 2,1 p. proc. i o 0,3 p. proc.

Wykres 22. Struktura stada bydła według grup wiekowo-użytkowych w województwie lubelskim

Stan w czerwcu 2017 r.

Chart 22. *Structure of cattle herd by age and usage groups in lubelskie voivodship*
As of June, 2017

Wyniki czerwcowego badania pogłowia bydła wskazują na zwiększenie w skali roku liczebności stada bydła ogółem wynikające z wyższego stanu bydła w wieku 1 – 2 lata oraz 2 lata

i więcej. Wskazuje to na większe zainteresowanie rolników produkcją żywca wołowego pomimo niższych cen skupu żywca wołowego za 1 kg wagi żywej, która w czerwcu 2017 r. wynosiła 6,30 zł/kg i była o 8,6% niższa w stosunku do czerwca ubiegłego roku. Jednocześnie podaż żywca wołowego w tym czasie zwiększyła się o 50,9% do poziomu 3,1 tys. t.

W czerwcu 2017 r. cena skupu mleka zwiększyła się, zarówno w ujęciu rocznym, jak i w stosunku do poprzedniego miesiąca, odpowiednio o 38,8% i o 3,6% i wyniosła 134,28 zł/hl (w kraju odpowiednio o 33,0% i o 1,1%). Analizując cenę skupu mleka w okresie od lipca 2016 r. do czerwca 2017 r., w porównaniu z okresem od lipca 2015 r. do czerwca 2016 r., odnotowano wzrost o 17,8%. Jednocześnie skup mleka, który w czerwcu 2017 r. wyniósł 48,4 mln l., był wyższy o 6,8% w stosunku do czerwca 2016 r. i o 4,2% niższy w porównaniu z poprzednim miesiącem (w kraju odpowiednio o 6,0% wyższy i o 3,0% niższy).

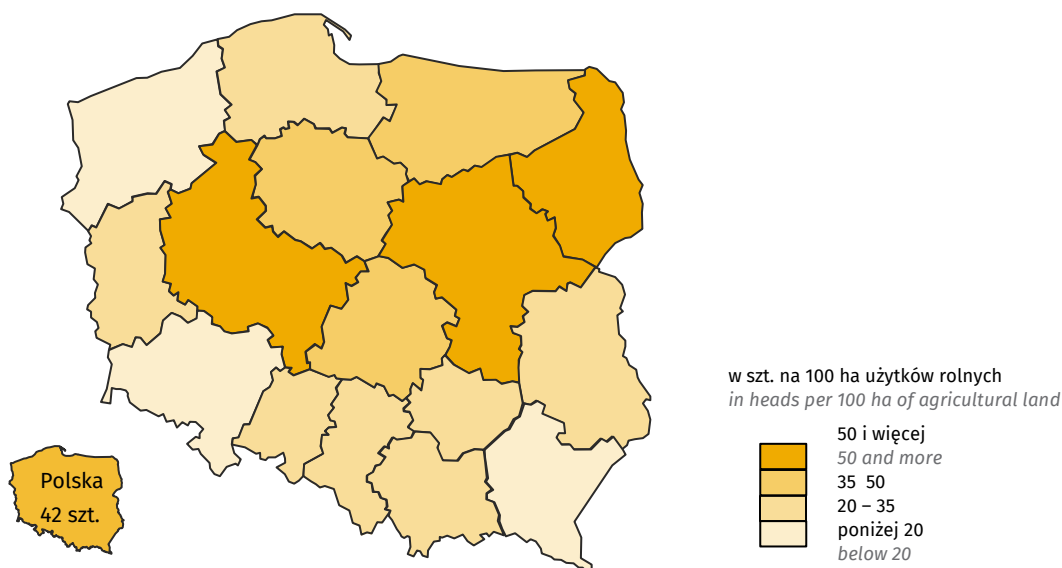
Wzrost pogłowia bydła w czerwcu 2017 r., w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem, wystąpił w 13 województwach. Największy wzrost pogłowia bydła w skali roku odnotowano w województwach: lubuskim (o 9,8%), podlaskim (o 7,5%) i warmińsko-mazurskim (o 5,0%). Największy spadek pogłowia bydła odnotowano natomiast w województwie małopolskim (o 6,5%) i świętokrzyskim (o 1,2%).

Województwo lubelskie cechowało się niewielkim udziałem w kraju jeśli chodzi o chów bydła i uplasowało się na 7. miejscu. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo mazowieckie (1 123,3 tys. szt.), zaś na ostatnim województwo lubuskie (82,7 tys. szt.).

Mapa 16. Pogłowia bydła na 100 ha użytków rolnych według województw

Stan w czerwcu 2017 r.

Map 16. Cattle stocks per 100 ha of agricultural land by voivodships
As of June 2017

6.3. Owce

6.3. Sheep

Według stanu w czerwcu 2017 r. pogłowia owiec w województwie lubelskim liczyło 15,3 tys. szt., co stanowiło 5,9 % ogólnego pogłowia owiec w kraju. W porównaniu z analogicznym miesiącem 2016 r. odnotowano wzrost pogłowia owiec o 13,0% (w kraju o 9,2%), zaś w odniesieniu do stanu z czerwca 2010 r. odnotowano wzrost o 9,8% (w kraju o 1,1%).

Tabela 13. Pogłowie owiec w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Table 13. Sheep stocks in lubelskie voivodship

As of June

Wyszczególnienie Specification	2016			2017		
	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which individual farms	2015 = 100	ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which individual farms	2016 = 100
Ogółem <i>Total</i>	13 542	12 424	110,0	15 306	14 144	113,0
w tym maciorki <i>of which ewes</i>	10 025	9 274	121,4	11 005	10 187	109,8

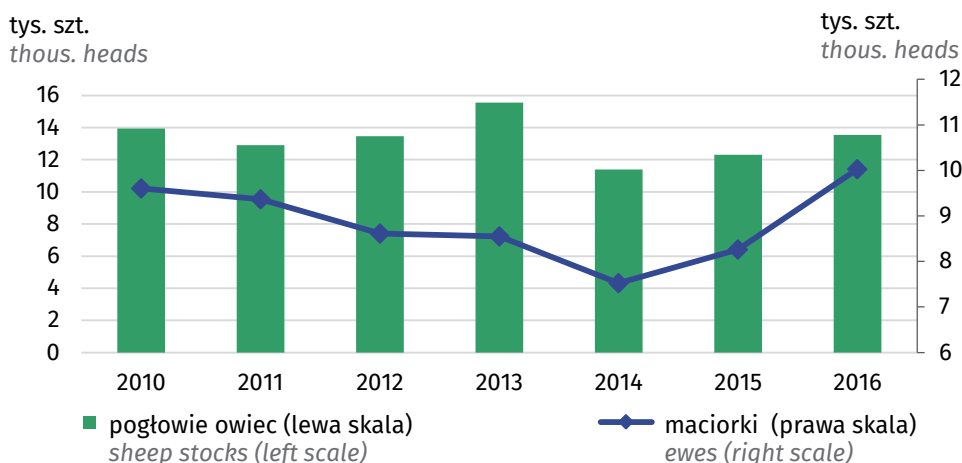
Pogłowie maciorek w czerwcu 2017 r. wyniosło 11,0 tys. szt. i wzrosło w ciągu roku o 9,8%, a w porównaniu z czerwcem 2010 r. o 14,6%. W kraju również wzrosło odpowiednio o 18,8% i o 4,0%. Maciorki stanowiły 71,9% w ogólnej strukturze stada owiec, a ich udział w porównaniu z czerwcem 2016 r. obniżył się o 2,1 p. proc. Odwrotną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie udział maciorek w stadzie w czerwcu 2017 r. w stosunku do czerwca 2016 r. wzrósł o 5,2 p. proc. Natomiast udział maciorek w stadzie w porównaniu z czerwcem 2010 r. wzrósł zarówno w województwie lubelskim, jak i w kraju odpowiednio o 3,0 p. proc. i o 1,8 p. proc.

Wykres 23. Pogłowie owiec w województwie lubelskim

Stan w czerwcu

Chart 23. Sheep stocks in lubelskie voivodship

As of June

W **gospodarstwach indywidualnych** w czerwcu 2017 r. pogłowie owiec liczyło 14,1 tys. szt. i w porównaniu z czerwcem 2016 r. wzrosło o 13,8%, a w porównaniu z 2010 r. o 9,1%. Podobną tendencję zaobserwowano w kraju, gdzie w porównaniu z czerwcem 2016 r. odnotowano wzrost pogłowia owiec w gospodarstwach indywidualnych o 9,5%, a w stosunku do 2010 r. o 3,4%.

W kraju, zwiększenie liczby owiec w czerwcu 2017 r. w porównaniu ze stanem zarejestrowanym przed rokiem wystąpiło w 12 województwach. Największy wzrost pogłowia owiec odnotowano w województwie świętokrzyskim (o 69,3%) i warmińsko-mazurskim (o 67,7%). Największy spadek natomiast wystąpił w województwie śląskim (o 13,8%) i opolskim (o 12,7%).

Województwo lubelskie uplasowało się na 6. miejscu w kraju jeśli chodzi o chów owiec. Na pierwszym miejscu znalazło się województwo małopolskie (74,9 tys. szt.), na drugim podlaskie (24,3 tys. szt.), zaś na ostatnim województwo opolskie (3,0 tys. szt.).

Skup produktów rolnych *Procurement of agricultural products*

Informacje o **skupie produktów rolnych** dotyczą ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów. Dane o skupie:

- a) **zbóż**, jeżeli nie zaznaczono inaczej, dotyczą ziarna zbóż konsumpcyjnych, paszowych i siewnych z wyodrębnieniem zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi), pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa (łącznie z mieszankami zbożowymi) oraz pszenżyta;
- b) **ziemniaków** – poza dostawami do punktów skupu, również dostaw do gorzelnii, płatkarni i suszarni;
- c) **żywca rzeźnego** (bydła, cieląt, trzody chlewnej, owiec, koni i drobiu) – dotyczą tylko zwierząt rzeźnych (łącznie z żywcem skupowanym na eksport) bez skupu zwierząt hodowlanych;
- d) **trzody chlewnej** – nie obejmują prosiąt i warchlaków.

Wartość skupu produktów rolnych w 2017 r. w województwie lubelskim wyniosła 4 415,8 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), z czego 96,8% od gospodarstw indywidualnych. W kraju skup wyniósł 65 308,6 mln zł. Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnokrajowym wyniósł 6,8%. W porównaniu z rokiem wcześniejszym wartość skupu produktów rolnych wzrosła o 6,8% (w gospodarstwach indywidualnych o 6,3%), zaś w kraju wzrosła o 11,7% (w gospodarstwach indywidualnych o 10,5%). Natomiast w stosunku do 2010 r. wartość skupu produktów rolnych w województwie lubelskim wzrosła o 46,4%.

Wartość skupu produktów roślinnych wyniosła 2 083,9 mln zł (47,2% produktów rolnych), zaś zwierzęcych 2 331,9 mln zł (52,8%). Wartość skupu produktów roślinnych stanowiła 10,7% wartości skupu tych produktów w Polsce, natomiast produktów zwierzęcych 5,1%. W odniesieniu do 2016 r. wartość skupu produkcji roślinnej obniżyła się o 1,5%, zaś zwierzęcej wzrosła o 15,5%. W kraju wartość produkcji roślinnej wzrosła o 3,8%, zaś zwierzęcej o 15,5%.

W województwie lubelskim w 2017 r., w porównaniu z 2016 r., odnotowano wzrost skupu żywca rzeźnego (o 4,0%), zaś z drugiej strony zmniejszenie skupu ziarna zbóż podstawowych (o 6,3%).

7.1. Skup produktów roślinnych *7.1. Procurement of vegetable products*

W 2016 r. skupiono 756,0 tys. t. ziarna **zbóż ogółem** (w kraju 12 927,2 tys. t.), w tym 754,0 tys. t. zbóż konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego, co stanowiło 5,9% skupu krajowego). W porównaniu z rokiem ubiegłym wielkość skupu ziarna zbóż ogółem obniżyła się o 5,0%, w tym skup zbóż konsumpcyjnych i paszowych zmniejszył się o 4,9% (w kraju był o 1,1% wyższy).

Wśród zbóż konsumpcyjnych i paszowych największy odsetek stanowiły: pszenica 62,3%, jęczmień 13,3%, kukurydza 14,8% i żyto 3,2%. W omawianym roku skupiono 469,5 tys. t. pszenicy, czyli o 8,0% mniej niż w poprzednim roku i o 42,1% więcej niż w 2010 r. Skup żyta wyniósł 23,9 tys. t. i w odniesieniu do 2016 r. był wyższy o 12,2%, natomiast w stosunku do 2010 r. zmniejszył się o 41,1%. Kukurydzy skupiono 111,4 tys. t., czyli o 5,2% mniej niż w roku wcześniejszym i ponad dwukrotnie więcej w stosunku do 2010 r.

Skup **ziemniaków ogółem** w 2017 r. ukształtował się na poziomie 43,4 tys. t., co stanowiło 2,4% skupu ogólnokrajowego. Większość (78,0%) skupionych ziemniaków pochodziła od gospodarstw indywidualnych. W porównaniu z 2016 r. nastąpił wzrost ilości skupionych ziemniaków o 17,9%, a w odniesieniu do 2010 r. o 70,9% (w kraju odnotowano spadek o 3,3% w odniesieniu do poprzedniego roku i wzrost o 59,1% w stosunku do 2010 r.).

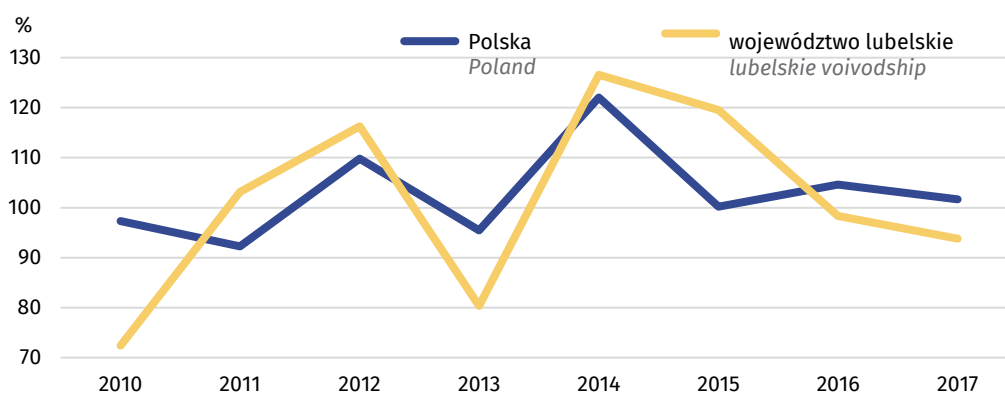
W 2017 r. dostarczono do skupu 2 397,4 tys. t. **buraków cukrowych przemysłowych**, w tym 99,3% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł 16,3%. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił wzrost ilości skupionych buraków cukrowych o 6,6%, zaś w stosunku do 2010 r. o 48,6%. W kraju odnotowano wzrost skupu buraków cukrowych w stosunku do 2016 r. o 11,2%.

Wykres 24. Dynamika skupu zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego)

Rok poprzedni = 100

Chart 24. Indices of procurement of consumption and feed basic cereals (including mixed cereals, without seed for sowing)

Previous year = 100

W 2017 r. w województwie lubelskim dostarczono do skupu 159,4 tys. t. **warzyw ogółem**, w tym 99,1% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł zaledwie 8,6%. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił spadek ilości skupionych warzyw o 21,9%, zaś w stosunku do 2010 r. o 4,0%. W kraju odnotowano wzrost w stosunku do 2016 r. o 6,2%.

W 2017 r. w województwie lubelskim dostarczono do skupu 341,1 tys. t. **owoców ogółem**, w tym 99,6% od gospodarstw indywidualnych. Udział województwa w skupie ogólnokrajowym wyniósł 16,4%. W porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił spadek ilości skupionych owoców o 29,6%, zaś w stosunku do 2010 r. wzrost o 0,1%. W kraju odnotowano spadek w stosunku do 2016 r. o 17,9%.

7.2. Skup produktów zwierzęcych

7.2. Procurement of animal products

W 2017 r. skupiono 304,2 tys. t. **żywca rzeźnego w wadze żywej** i w porównaniu z rokiem ubiegłym nastąpił wzrost o 4,0%, zaś w stosunku do 2010 r. o 21,7% (w kraju odpowiednio o 4,1% i o 42,9%). Udział województwa lubelskiego w skupie ogólnopolskim wyniósł 4,8%.

W badanym roku skupiono 124,8 tys. t. **żywca wieprzowego**, czyli o 7,5% mniej niż w roku poprzednim i o 2,1% więcej niż w 2010 r. W kraju skupiono 2 255,4 tys. t. żywca wieprzowego i było to o 2,6% mniej niż w 2016 r. i o 13,4% więcej niż w 2010 r. Skup w województwie lubelskim stanowił 5,5% skupu krajowego.

Skup **żywca wołowego** ukształtował się na poziomie 54,5 tys. t. i był o 41,9% wyższy niż w 2016 r. i o 40,6% niż w 2010 r. W kraju skupiono 938,3 tys. t. żywca wołowego i było to o 14,7% więcej niż w 2016 r. i o 52,9% niż w 2010 r. Skup wojewódzki stanowił 5,8% skupu krajowego.

Żywca drobiowego skupiono 122,6 tys. t. (więcej o 5,7% niż w 2016 r. i o 44,8% w porównaniu z 2010 r.), w tym najwięcej kurczaków (69,1%). W kraju skupiono 3 144,2 tys. t. żywca drobiowego (więcej o 6,6% niż w 2016 r. i o 73,3% w porównaniu z 2010 r.), w tym kurczaki stanowiły 77,8%. Udział województwa lubelskiego w krajowym skupie drobiu wyniósł 3,9%.

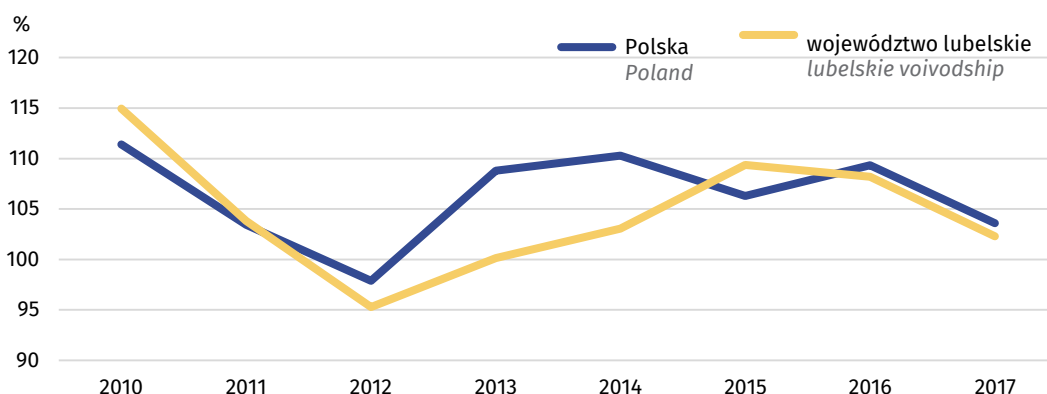
W 2017 r. skupiono 212,4 tys. t. **żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami** (co stanowiło 4,8% skupu ogólnego w kraju). W porównaniu z 2016 r. skup ten był wyższy o 2,1%, zaś w stosunku do 2010 r. o 19,7%, natomiast w kraju odpowiednio o 3,4% i o 41,0%. Największy udział w skupie żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso stanowił żywiec wieprzowy 45,8%, podobna sytuacja była w kraju, gdzie skup tego żywca stanowił 39,5% ogólnego skupu żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso.

Wykres 25. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami)

Rok poprzedni = 100

Chart 25. Indices of procurement of animals for slaughter (in terms of meat, including fats)

Previous years = 100

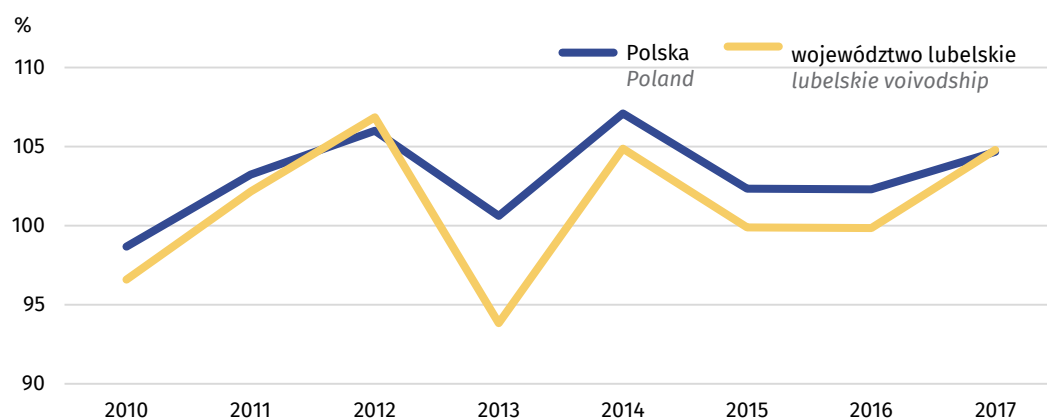
Województwo lubelskie uplasowało się na 8. pozycji w kraju pod względem skupu żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, najwięcej skupiono w województwie wielkopolskim (21,8%), zaś najmniej w podkarpackim (1,3%).

Wykres 26. Dynamika skupu mleka krowiego

Rok poprzedni = 100

Chart 26. Indices of procurement of cow milk

Previous year = 100

W 2017 r. skup **mleka krowiego** wyniósł 569,8 mln l., czyli o 4,8% więcej niż przed rokiem i o 12,3% niż w 2010 r. (w skali kraju zanotowano wzrost o 4,7% w odniesieniu do poprzedniego roku i o 29,1% w porównaniu z 2010 r.). Województwo lubelskie uplasowało się na 7. miejscu pod względem skupu mleka krowiego z udziałem 5,0% w skupie krajowym. Na pierwszym miejscu było województwo mazowieckie (21,6%), zaś na ostatnim lubuskie (0,7%).

W 2017 r. skup **jaj kurzych konsumpcyjnych** wyniósł 3 983 tys. szt. i był o 68,7% większy w porównaniu z 2016 r., natomiast o 66,6% mniejszy niż w 2010 r. Stanowił on jedynie 0,5% skupu krajowego, gdyż w kraju skupiono 767 541 tys. szt. jaj. W kraju skup ten był o 56,5% wyższy w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

W 2017 r. skupiono 17,6 tys. kg **wełny owczej**, czyli o 67,0% mniej niż w 2016 r. i o 56,6% mniej niż w 2010 r. Skup ten stanowił 11,2% skupu krajowego. W kraju natomiast skup wełny był niższy o 23,9% w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

W 2017 r. skup **miodu** był o 11,1% niższy w stosunku do 2016 r. i wyniósł 991,1 tys. kg, co stanowiło 43,3% skupu krajowego. W stosunku do 2010 r. skup miodu w województwie lubelskim wzrósł o 55,8%. W kraju natomiast skup miodu był niższy o 8,7% w porównaniu z rokiem wcześniejszym.

Rozdział 8

Chapter 8

Ceny w rolnictwie

Prices in agriculture

W 2017 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, wzrosły ceny skupu zbóż i żywca wieprzowego oraz ceny pszenicy na targowiskach.

Ceny skupu są cenami przeciętnymi obliczonymi jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych skupionych w danym okresie przez podmioty gospodarcze prowadzące skup bezpośrednio od producentów. Prezentowane ceny skupu produktów rolnych pochodzą z badania miesięcznego (meldunek o skupie produktów rolnych realizowanym przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej) i półrocznego (sprawozdawczość uwzględniająca korekty danych meldunkowych oraz skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł).

Wskaźniki cen skupu obliczono w zakresie porównywalnym: dla miesięcy na bazie danych meldunkowych, w ujęciu półrocznym po uwzględnieniu korekt wynikających ze sprawozdawczości półrocznej.

Średnioroczna cena skupu **pszenicy** w województwie lubelskim w 2017 r. wynosiła 64,24 zł/dt (w kraju – 66,44 zł/dt) i była o 9,1% wyższa niż w roku poprzednim i o 8,9% wyższa w porównaniu z 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 7,2% i o 11,0%). Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 74,27 zł/dt (w kraju – 78,86 zł/dt), czyli o 12,5% więcej niż w roku poprzednim i o 24,6% niż w 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 5,0% i więcej o 21,5%).

Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankieterów na celowo wytypowanych targowiskach. **Przeciętne ceny miesięczne** obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali całego kraju i województw; przeciętne ceny kwartalne, półroczne i roczne – jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

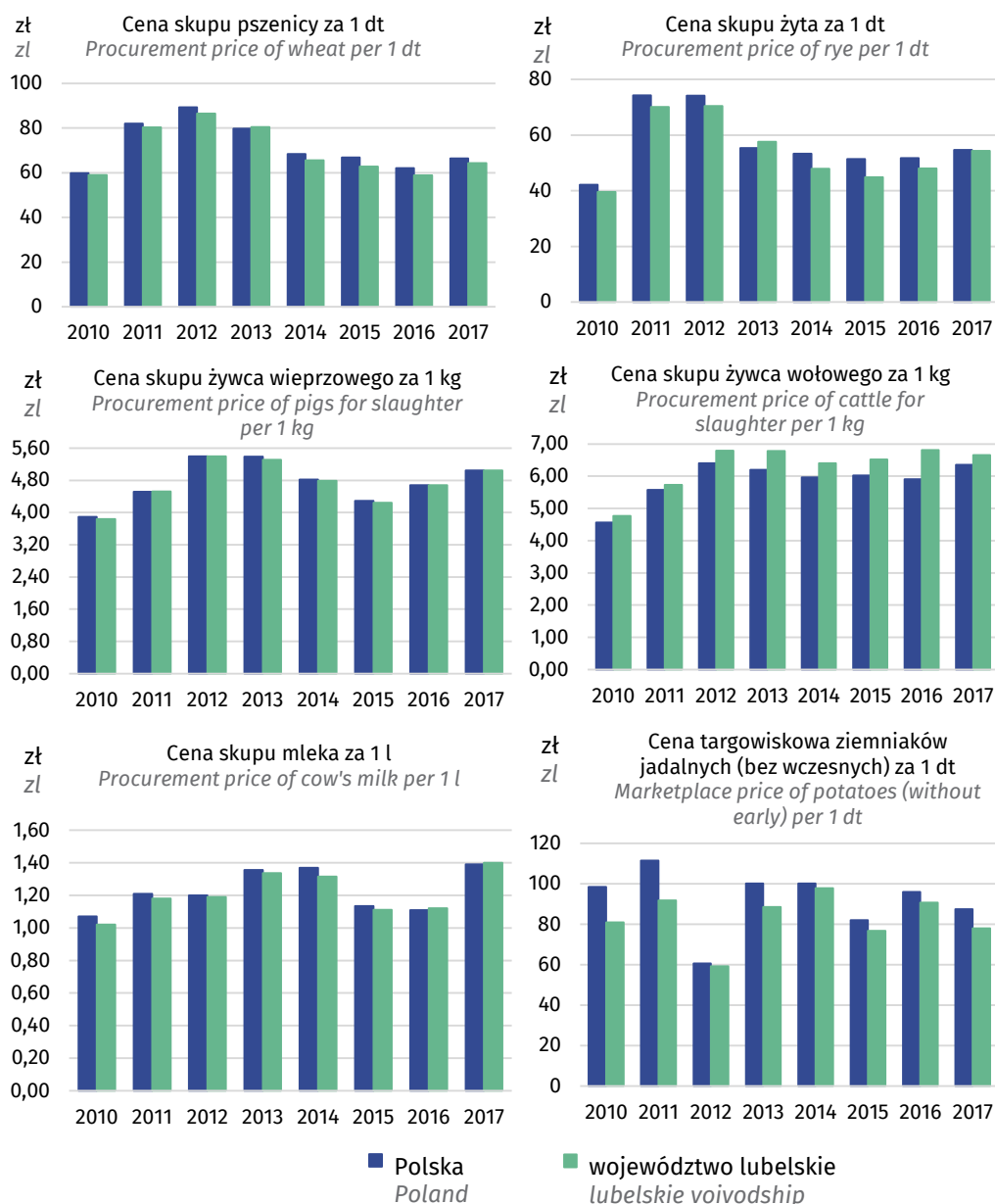
W analizowanym roku cena **żyta** w skupie ukształtowała się na poziomie 54,37 zł/dt (w kraju 54,67 zł/dt) i była o 13,2% wyższa od zanotowanej w 2016 r. i o 37,3% w odniesieniu do 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 5,7% i o 29,8%). W obrocie targowiskowym cena żyta była o 10,7% wyższa w stosunku do poprzedniego roku i o 42,3% w porównaniu z 2010 r. osiągając poziom 60,26 zł/dt (w kraju 63,23 zł/dt i była wyższa w obydwu powyższych przypadkach odpowiednio o 6,6% i o 30,2%).

W 2017 r. za **ziemniaki jadalne** w skupie płacono 64,63 zł/dt (w kraju – 52,46 zł/dt), czyli o 10,9% więcej niż przed rokiem i o 42,5% więcej niż w 2010 r. W obrocie targowiskowym cena ziemniaków jadalnych ukształtowała się na poziomie 77,96 zł/dt (w Polsce 87,43 zł/dt), czyli na niższym poziomie zarówno w stosunku do 2016 r., jak i 2010 r. odpowiednio o 14,0% i o 3,7%. W kraju natomiast cena była o 8,9% niższa w stosunku do 2016 r. i o 11,2% w porównaniu z 2010 r.

W omawianym roku cena skupu **żywca wołowego w wadze żywej** wyniosła 6,66 zł/kg (w kraju – 6,35 zł/kg), czyli obniżyła się o 2,2% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, natomiast wzrosła o 39,8% w odniesieniu do 2010 r. W Polsce odnotowano wzrost o 7,4% w stosunku do 2016 r. i o 39,3% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 27.
Chart 27.

Ceny wybranych produktów rolnych w skupie i na targowiskach
Prices of selected agricultural products in procurement and marketplaces

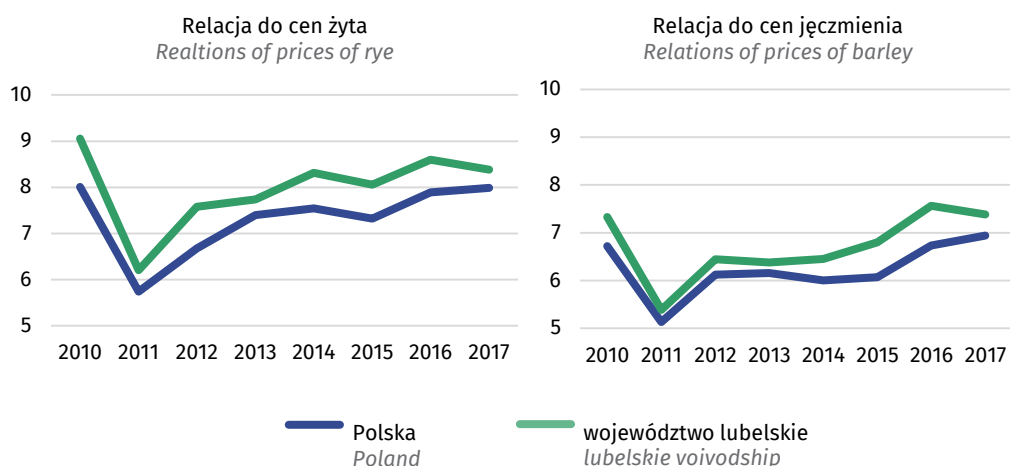
Cena **żywca wieprzowego w wadze żywej** w skupie osiągnęła wartość 5,05 zł/kg (w kraju – 5,05 zł/kg), czyli była wyższa o 7,9% niż w 2016 r. i o 31,7% w porównaniu z zanotowaną w 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 7,9% i o 29,8%).

W 2017 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, nieznacznie pogorszyła się **relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta**. Ukształtowała się ona na poziomie 8,4 (wobec 8,6 w 2016 r. i 9,1 w 2010 r.), w kraju relacja ta nieznacznie poprawiła się i wyniosła 8,0 (wobec 7,9 w 2016 r. i 8,0 w 2010 r.). **Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia** w analizowanym okresie również uległa pogorszeniu i wyniosła 7,4 (wobec 7,6 w 2016 r. i 6,1 w 2010 r.), w kraju relacja ta poprawiła się nieznacznie i wyniosła 6,9 (wobec 6,7 w 2016 r. i 6,7 w 2010 r.).

Za 1 l **mleka** w omawianym roku płacono 1,40 zł (w kraju – średnio 1,39 zł), czyli o 25,0% więcej niż przed rokiem i o 37,3% niż w 2010 r. W kraju odpowiednio mniej o 25,2% i więcej o 29,9%.

W 2017 r. średnia cena **jaj kurzych spożywczych** w skupie ukształtowała się na poziomie 0,33 zł/szt. (w kraju 0,27 zł/szt.) i była o 32,0% wyższa w porównaniu z 2016 r. i o 73,7% w stosunku do 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 35,0% i o 42,1%). Na targowiskach cena jaj wyniosła 0,67 zł/szt. (w kraju 0,71 zł/szt.) i była wyższa w obydwu przypadkach zarówno w województwie (odpowiednio o 9,8% i o 34,0%), jak i w kraju (odpowiednio o 6,0% i 36,5%).

Wykres 28. Relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta i jęczmienia
Chart 28. Relations of procurement prices of pigs to marketplaces prices of rye and barley

Źródłem informacji o **cenach gruntów ornych w obrocie prywatnym** jest kwartalne badanie przeprowadzane w formie wywiadu przez ankietera z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego wylosowanego do reprezentacyjnych badań rolniczych. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen kwartalnych.

W 2017 r. średnia roczna cena **gruntów ornych w obrocie prywatnym** w województwie lubelskim za 1 hektar wynosiła 30 680 zł (w kraju – 41 288 zł), z czego najdroższe były grunty dobre (I, II i IIIa klasy), a ich cena wynosiła średnio 43 869 zł (w kraju – 52 586 zł). W porównaniu z rokiem wcześniejszym cena ta wzrosła o 8,1% i ponad 2-krotnie w stosunku do 2010 r. (w Polsce odpowiednio o 4,0% i ponad 2-krotnie). Średnia roczna cena gruntów ornych dobrych w województwie lubelskim wzrosła w 2017 r. w porównaniu z 2016 r. o 1,5% i ponad 2-krotnie w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio o 1,1% i ponad 2-krotnie).

Uwagi metodyczne

Methodological notes

1. Dane o produkcji rolniczej opracowano **metodą rodzaju działalności**, co oznacza sumaryczne ujęcie produkcji roślinnej i zwierzęcej niezależnie od tego, do której sekcji gospodarki narodowej (według Polskiej Klasyfikacji Działalności) zaliczane są podmioty gospodarcze, które tę produkcję wytworzyły. W związku z wprowadzeniem od 2010 r. stopniowych zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **zmianie uległa definicja gospodarstwa rolnego**.
2. Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielle) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (zgodnie z normami). Zgodnie z obowiązującą definicją, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali, w związku z tym dane z zakresu: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, plonów ziemioptodów (bez warzyw gruntowych), pogłównia zwierząt gospodarskich oraz zużycia nawozów za 2010 r. zostały skorygowane w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji.
3. Wskaźniki **cen produktów rolnych sprzedawanych oraz cen towarów i usług zakupywanych przez gospodarstwa indywidualne w rolnictwie** obliczono przyjmując jako system wag strukturę sprzedaży produktów rolnych oraz zakupu towarów i usług z roku poprzedzającego rok badany. Wskaźniki cen produktów rolnych sprzedawanych wyrażają zmiany średnich ważonych cen skupu i cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach. Wskaźniki cen towarów i usług zakupywanych wyrażają zmiany cen detalicznych towarów i usług zakupywanych na cele konsumpcyjne, bieżącej produkcji rolniczej i inwestycyjne. Jako system wag przyjęto w zakresie towarów i usług przeznaczonych na cele:
  - a) konsumpcyjne – strukturę wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych rolników, uzyskaną z badania budżetów gospodarstw domowych;
  - b) bieżącej produkcji rolniczej – strukturę zakupów dokonanych przez gospodarstwa indywidualne;
  - c) inwestycyjne – strukturę wydatków pieniężnych ustaloną na podstawie danych o akumulacji, wynikającą z rachunków narodowych.
4. **Relacje cen detalicznych środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu produktów rolnych** informują, jaką ilość produktu rolnego należy sprzedać, aby zakupić dany środek produkcji. Relacje cen obliczono przy przyjęciu przeciętnych cen miesięcznych, kwartalnych i rocznych.
5. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową zwierząt rzeźnych oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. Produkcję żywca rzeźnego podaje się:
  - a) w tys. sztuk (liczba zwierząt rzeźnych);
  - b) w tys. ton:
    - „w wadze żywej”, tj. według wagi zwierząt rzeźnych przed ubojem;
    - „w wadze poubojowej ciepłej” (wbc), tj. w przeliczeniu na mięso (masę mięsno-kostną) łącznie z tłuszczami i – jeżeli tak zaznaczono – z podrobami, za pomocą

współczynników określających poubojową wydajność poszczególnych gatunków zwierząt.

6. Dane o skupie produktów rolnych:
  - a) za okresy miesięczne dotyczą danych meldunkowych o ilości skupu realizowanego przez osoby prawne i samodzielne jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej;
  - b) za okresy półroczne w danych uwzględnia się korekty wynikające ze sprawozdawczości półrocznej obejmującej również skup realizowany przez osoby fizyczne o wartości co najmniej 10 tys. zł.
7. Informacje dotyczące warunków atmosferycznych (temperatury, opadów i usłonecznienia) opracowano w oparciu o dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej uzyskane z obserwacji i notowań prowadzonych na stacjach meteorologicznych.
8. Informacje o zaopatrzeniu rolnictwa w kwalifikowany materiał siewny podano na podstawie szacunków rzeczoznawców GUS.
9. Dane dotyczące **zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych i wapniowych** opracowane zostały na podstawie sprawozdawczości i wyników badań reprezentacyjnych (w 2010 r. Powszechnego Spisu Rolnego).
10. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).
11. Dane za 2010 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników i zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r., według stanu w dniu 30 VI.
12. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
13. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem” lub mogą nie sumować się na 100%.

Aneks tabelaryczny dołączony do wersji elektronicznej publikacji (format xlsx)

Tabular aneks attach to electronic version to this publication (format xlsx)